

SLUŽBENI GLASNIK

OPĆINE JABLANICA

broj 10/2025.

S A D R Ź A J
SLUŽBENOG GLASNIKA OPĆINE JABLANICA
BROJ: 10/2025

Red. br.	N A Z I V A K T A	Strana
1.	Odluka o izmjenama i dopunama Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu	5
2.	Odluka o dodjeli u zakup poslovnog objekta u vlasništvu Općine Jablanica	7
3.	Odluka o nabavci stalnog sredstva – rovokopač/utovarivač	8
4.	Odluka o izmjenama Odluke o općinskim komunalnim taksama	10
5.	Odluka o načinu i uslovima prodaje nekretnine neposrednom pogodbom – lokalitet „Gornja Kolonija“, općina Jablanica	11
6.	Odluka o imenovanju Komisije za izbor u regulirane organe	12
7.	Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Općine Jablanica za period od 2025. – 2029. godine	13
8.	Odluka o donošenju Plana upravljanja turističkom destinacijom Jablanica	72
9.	Plan upravljanja turističkom destinacija Jablanica	72
10.	Rješenje o imenovanju člana Nadzornog odbora JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o Jablanica	93
11.	Rješenje o privremenom imenovanju člana Nadzornog odbora JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o Jablanica	94
12.	Rješenje o razrješenju i privremenom imenovanju člana Upravnog odbora JU „Dom za stara i iznemogla lica“ Jablanica	95
13.	Zaključak o neusvajanju Izvještaja o razvoju Općine Jablanica za 2024. godinu	96
14.	Zaključak o usvajanju Izvještaja JU OŠ “Suljo Čilić” Jablanica, o učenju i vladanju učenika u školskoj 2024/2025	96
15.	Zaključak o usvajanju Izvještaja JU Srednje škole Jablanica, o učenju i vladanju učenika u školskoj 2024/2025. godini	97
16.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu JU Dječijeg obdaništa “PČELICA” Jablanica u pedagoškoj 2024/2025. godini	97
17.	Zaključak u vezi Turističke zajednice Jablanica	98
18.	Odluka o uslovima i načinu prijema lica sa VSS bez radnog iskustva na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u općinskom organu uprave Općine Jablanica	98
19.	Program prijema lica sa VSS bez radnog iskustva na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u općinskom organu uprave Općine Jablanica	100
20.	Odluka o proglašenju Dana žalosti na području Općine Jablanica	101
21.	Rješenje o imenovanju Komisije za provođenje javnog oglasa za dodjelu u zakup poslovnih prostorija	102

22.	Javni oglas o pokretanju postupka usklađivanja i registracije vožnje na linijski prevoz putnika sa područja općine Jablanica za period 2025. – 2028. godina	103
23.	Rješenje o pokretanju postupka usklađivanja i registracije vožnje na linijski prevoz putnika sa područja općine Jablanica za period 2025. – 2028. godina	105
24.	Zaključak – uplata sredstava Udruženju veterena policije Jablanica	106
25.	Zaključak – uplata sredstava FA „Neretva” Jablanica	107
26.	Zaključak – uplata sredstava PSD „Vilinač” Jablanica	108
27.	Zaključak – uplata sredstava HO Merhamet – OO Jablanica	109
28.	Zaključak – uplata sredstava Medžlis Islamske zajednice Konjic	109
29.	Zaključak – uplata sredstava Udruženje logiraša Jablanica	110
30.	Zaključak – uplata sredstava PD „Plasa” Jablanica	111

Na osnovu člana 32. i 38. Zakona o Budžetima - Proračunima u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 17. Zakona o principima lokalne samouprave u F BiH ("Sl. novine F BiH" broj: 49/06 i 51/09) i člana 18. i 22. Statuta Općine Jablanica ("Službeni glasnik Općine Jablanica", broj: 2/09, 8/16 i 2/20) Općinsko vijeće na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine donosi

**ODLUKU O IZMJENAMA I DOPUNAMA BUDŽETA - PRORAČUNA OPĆINE JABLANICA
ZA 2025. GODINU**

Član 1.

U članu 2. Budžeta - Proračuna Općine Jablanica za 2025. godinu ("Sl. glasnik općine Jablanica", broj: 13/24) u odjeljku A prihodi i primici i odjeljku B rashodi i izdaci pojedine stavke se mijenjaju i glase:

	Bilans prihoda i rashoda	Funkc klasif.	Budžet 2025. god.	Izmjene i dopune Budžeta za 2025. godinu	Razlika	Index 5:4
1	2	3	4	5	6	7
PRIHODI:	Bilans prihoda		23.759.932,57	23.874.182,57	114.250,00	100
RASHODI:	Bilans rashoda		23.759.932,57	23.874.182,57	114.250,00	100
RAZLIKA	RAZLIKA		0,00	0,00	0,00	

Član 2.

	Bilans prihoda i rashoda	Funkc klasif.	Budžet 2025. god.	Izmjene i dopune Budžeta za 2025. godinu	Razlika	Index 5:4
1	2	3	4	5	6	7
700000/81	PRIHODI I PRIMICI		23.759.932,57	23.874.182,57	114.250,00	100
710000	PRIHODI OD POREZA		4.159.876,00	4.212.614,00	52.738,00	101
716000	Porez na dohodak		1.418.200,00	1.470.938,00	52.738,00	104
730000	TEKUĆI TRANSFERI (POTPORE I GRANTOVI)		8.882.155,00	8.943.667,00	61.512,00	101
732114	Primljeni tekući transferi od HNK		100.000,00	180.000,00	80.000,00	180
732114	Primljeni tekući transferi od HNK za prevoz đaka		185.000,00	166.512,00	-18.488,00	90

	Bilans prihoda i rashoda	Funkc klasif.	Budžet 2025. god.	Izmjene i dopune Budžeta za 2025. godinu	Razlika	Index 5:4
1	2	3	4	5	6	7
600000/82/99	RASHODI I IZDACI		23.759.932,57	23.874.182,57	114.250,00	100
600000	UKUPNI RASHODI		21.367.100,57	21.531.350,57	164.250,00	101
610000	TEKUĆI IZDACI		5.352.699,00	5.342.699,00	-10.000,00	100
613000	IZDACI ZA MATERIJAL I USLUGE		1.631.000,00	1.621.000,00	-10.000,00	99
613900	Ugovorene i druge posebne usluge	0133	967.000,00	957.000,00	-10.000,00	99
613914	Organizacija manifestacije izbora sportiste godine BiH		20.000,00	0,00	-20.000,00	0
613916	Usluge objavljivanja tendera i oglasa	0133	20.000,00	30.000,00	10.000,00	150
614000	TEKUĆI TRANSFERI I DRUGI TEKUĆI RASHODI		6.332.173,00	6.470.423,00	138.250,00	102

614100	Tekući transferi drugim razinama vlasti		909.823,00	912.323,00	2.500,00	100
614120	Tekući transfer za izbore		2.500,00	5.000,00	2.500,00	200
614124	Tekući transfer za izbore	0111	2.500,00	5.000,00	2.500,00	200
614240	Transferi pojedincima za posebne namjene	1091	287.000,00	287.000,00	0,00	100
614243	Prevoz učenika OŠ- subvencioniranje	1091	90.000,00	108.488,00	18.488,00	121
614243	Transfer za prevoz učenika dio koji subvencionira Ministarstvo obrazovanja-sufinansiranje	1091	185.000,00	166.512,00	-18.488,00	90
614300	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	0180	1.657.350,00	1.714.100,00	56.750,00	103
614310	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	0180	772.200,00	778.950,00	6.750,00	101
614311	Grant sredstva za JU Dom za stara i iznemogla lica	0180	0,00	6.750,00	6.750,00	0
614320	Ostali tekući transferi neprofitnim organizacijama	0180	885.150,00	935.150,00	50.000,00	106
614329	Grant sredstva Sportskom savezu BiH		0,00	30.000,00	30.000,00	0
614329	Doček Nove godine - suf.	0180	10.000,00	30.000,00	20.000,00	300
614500	Subvencije privatnim preduzećima i preduzetnicima	0180	578.000,00	605.000,00	27.000,00	105
614510	Subvencije privatnim preduzećima i preduzetnicima	0180	578.000,00	605.000,00	27.000,00	105
614511	Programi subvencioniranja poticaja MSP i poduzetništva mladih	0180	578.000,00	605.000,00	27.000,00	105
614800	Drugi tekući rashodi	0180	75.000,00	127.000,00	52.000,00	169
614810	Drugi tekući rashodi	0180	75.000,00	127.000,00	52.000,00	169
614811	Naknade za povrat više ili pogrešno uplaćenih sredstava	0180	25.000,00	35.000,00	10.000,00	140
614817	Izvršenje sudskih presuda i rješenja o izvršenju	0180	50.000,00	92.000,00	42.000,00	184
615000	KAPITALNI TRANSFERI	0180	9.596.228,57	9.632.228,57	36.000,00	100
615100	Kapitalni transferi drugim razinama vlasti	0180	9.596.228,57	9.632.228,57	36.000,00	100
615110	Kapitalni transferi drugim razinama vlasti	0180	9.596.228,57	9.632.228,57	36.000,00	100
615117	Saniranje posljedica prirodne nepogode - nabavka kombinovane radne mašine		75.000,00	93.000,00	18.000,00	124
615117	Uređenje bijele staze Via Dinarica		0,00	20.000,00	20.000,00	0
615117	Sanacija vodotoka na području općine Jablanica		25.000,00	65.000,00	40.000,00	260
615117	Nabavka podzemnih kontejnera i opreme-sufinansiranje	0180	33.000,00	23.000,00	-10.000,00	70
615117	Izrada i revizija projekata i nadzor	0180	300.000,00	268.000,00	-32.000,00	89
820000	IZDACI		1.802.500,00	1.752.500,00	-50.000,00	97
821000	KAPITALNI IZDACI		1.183.000,00	1.133.000,00	-50.000,00	96
821100	Nabava zemljišta, šuma i višegodišnjih zasada		100.000,00	50.000,00	-50.000,00	50
821110	Nabava zemljišta		100.000,00	50.000,00	-50.000,00	50
821111	Nabavka zemljišta (Zlate, Slatina, Bačina, Mirke, Čehari, ul. ZAVNOBIH, posl. zone i dr.)		100.000,00	50.000,00	-50.000,00	50

Član 3.

Odluka o izmjenama i dopunama Budžeta - Proračuna Općine Jablanica za 2025. godinu stupa na snagu danom donošenja.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-1/25-11
Jablanica, 16.10.2025. godine

PREDSJEDAVALAČI OV-a
mr.sc. Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 29. Odluke o prodaji i davanju u zakup poslovnih prostorija ("Službeni glasnik općine Jablanica", broj 2/06, 2/07, 7/13, 1/17, 4/19, 2/21, 6/23 i 4/25)) i člana 18. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj 2/09, 8/16, 2/20) Općinsko vijeće Jablanica, na 11. redovnoj sjednici održanoj dana 16.10.2025.godine, *donijelo je*

ODLUKU **o dodjeli u zakup poslovnog objekta u vlasništvu Općine Jablanica**

Član 1.

DODJELJUJU SE u zakup poslovne prostorne cjeline unutar poslovnog objekta-višenamjenska hala-tip 2, koji je izgrađen na zemljištu označenom brojem katastarske parcele 1746/10 K.O. Jablanica, u Poslovnoj zoni "Unis-Gornja Kolonija" u vlasništvu općine Jablanica, a po provedenom postupku Javnog oglašavanja putem podnošenja pismenih prijava, i to:

- **Prostorna cjelina broj 1.** - prizemlje ukupne površine 322 m², sa pravom korištenja zajedničkog dijela ograđenog dvorišta u površini 753,28m², namjene – proizvodnja, trgovina, usluge i sl.
- **Prostorna cjelina broj 3.** - sprat ukupne površine 783 m², sa pravom korištenja zajedničkog dijela ograđenog dvorišta u površini 753,28m², namjene – proizvodnja, trgovina, usluge i sl.

Član 2.

Dodjela poslovnih prostornih cjelina iz tačke 1. ove Odluke izvršit će se prema rezultatima provedenog postupka dodjele u zakup, kako slijedi:

- **Prostorna cjelina broj 1.** - prizemlje ukupne površine 322 m², sa pravom korištenja zajedničkog dijela ograđenog dvorišta u površini 753,28m², dodjeljuje se u zakup pravnom licu "**IVKOVIĆ d.o.o. Jablanica**", sa sjedištem u Jablanici, u ulici Pere Bilića bb, kao najpovoljnijem ponuđaču uz prihvaćenu cijenu od 6,00 KM/m² mjesečno.
- **Prostorna cjelina broj 3.** - sprat ukupne površine 783 m², sa pravom korištenja zajedničkog dijela ograđenog dvorišta u površini 753,28m², dodjeljuju se u zakup fizičkom licu **Armina (Ramo) Špago**, sa adresom Bosanska broj 21., Jablanica, kao najpovoljnijem ponuđaču uz prihvaćenu ponudenu cijenu od 4,20 KM/m² mjesečno.

Član 3.

Općinski načelnik će u roku od 15 dana od dana donošenja ove Odluke sa fizičkim i pravnim licima iz člana 2. ove Odluke zaključiti pismeni ugovor na period od najmanje 5 (pet) godina sa mogućnošću produženja.

Ugovorom iz prethodnog stava će biti detaljno definisana prava i obaveze zakupodavca i zakupoprimea, uvažavajući uslove i obaveze iz Javnog oglasa.

Član 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Jablanica.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-2/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
mr.sc. Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 35. stav 3. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj:49/06, 51/09), člana 18. stav 1. alineja 6. i člana 100. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) Općinsko vijeće Jablanica, na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, d o n o s i

O D L U K U

o nabavci stalnog sredstva – kombinovane radne mašine

Član 1.

Ovom Odlukom odobrava se nabavka stalnog sredstva – 1 (jedne) kombinovane radne mašine (rovokopača – utovarivača).

Član 2.

Radna mašina koja se nabavlja treba da ima sljedeće tehničke karakteristike:

Osnovni podaci za radnu mašinu	
Vrsta radne mašine	Kombinovana mašina
Godina proizvodnje	2025. godina
Broj radnih sata	0
Zahtjevane tehničke karakteristike	
Motor	Snaga motora: Min.68 kW (91 KS), linijski 4-cilindraš, vodeno hlađen, common rail, zapremina: 4.400 cm ³ (4.4 lit.), ispunjava EU Stage IIIA/ Tier 3 uslove u pogledu emisije izduvnih plinova, sistem startanja i punjenja: električni 12 V
Radna težina	8.100 kg
Hidraulični sistem	Otvoreni sa središtem, prilagodljiv potrebama radnih alata, Hidraulička pumpa: zupčasta (tri /3/ pumpe) najnovije generacije i performansi, Protok hidraulike: 155 lit./min, Pritisak hidraulike: radni pritisak 251 bar
Kočnice	Potpuno zatvorene, hidraulički aktivirane, samopodešavajuće. Parkirna kočnica: nezavisna parkirna kočnica, Nezavisno kočenje: nezavisno kočenje lijeve i desne strane (razdvajanje kočnica)
Pogon i gume	Pogon na sva četiri (4) točka, automatsko uključivanje pogona na sve točkove pri kočenju. Isključivanje pogona: ručno. Gume: 12.5-18-10 i 18.4-26-12
Diferencijal	s LSD-om zadnje osovine
Transmisija	Sinchroshift, Mjenjač: Manulani, Maksimalna brzina kretanja u najvećem stepenu prenosa: 38 km/h
Upravljački mehanizam	Servo pojačivač, skretanje prednjih točkova

Radni organi izvedba utovarivač	<p>Prednja utovarna korpa na otvaranje „6ul“ sa vilicama, višenamjenska, (za kopanje, utovar, doziranje, ravnanje, punjenje unatrag i hvatanje),</p> <p>Nivelacija: „RTD“ - automatska nivelacija prednje utovarne korpe, Upravljanje prednje utovarne korpe: putem palica sa paralelnim podizanjem Amortizacija utovarivačke grane: „SRS“ - sistema mirne vožnje u transportu Visina utovara: 3.20 met. Sila kidanja na korpi: 6590 kgf Sila kidanja na utovarnom kranu: 5730 kgf Nazivna radna zapremina: 4378 kg Nosivost vilica postavljeni na brzo kopčanje: 2000 kg</p>
Radni organi izvedba rovokopač	<p>Teleskopska rovokopačka ruka: teleskopska ruka-suha (koja se podmazuje) montirana na rovokopačku granu, Upravljanje rovokopačkom rukom: Europske kontrolne palice integrirane u pod stražnjeg dijela kabine: lijeva ručica: grana i okretanje , - desna ručica: ruka i kašika, Zaključavanje rovokopačke grane pri transportu. Dubina kopanja: 5,46 met. Nosivost teleskopske rovokopačke ruke pri punom doseg: 1.885 kg Sila kidanja korpe: 6228 kgf Sila kidanja rovokopačke ruke: 3903 kgf Stabilizatori: podešavajući hidraulični stabilizatori za stabiliziranje mašine</p>
Kabina	<p>Osjenjena stakla površine min. 6,4 m². Ploča s instrumentima Sa pokazivačima brzine motora, goriva i temperature rashladnog sredstva. Ergonomične komande. Oprema: sigurnosni pojas, 3-brzinski grijač/rahlađivač svježeg zraka, perači i brisači prednjeg i stražnjeg stakla, el. truba, vanjska ogledala grijanje/hlađenje i ventilacija kabine. Unutrašnja buka:75db(A), vanjska buka: 102db(A) Vibracija na ruci i ramenu: 2.5ms². Vibracija kompletnog tjela 0.5ms². Štop svjetla i radna svjetla za rad noću, prednja i zadnja svjetla za vožnju na putu, rotaciono svjetlo za vožnju na cesti</p>
Ostalo (dodatna oprema, dokumentacija)	
Dodatna oprema	Plivajuća utovarna kašika 6ul zapremine 1.0m ³ sa vilama, Teleskopska ruka, Zupčasta pumpa 155Lit/min, Sinchrhif mjenjač 4/4, LSD, SRS, RTD, Pogon 4x4, Hidraulična instalacija, Klima uređaj, rotirka.
Priključna oprema	<ul style="list-style-type: none"> • brza spojka na kopačkoj ruci • ojačana iskopna kašika sa zubima 300mm • ojačana iskopna kašika sa zubima 600mm • planirna kašika sa rupama za čišćenje kanala 1500mm bez zuba • HIDRAULIČNI ČEKIĆ 033T sa dva alata (špica+sjekač)

Garancija i obaveze	<ul style="list-style-type: none">• Minimalno 2000 sati ili 24 mjeseca• puštanje stroja u rad, osposobljavanje rukovaoca za osnovno rukovanje i održavanje stroja• Uputstvo za rukovanje i održavanje na jednom od službenih jezika u BiH• Održavanje, garancija i briga o rezervnim dijelovima• LiveLink (očitavanje i dijagnostičko praćenje radnih funkcija stroja minimalno 5 godina beznagnade)
----------------------------	--

Član 3.

Nabavku kombinovane radne mašine (rovakopač/utovarivač) izvršiti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH”, broj: 39/14, 59/22 i 50/24).

Član 4.

Nabavka kombinovane radne mašine (rovakopač/utovarivač) izvršit će se dijelom iz sredstava u Budžetu Općine Jablanica za 2025. godinu i eksternih sredstava.

Član 5.

Za provođenje ove Odluke zadužuje se Općinski načelnik.

Član 6.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-3/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu članova 1. i 2. Zakona o komunalnim taksama (“Službeni list SR BiH” broj: 21/77, 28/88, 26/89, koji je preuzet po “Sl.list R BiH” br. 2/92, člana 13.stav 2. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Sl.novine FBiH”, br. 49/06 i 51/09), člana 13. stav 3. Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Sl.novine FBiH”, br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22), člana 5. odjeljak II tačka 1. Zakona o pripadnosti javnih prihoda Hercegovačko– neretvanskog kantona (“Sl.novine HNK”, br. 2/09 i 7/16) i člana 18. Statuta općine Jablanica (“Službeni glasnik Općine Jablanica”, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) Općinsko vijeće Jablanica na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025.godine, donijelo je

ODLUKU o izmjenama Odluke o općinskim komunalnim taksama

Član 1.

U Odluci o općinskim komunalnim taksama („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj: 7/03, 4/04, 1/09 i 3/13), član 1. stav 1. tačka „1“ se briše.

Član 2.

U Odluci o općinskim komunalnim taksama u članu 3. broj „1“ se briše.

Član 3.

U Odluci o općinskim komunalnim taksama u članu 7. stav 1. broj „1“ se briše.

Član 4.

U Odluci o općinskim komunalnim taksama u "OPŠTI DIO" broj "8" se zamjenjuje brojem "7".

Član 5.

U Odluci o općinskim komunalnim taksama TARIFNI BROJ 1 se briše.

Dosadašnji TARIFNI BROJEVI 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 postaju TARIFNI BROJEVI 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7.

Član 6.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u Službenom glasniku Općine Jablanica.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-4616-4/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVALJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 13. stav 2. alineja 5. i člana 35. stav 3. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 49/06), člana 363. stav 3. tačka 5. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH („Službene novine FBiH“ broj: 66/13, 100/13), člana 4. stav 1. tačka c) Pravilnika o postupku javnog konkursa za raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, općina i gradova („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj:17/14), člana 28. Odluke o građevinskom zemljištu („Službeni glasnik općine Jablanica” broj 14/19) i člana 18. Statuta općine Jablanica („Službeni glasnik općine Jablanica”, broj 2/09, 8/16, 2/20), Općinsko vijeće Jablanica, na prijedlog Općinskog načelnika, na svojoj 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, donosi

ODLUKU

o načinu i uslovima prodaje nekretnine neposrednom pogodbom - lokalitet „Gornja Kolonija“, općina Jablanica

Član 1.

Odobrava se prodaja neposrednom pogodbom neizgrađenog građevinskog zemljišta Halilhodžić (Đemil) Esadu, iz Jablanice, za oblikovanje građevinske čestice u užem gradskom području općine Jablanica, lokalitet „Gornja Kolonija“, vlasništvo Općina Jablanica sa dijelom 1/1, upisanog u zemljišno-knjižni uložak broj: 215 K.O. Jablanica, označenog kao:

- k.č. broj 1779/2 zvana „Pod guvno”, u naravi njiva 1. klase, ukupne površine 44 m².

Član 2.

Kupoprodajna cijena 1 m² građevinskog zemljišta iz člana 1. ove Odluke utvrđena je vještačenjem od strane stalnog sudskog vještaka građevinske struke, i ista iznosi 31,00 KM/m² (tridesetjedna konvertibilna marka/m²) tako da za površinu od 44 m² kupoprodajna cijena iznosi **1.364,00 KM (hiljadutristotinešezdesetčetiri i 00/100 konvertibilnih maraka).**

Član 3.

Ovlašćuje se Općinski načelnik da u ime Općine Jablanica, zaključi notarski obrađen kupoprodajni ugovor po prethodno pribavljenom mišljenju Općinskog javnog pravobranilaštva, sa Halilhodžić (Đemil) Esadom, kao i da poduzme eventualno druge potrebne radnje vezano za prodaju nekretnine iz člana 1. ove Odluke i o svemu informiše Općinsko vijeće.

Član 4.

Kupoprodajnu cijenu predmetne nekretnine iz člana 2. ove Odluke kupac je obavezan uplatiti u roku od 15 dana od dana potpisivanja ugovora iz člana 3. ove Odluke na račun Općine Jablanica broj: **1342080310000187**, vrsta prihoda 722431, šifra općine 041, otvoren kod „Asa Banka“ d.d. Sarajevo.

Član 5.

Troškove notarske obrade ugovora o kupoprodaji, poreza na promet nekretnine, takse za uknjižbu i sve ostale troškove koji se odnose na postupak kupoprodaje snosi kupac.

Član 6.

Predaja nekretnine u posjed kupcu izvršit će se u roku od 8 dana od dana isplate cjelokupnog iznosa kupoprodajne cijene.

Član 7.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-4616-5/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 9. stav. 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH („Sl. novine FBiH“, broj: 12/03, 34/03 i 65/13), člana 18. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 13. Odluke o utvrđivanju standarda i kriterija za imenovanja na upražnjene pozicije u reguliranim organima Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 7/22), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, **donosi**

ODLUKU**o imenovanju Komisije za izbor u regulirane organe****Član 1.**

Imenuje se Komisija za sprovođenje postupka izbora kandidata za predsjednika i članove upravnih i članove nadzornog i školskog odbora u reguliranim organima u sljedećem sastavu:

1. Amajla Čilić, predsjednik
2. Alen Alikadić, član
3. Alma Bajramović, član
4. Edin Idrizović, član
5. Majra Dautbegović Šćuk, član

Postupak za izbor kandidata iz stava 1. ovog člana sprovedeće će se za:

1. Nadzorni odbor JP „RTV Jablanica“ Jablanica - tri (3) člana od kojih, dva (2) predsjednik i jedan (1) član - predstavnici osnivača i jedan (1) član - predstavnik zaposlenih,

2. Upravni odbor JU „Centar za socijalni rad“ Jablanica - pet (5) članova od kojih, tri (3) predsjednik i dva (2) člana - predstavnici osnivača, jedan (1) član - predstavnik Ustanove i jedan (1) član predstavnik Ministarstva,

3. Upravni odbor JU „Dom za stara i iznemogla lica“ Jablanica – četiri (4) člana od kojih, dva (2) člana - predstavnici osnivača, jedan (1) član - predstavnik Ustanove i jedan (1) član- predstavnik Ministarstva,

4. Upravni odbor JU Dječije obdanište „Pčelica“ Jablanica - jedan (1) član – predstavnik osnivača,

5. Školski odbor JU Osnovna škola „Suljo Čilić“ Jablanica - jedan (1) član – predstavnik osnivača,

6. Nadzorni odbor JP „ Sportski centar Jablanica“ d.o.o Jablanica - jedan (1) član – predstavnik osnivača.

Član 2.

Komisija u okviru svojih nadležnosti:

- utvrđuje prijedlog Odluke o raspisivanju oglasa te tekst javnog oglasa za upražnjene pozicije u reguliranim organima i dostavlja ga Općinskom vijeću na usvajanje,
- vrši pregled prijave kandidata i utvrđuje njihovu formalno-pravnu ispravnost,
- sastavlja listu pitanja za intervju,
- provodi intervju s prijavljenim kandidatima, poštujući načela iz člana 4. Odluke o utvrđivanju standarda i kriterija za imenovanja na upražnjene pozicije u reguliranim organima Općine Jablanica
- sastavlja listu sa užim izborom najboljih kandidata koji ispunjavaju kriterije za imenovanje,
- predlaže odgovornom javnom službeniku rang listu putem pisane preporuke na dalje razmatranje.

Član 3.

Članovi Komisije imaju pravo na naknadu za svoj rad i to predsjednik u iznosu od 50,00 KM i članovi u iznosu od 40,00 KM, posebno za svaki Odbor.

Član 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u “Službenom glasniku Općine Jablanica”.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-6/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 29. stav 1. tačka 2., a u vezi sa članovima 169.,174. i 174 a. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (“Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10), člana 16. stav 1. tačke 4. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu (“Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09) Općinsko vijeće Jablanica, na sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, donosi

PROGRAM RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA OPĆINE JABLANICA ZA PERIOD OD 2025. - 2029. GODINE

Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Općine Jablanica za period 2025.–2029. godina (u daljem tekstu: Program razvoja), za period od pet godina predstavlja okvirni i osnovni planski dokument kojim će se u procesu razvoja i izgradnje sistema zaštite i spašavanja i razvoja zaštite od požara i vatrogastva na području koje obuhvata Općina Jablanica (u daljnjem tekstu: Općina):

- odrediti pravce razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva, kroz provođenje konkretnih akcionih planova u zadatim rokovima,
- uskladiti i funkcionalno objedinuti rješenja i nadležnosti subjekata-nosioca sistema zaštite i spašavanja iz drugih sistemskih zakona, koja se odnose na provođenje preventivnih mjera zaštite i spašavanja i zaštite od požara i mjera za postizanje pripravnosti/spremnosti u odgovoru na prirodne i druge nesreće kao i na požare otvorenih prostora velikog obima i intenziteta (pomoć, oporavak).

U okviru Programa razvoja, u skladu sa članom 16. Zakona o zaštiti od požara, utvrđena su i pitanja koja se odnose na programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva, s obzirom da se zaštita od požara

i vatrogastva na području Općine (na način utvrđen u članu 3. Zakona o zaštiti od požara), organizuje i funkcionise u okviru jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja koji je uređen Zakonom o zaštiti i spašavanju.

Programom razvoja određena je Politika razvoja (sa vizijom, ciljevima, osnovnim načelima, opredjeljenjima i područjima razvoja) i Strateški pravci razvoja (utvrđeni na viziji i ciljevima određenim u politici razvoja, a koji su razrađeni u akcionim planovima koji se odnose na oblast zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, zaštite od požara i oblast vatrogastva od značaja za Općinu.

A - POLITIKA RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA I ZAŠTITE OD POŽARA I VATROGASTVA U OPĆINI

Politikom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara i vatrogastva u Općini (u daljem tekstu: Politika razvoja) utvrđuje se politika, vizija, ciljevi, osnovna načela i opredjeljenja i područje razvoja, te strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja u Općini, koji su utvrđeni na viziji i ciljevima određenim u Programu razvoja, a razrađenim u Akcijskim planovima koji se odnose na sve oblasti koje čine sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u općini.

Prema tome, Program razvoja jeste okvirni i osnovni dokument kojim se omogućava donošenje i provođenje zakona, provedbenih i drugih akata, odlučuje o osnovnim principima i opredjeljenjima, područjima razvoja, akcionim planovima i prioritetima na nivou Općine.

1. Vizija

Izgrađen efikasan sistem zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva za smanjenje rizika od prirodnih ili drugih nesreća i njihovih posljedica kroz upravljanje i uzajamno djelovanje sa nadležnim službama, a s ciljem veće sigurnosti građana u Općini. Cilj strateškog razvojnog planiranja je integralni razvoj, pri čemu integralni razvoj ne treba shvaćati kao usporedno ostvarivanje pojedinačnih ciljeva (političko-ekonomskih ili privrednih, socijalno-sigurnosnih ili društvenih i ciljeva zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara), već kao ostvarenje jedinstvenog cilja koji integriše sva tri navedena pojedinačna cilja. To ne znači integrirati tri problema u program, nego integrirati tri problema u jedinstvenu viziju razvoja i iz nje izvedenih ciljeva.

Polazni osnov za izradu Programa razvoja je analiza postojeće situacije i ključnih problema sistema zaštite i spašavanja, a koja se odnosi i na zaštitu od požara i vatrogastvo kao dio tog sistema. Na ovaj način bi se utvrdili budući ciljevi razvoja zaštite i spašavanja, zaštite od požara i vatrogastva, povezujući sadašnjost i budućnost u pravcu ostvarivanja postavljenih ciljeva.

Osloncem na postojeću razvijenost upravnih i operativno-stručnih organa, službi i jedinica civilne zaštite, te osnovnih i dopunskih snaga za vatrogastvo, potrebno je u potpunosti funkcionalno integrisati značajnije elemente sistema zaštite i spašavanja u ministarstvima i drugim organima uprave, naročito u zaštiti od požara i vatrogastvu, zaštiti od poplava i spašavanju na vodi, higijensko-epidemiološke službe, veterinarske službe, zdravstvenih ekipa u okviru službi hitne pomoći, Policijske stanice Jablanica i drugih pravnih lica od značaja za zaštitu i spašavanje, kako bi se otklonila postojeća nepovezanost i ozbiljnije krenulo u pravcu suštinskih područja zaštite i spašavanja u postizanju pripravnosti/spremnosti za uspješan odgovor na rizike (opasnosti) od prirodnih i drugih nesreća.

1.1. Vizija razvoja

Uspostaviti sistem zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva na području Općine, koji će štititi i spašavati život i zdravlje ljudi i materijalna dobra od prirodnih i drugih nesreća, sa razvijenim i efikasnim područjem prevencije, odnosno upravljanja i smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća, kao i razvijenim kapacitetima odgovora na prirodnu i drugu nesreću, što podrazumijeva i razvijanje kapaciteta za efikasno rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

1.2. Ciljevi razvoja

Ciljevi razvoja podrazumijevaju mjere i aktivnosti na smanjenju smrtnosti ljudi, broj lica zahvaćenih katastrofama, izravnih ekonomskih gubitaka, štete na kritičnoj infrastrukturi, kao i povećanju dostupnosti sistemima ranog upozoravanja.

Pored prethodno iznijetih elemenata vizije razvoja, a uvažavajući naučene lekcije i iskustva u proteklom periodu, te pojave, događaje i trendove koji imaju ili mogu imati utjecaj na organizovanje i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, u Programu razvoja za period trajanja ovog Programa razvoja postavljaju se sljedeći strateški ciljevi:

Strateški cilj 1.

Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja.

Strateški cilj 2.

Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa.

Strateški cilj 3.

Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja.

Očekivani ishodi ovako postavljenih Strateških ciljeva ogledaju se u znatnom smanjenju rizika od katastrofa i gubitaka života, egzistencije i zdravlja, kao i privredne, fizičke, socijalne, kulturne i ekološke imovine lica, privrednih društava, zajednica i zemlje.

Za postizanje očekivanog ishoda treba težiti ostvarenju sljedećeg cilja: Pokušati spriječiti nove i smanjiti postojeće rizike od katastrofa kroz implementaciju integrisanih i sveobuhvatnih ekonomskih, strukturnih, pravnih, socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, historijskih, ekoloških, tehnoloških, političkih i institucionalnih mjera koje sprječavaju i smanjuju opasnost od izloženosti i ranjivosti, te povećavaju spremnost za odgovor i oporavak, a samim tim i jačaju otpornost.

2. Misija

Služba civilne i protivpožarne zaštite u saradnji sa nadležnim službama provodi aktivnosti zaštite i spašavanja u skladu s međunarodnim standardima kako bi se svaki građanin osjećao sigurnim, a njegova imovina i vrijednosti cjelokupnog društva zaštićene.

Misija Službe civilne i protivpožarne zaštite je organizovanje upravnih i operativno stručnih kapaciteta (štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, povjerenika, jedinica civilne zaštite i vatrogastva) na nivou Općine u integrisan i efikasan sistem zaštite i spašavanja, kako bi se adekvatno i pravovremeno upravljalo rizicima od katastrofa, odnosno razvijali kapaciteti za postizanje pripravnosti/spremnosti za uspješan odgovor na prirodne i druge nesreće koje su utvrđene u Procjeni ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća.

Procjenu ugroženosti Općine od prirodnih i drugih nesreća (u daljem tekstu: Procjena ugroženosti), donio je Općinski načelnik (u daljem tekstu: Načelnik), svojom Odlukom broj: 01-40-451-1/25 od 27.06.2025. godine.

Navedena misija Općine proizlazi iz utvrđene nadležnosti i djelokruga rada u skladu sa:

- člana 29. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10),
- člana 16. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09), te
- odredbama Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, broj: 5/02), koje se odnose na Općinske službe.

Općim zaključcima iz Procjene ugroženosti ukazuje se na neophodnost provođenja planskih preventivnih i operativno-stručnih mjera zaštite i spašavanja od strane organa zakonodavne i izvršne vlasti, pravnih lica i građana (u daljem tekstu: nosioci planiranja), u cilju smanjivanja rizika od prirodnih i drugih nesreća, odnosno izbjegavanja ili ublažavanja posljedica po život i zdravlje ljudi i materijalna dobra.

Pored toga Procjena ugroženosti, je strateška podloga za razvijanje potrebnih kapaciteta upravne i operativno-stručne strukture zaštite i spašavanja (civilne zaštite i vatrogastva), kojima će se osigurati provođenje potrebnih mjera i aktivnosti pripravnosti/spremnosti u odgovoru (pomoć i oporavak) na sve vrste prirodnih i drugih nesreća kojima je izloženo područje općine.

Dakle, Procjena ugroženosti je strateška podloga za ukupno kreiranje sistemskih rješenja u Općini kojima će se osigurati:

- 1) smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, odnosno izbjeći ili ublažiti posljedice prirodnih i drugih nesreća na život i zdravlje ljudi i materijalna dobra,
- 2) razvoj odgovarajućih kapaciteta za provođenje potrebnih mjera i aktivnosti pripravnosti/spremnosti u cilju što efikasnijeg odgovora na prirodnu i drugu nesreću (pomoć i oporavak),

3) povećanje otpornosti zajednice/društva na utjecaj prirodne i druge nesreće u cjelini.

U skladu s navedenim, Procjena ugroženosti je osnov za izradu posebnih programa i projekata razvoja zaštite i spašavanja s ciljem stvaranja uslova za smanjenje ranjivosti i izloženost ljudi i svih kategorija društvenih vrijednosti uticajima prirodnih i drugih nesreća, kao i izgradnju i razvijanje potrebnih kapaciteta (sistema ranog upozoravanja, materijalno-tehničko opremanje operativnih snaga zaštite i spašavanja, stručno osposobljavanje snaga zaštite i spašavanja i štabova civilne zaštite, edukacija mladih ljudi, razvijanje svjesnosti o kulturi zaštite i spašavanja građana i drugo) kojima će se ići u pravcu smanjivanja rizika od prirodnih i drugih nesreća koje su moguće na području Općine.

3. SWOT analiza strateških ciljeva

SWOT analiza svakog definisanog Strateškog cilja, obrađeni su elementi: Snage (S-Strengths), Slabosti (W-Weaknesses), Prilike (O-Opportunities) i Prijetnje (T-Threats) u cilju sagledavanja vanjskih i unutrašnjih subjekata koji utiču na stanje i razvoj sistema zaštite i spašavanja.

3.1.Strateški ciljevi:

Strateški cilj 1. Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postojanje Odluke o organizaciji i funkcionisanju zaštite i spašavanja na području Općine.</p> <p>Postojanje Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH,</p> <p>Postojanje provedbenih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja,</p> <p>Postojanje Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu u Federaciji BiH,</p> <p>Postojanje provedbenih propisa iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva,</p> <p>Izrađena i donešena Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća u Općini,</p> <p>Općinski načelnik, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, nosilac je niza aktivnosti koje mogu rezultirati poboljšanjem opremljenosti, maksimalnim korištenjem postojećih kapaciteta, uz poštivanje zakona i podzakonskih akata.</p>	<p>Nizak stepen razvoja kapaciteta i infrastrukture (nedostatak i zastarjelost sredstava i opreme, te nedovoljna tehničko-tehnološka uvezanost struktura na različitim nivoima),</p> <p>Nedostatak finansijskih sredstava za opremanje i razvoj,</p> <p>Ograničavajuće normativno – pravne odredbe i još uvijek složen postupak javnih nabavki,</p> <p>nejednakost na svim nivoima s aspekta stručne spremljenosti i potreba razvoja zaštite i spašavanja, odnosno zaštite od požara i vatrogastva,</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Nabavka opreme kroz učešće u zajedničkim projektima sa međunarodnim organizacijama,</p> <p>Nabava opreme putem donacija, veće uključivanje u razvojne planove, Opremanje kroz projekte EU IPA,</p> <p>Pridruživanje Mehanizmu civilne zaštite EU i korištenje finansijskih instrumenata pomoći,</p> <p>Dostupnost sredstava fondova koji bi se mogli koristiti za projekte zaštite i spašavanja,</p> <p>Jačanje NVO i realizacija zajedničkih projekata u oblasti zaštite i spašavanja kroz programe, projekte i realizaciju aktivnosti.</p>	<p>Nemogućnost praćenja velike brzine tehnološkog razvoja,</p> <p>Nedostatak potrebnih ljudskih resursa,</p> <p>Utjecaj nepovoljnih političkih prilika na razvoju kapaciteta za zaštitu i spašavanje,</p> <p>Spor razvoj struktura ZiS i ZOP i slaba opremljenost,</p> <p>Mogućnost promjene statusa organa uprave za civilnu zaštitu na nivou Federacije, kantona, gradova i općina.</p>

Strateški cilj 2. Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postojanje Odluke o organizaciji i funkcionisanju zaštite i spašavanja na području Općine.</p> <p>Postojanje Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH,</p> <p>Doneseni provedbeni propisi,</p> <p>Kontinuirano provođenje obuke formiranih služba zaštite i spašavanja, u skladu sa utvrđenim propisima,</p> <p>Potpisani sporazumi i memorandum sa susjednim i drugim državama i međunarodnim organizacijama,</p> <p>Kontinuirani rad na širenju saradnje u oblasti zaštite i spašavanja sa drugim državama i međunarodnim organizacijama putem institucija BiH,</p> <p>Dobra iskorištenost projekata iz IPA programa pomoći EU u oblasti civilne zaštite,</p>	<p>Nedostatak finansijskih sredstava za organizovanje većeg broja zajedničkih vježbi na nivou Kantona, nepostojanje trening centara za zaštitu i spašavanje po međunarodnim standardima,</p> <p>Neprikladnost vježbi realnom stanju na terenu u pogledu konkretne saradnje struktura zaštite i spašavanja u nesrećama,</p> <p>Neiskorištavanje utvrđenih naučenih lekcija iz vježbi i ranijih nesreća u praksi,</p> <p>Nizak nivo znanja i svijesti građana na opasnosti od katastrofa, Nepostojanje Zakona o zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nesreća na nivou Kantona,</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Učešće predstavnika zaštite i spašavanja na obukama, treninzima i vježbama,</p> <p>Iskorištavanje IPA programa pomoći EU u jačanju odgovora na katastrofe ,</p> <p>Sve veći zahtjevi za boljom organizovanijom, opremljenijom i funkcionalnijom civilnom zaštitom,</p> <p>Ostvareno bogato iskustvo kroz dosadašnju saradnju, stečena znanja za nove prilike i mogućnosti poboljšanja saradnje,</p> <p>Zajedničko učešće u projektima, posebno sa susjednim državama u slučajevima postojanja rizika sa prekograničnim efektima,</p> <p>Kreiranje novih zakonskih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja (promjena i usklađivanje),</p> <p>Poboljšanje saradnje sa NVO sektorom,</p> <p>Razvoj volonterizma, posebno kod lica treće životne dobi i mladih.</p>	<p>Nastanak prirodne ili druge nesreće velikih razmjera koja bi mogla ugroziti kapacitete i proces obučavanja,</p> <p>Mogućnost napuštanja dostignutih reformi u oblasti zaštite i spašavanja,</p> <p>Umanjivanje pomoći za civilnu zaštitu od strane EU,</p> <p>Spor razvoj struktura zaštite i spašavanja i slaba opremljenost,</p> <p>Promjene klime - klimatske promjene.</p> <p>Zaostajanje BiH u procesu pridruživanja EU,</p> <p>Nepoštivanje pozitivnih zakonskih propisa,</p> <p>Neadekvatan pravni i regulatorni okvir za sprječavanje bespravne gradnje,</p> <p>Nezadovoljstvo građana niskim životnim standardom, neadekvatna pravna rješenja.</p>

Strateški cilj 3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postojanje Odluke o organizaciji i funkcionisanju zaštite i spašavanja na području Općine.</p> <p>Postojanje provedbenih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja,</p> <p>Postojanje provedbenih propisa iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva na federalnom nivou,</p> <p>Izrađena i usvojena Procjena ugroženosti od požara u Kantonu i Općini, izrađen i usvojen Plan zaštite od požara u Kantonu i Općini,</p> <p>Općinski načelnik, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu F BiH, nosilac je niza aktivnosti koje mogu regulisati poboljšanje opremljenosti, Maksimalno korištenje postojećih kapaciteta, uz poštivanje zakona i podzakonskih akata, Mogućnost daljnjeg razvoja zaštite od požara i vatrogastva u području prevencije.</p>	<p>Nedonošenje svih podzakonskih propisa utvrđenih Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu F BiH zbog čega nije moguće u potpunosti implementirati ovaj zakon,</p> <p>Nedonošenje Zakona o šumama na nivou Kantona, kojim se, pored ostalog reguliše obaveza organizovanja i provođenja svih potrebnih preventivnih mjera zaštite šuma od požara od strane vlasnika i korisnika tih prostora, gašenje početnog požara i inspekcijski nadzor nad provođenjem propisanih mjera zaštite od požara, u cilju smanjenja rizika od pojave šumskih požara te direktnih i indirektnih šteta koje nastaju kao posljedica požara,</p> <p>Općenito nizak stepen razvoja kapaciteta i infrastrukture (nedostatak i zastarjelost sredstava i opreme, te nedovoljna tehničko-tehnološka uvezanost struktura na različitim nivoima),</p> <p>Nedostatak finansijskih sredstava za opremanje i razvoj,</p> <p>Ograničavajuće normativno – pravne odredbe i složen postupak javnih nabavki,</p> <p>Nepostojanje trening centara za vatrogasce, infrastruktura (objekti, sredstva, oprema)</p> <p>Nepovoljna brojčana struktura uposlenih u PVJ, Postojeća struktura ljudskih resursa neujednačena na svim nivoima s aspekta stručne spreme i potreba razvoja zaštite i spašavanja, odnosno zaštite od požara i vatrogastva,</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Nabavka opreme kroz učešće u zajedničkim projektima sa međunarodnim organizacijama,</p> <p>Nabavka opreme putem donacija,</p> <p>Veće uključivanje uposlenih u razvojne planove,</p> <p>Opremanje kroz projekte EU IPA i druge međunarodne projekte,</p> <p>Ulazak u procese EU integracija ili njegov segment o civilnoj zaštiti, tehnička pomoć, IPA, dr.</p> <p>Dostupnost sredstava fondova koji bi se mogli koristiti za projekte zaštite i spašavanja,</p> <p>Stalna podrška od strane Vlade Kantona i općinskih načelnika za razvoj zaštite od požara i vatrogastva.</p>	<p>Nemogućnost praćenja velike brzine tehnološkog razvoja,</p> <p>Neformiranje odgovarajućih struktura za zaštitu od požara i vatrogastvo – profesionalnih vatrogasnih jedinica na nivou općina/grad,</p> <p>Nedostatak potrebnih ljudskih resursa u profesionalnim vatrogasnim jedinicama</p> <p>Uticao nepovoljnih političkih prilika na razvoj kapaciteta za zaštitu i spašavanje,</p> <p>Spor razvoj struktura ZiS i ZOP i slaba opremljenost,</p> <p>Veliki broj zahtjeva za organizovanijom, opremljenijom i efikasnijom preventivnom zaštitom od požara i vatrogastvom.</p>

Analiza nam je pružila mogućnost da sagledamo koje su naše snage, a koje slabosti, prilike i prijetnje, na osnovu čega smo identifikovali strateške pravce budućeg djelovanja, odnosno razvoja zaštite i spašavanja u Općini.

Iz prethodne analize se može zaključiti da kod svih strateških ciljeva snage nadilaze slabosti, što je dobra osnova da u narednom periodu pokušamo uspješno realizovati utvrđene strateške ciljeve.

Program razvoja će se realizovati kroz strateške planove Službe civilne i protivpožarne zaštite i planove drugih općinskih službi, odnosno kroz godišnju realizaciju i procjenu realizacije aktivnosti i globalnog napretka.

Služba civilne i protivpožarne zaštite će, shodno utvrđenim ovlaštenjima u Zakonu o zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nesreća i drugim podzakonskim aktima, pratiti i koordinirati realizaciju ovih aktivnosti i o tome redovno informisati Općinskog načelnika i predlagati naredne mjere i aktivnosti.

4. Osnovni principi i opredjeljenja

Svi oblici zaštite i spašavanja, uključujući i zaštitu od požara i vatrogastva, moraju se provoditi u skladu sa principima međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o zaštiti ljudi, životinja, kulturnih dobara i okoliša od opasnih uticaja prirodnih i drugih nesreća, te opasnih utjecaja od nesreća uzrokovanim požarom, a sve u skladu sa preuzetim međunarodnim obavezama:

- Ženevskom konvencijom o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine, kao i Dopunskim protokolom o Ženevskim konvencijama iz 1977. godine,
- Konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1954. godine,
- Drugim protokolom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanih sukoba iz 1999. godine,
- Konvencijom o zabrani upotrebe sredstava za promjenu okoline u vojne i druge neprijateljske svrhe iz 1976. godine,
- Dopunskim protokolom ženevskih konvencija i preporuka u svijetu prihvaćene Rezolucije 46/182 iz 1991. godine o jačanju i koordinaciji humanitarne pomoći UN koja uključuje glavne principe provođenja humanitarne pomoći UN i zemalja članica i preporuke u provođenju specifičnih mjera prevencije i pripravnosti za brz i koordiniran odgovor u prirodnim i drugim nesrećama, kao i
- Neobavezujućih preporuka iz Osla, koje obuhvaćaju principe, mehanizme i procedure koje se odnose na djelovanje vojno-civilnih snaga u mirnodopskim prirodnim i drugim nesrećama i
- Principima proisteklim iz Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu i drugim propisima iz ove oblasti.

5. Područje razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

- Prevencija od prirodnih i drugih nesreća i ublažavanje kao dio područja prevencije;
 - Pripravnost/spremnost za odgovor na prirodne i druge nesreće;
- Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće obuhvaća:
- Odgovor/ pomoć;
 - Oporavak.

5.1. Faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći

5.1.1. Prevencija od prirodnih i drugih nesreća

Prevencija kao razvojno područje zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva jeste centralna tačka aktivnosti nosioca planiranja (institucija javne vlasti, pravnih lica i građana) u pripremama društvene zajednice za odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Cilj prevencije od prirodnih i drugih nesreća u djelokrugu rada i odgovornosti svih nosilaca planiranja je sprječavanje, onemogućavanje i smanjenje rizika i izvora ugrožavanja, te sprječavanje i ublažavanje posljedica po život i zdravlje ljudi i materijalnih dobara od tih nesreća.

Nadležne službe u općini, dužne su u skladu sa vrstom djelatnosti koju obavljaju i procesom rada planirati i provoditi prevenciju od prirodnih i drugih nesreća jednako kao i građani, udruženja građana, organizacije civilnog društva i druge organizacije u skladu sa njihovom djelatnosti, zakonima i podzakonskim propisima donesenim na osnovu zakona.

Provođenje preventivnih mjera, u skladu sa zaključcima iz Procjene ugroženosti, naročito je važno u oblasti:

- zakonodavstva;
- zaštite zdravlja ljudi (epidemije);

- planiranja prostornog razvoja, građenja i urbanizma, izrada dokumenata prostornog uređenja Općine, prostornog plana, prostorni plan područja posebnih obilježja, zaštita od zemljotresa, rušenja, odrona, klizanja i slijeganja tla;
- zaštite okoliša, šuma i voda, bilja i biljnih proizvoda, upravljanje otpadom, biljne bolesti i štetočine, zaštita prirodnog i kulturno historijskog naslijeđa od požara, poplave, prelijevanje brana na akumulacijama, protugradna zaštita, oluja i mraz;
- energije i industrije (eksplozije gasova i opasnih materija, industrijskih i drugih nesreća);
- zaštite od požara i vatrogastva (zaštita šuma od požara, zaštita od tehničko-tehnoloških eksplozija i dr.);
- zaštite životinja i namirnica životinjskog porijekla (epizootije, zoonoze);
- radijacijske, hemijske i biološke zaštite (radijacijsko i drugo onečišćenje zraka, vode i tla);
- saobraćaja i komunikacija u cestovnom, željezničkom i saobraćaju na vodi.

5.1.1.1. Ublažavanje

Djelovanje prirodne i druge nesreće proizvode direktne i indirektno posljedice za život i zdravlje ljude, materijalna dobra i okoliš (društvenu zajednicu). Zaustavljanje jednih ne znači da druge neće nastaviti štetno djelovati.

Štetni uticaji opasnosti često se ne mogu spriječiti u potpunosti, ali njihova razmjera ili ozbiljnost može se znatno umanjiti ili ograničiti različitim aktivnostima.

Mjere ublažavanja uključuju inženjerske tehnike i gradnju otpornu na opasnosti, kao i unaprjeđenje politika zaštite okoliša i svijesti javnosti.

Područje ublažavanja u suštini predstavlja nastavak pojačane prevencije primjenom konkretnih mjera i aktivnosti, koje se dijele na: strukturalne i nestrukturalne mjere.

Strukturalne i nestrukturalne mjere:

- Strukturalne mjere su sve fizičke konstrukcije namijenjene smanjenju ili izbjegavanju mogućih utjecaja opasnosti, ili primjena inženjerskih tehnika da bi se dobile izdržljive strukture ili sistemi otporni na opasnosti.
- Nestrukturalne mjere su sve mjere koje ne podrazumijevaju fizičku izgradnju, a koje koriste znanje, praksu ili dogovor na temu smanjenja rizika i utjecaja, posebno u formi politika i zakona, podizanja svijesti javnosti, obuke i edukacije.

5.1.2.1. Strukturalne mjere

Strukturalne mjere ublažavanja su u funkciji efikasne zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara i zaštite od požara i vatrogastva i razvijaju se na osnovu:

- odgovarajućeg prostornog planiranja,
- procjene fizičkih sila koje mogu nastati potencijalnim opasnostima od prirodnih nesreća,
- planiranja i analize mjera da bi se odoljelo takvim fizičkim silama,
- gradnja sa odgovarajućom kontrolom i nadzorom.

5.1.2.2. Nestrukturalne mjere

Uobičajene nestrukturalne mjere ublažavanja su:

- razvoj zakonskog okvira,
- finansijski poticaji usmjereni na promoviranje strukturalnih mjera ili ublažavanja,
- tehnička pomoć, olakšice pri osiguranju imovine i lica, porezne olakšice itd.,
- obuka i obrazovanje,
- izgradnja i razvoj upravnih i stručnih institucija,
- instaliranje sistema za operativne centre civilne zaštite,
- svjesnost javnosti.

Navedenim preventivnim mjerama doprinosi se kvalitetu izgradnje objekata koji će biti otporni na sile izazvane prirodnim nesrećama što će omogućiti:

- izgradnju građevina koje će biti otporne na fizičke sile izazvane prirodnim nesrećama (zemljotres, poplava, snježni nanosi, jaki vjetrovi, klizišta itd.),
- ojačavanje postojećih građevina da bi ih učinili otpornijim na fizičke sile prirodnih nesreća.

5.1.3. Ulaganje u smanjenje rizika od katastrofa za otpornost

Javna i privatna ulaganja u prevenciju i smanjenje rizika od katastrofa kroz strukturalne i nestrukturalne mjere su od presudnog značaja za poboljšanje privredne, društvene, obrazovane i kulturne otpornosti lica, zajednica, zemalja i njihove imovine, kao i okoliša.

Ova ulaganja mogu biti pokretači inovacija, rasta i otvaranja novih radnih mjesta. Takve mjere su isplative i ključne u spašavanju života, sprječavanju i smanjenju gubitaka i osiguravanju efikasnog oporavka i sanacije.

5.1.4. Pripravnost / spremnost za odgovor na prirodne i druge nesreće

U odnosu na probleme upravljanja prirodnim i drugim nesrećama u svim fazama, područje razvoja pripravnosti/spremnosti Općine međusobno je uslovljeno postizanjem stanja boljeg od prethodnog ili zatečenog u odnosu na probleme upravljanja prirodnim i drugim nesrećama u svim fazama. Faze upravljanja u prirodnim i drugim nesrećama u principu trebaju biti poistovječene razvojnim područjima zaštite i spašavanja kako bi se osigurala efikasnost sistema zaštite i spašavanja.

Razvoj područja pripravnosti zasniva se na planskom pristupu kojim se povezuju svi aspekti zakonskih područja rada nosioca planiranja, naročito vlada, ministarstava i drugih organa uprave u postizanju pretpostavki za upravljanje u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

Razvojno usmjerenje pripravnosti/spremnosti treba fokusirati na najosjetljivije komponente i to na:

- Organizovanje i planiranje, koji sadrže jasnu i sveobuhvatnu politiku u zaštiti i spašavanju, odgovarajuće kvalitetne i održive propise o prirodnim i drugim nesrećama i kvalitetna doktrinarna dokumenta po mjerama zaštite i spašavanja, obučavanje i osposobljavanje, jasnu i funkcionalnu organizovanu strukturu snaga, strukturu upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća, pouzdane procjene za aktivnost i pripravnost u situacijama prirodnih i drugih nesreća, okvir za planiranje, posebno za hitni odgovor kao što je evakuacija stanovništva ili njegovo privremeno premještanje u sigurna područja;
- Kapacitete/resurse pod kojima podrazumijevamo objekte i sisteme za upozoravanje i operativno vođenje akcija zaštite i spašavanja, tačnu i ažurnu specifikaciju kapaciteta/resursa koji će se koristiti (opremu, sredstva i rezerve, logističke centre i drugo);
- Koordinaciju kao proces uvećavanja stepena pripravnosti u vođenju akcija zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća kroz upozorenje, opasnost i predostrožnost u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama;
- Spremnost i pripravnost operativnih centara civilne zaštite u situaciji prirodne ili druge nesreće;
- Obuku i podizanje svjesnosti javnosti o rizicima, opasnostima i nesrećama, psihološke i druge kompenzacijske mjere učinaka pritiska prirodne i druge nesreće;
- Podizanje svijesti javnosti o riziku od požara, požarnim opasnostima, obavezama po pitanju provođenja preventivnih mjera zaštite od požara i gašenja početnog požara i drugo.

Pošto pripravnost nije samoj sebi svrha niti je dovoljna bez spremnosti koja se postiže u razvojnom pogledu, posebnu pažnju treba posvetiti sljedećim elementima:

- obuci za usavršavanje i osposobljavanjem,
- instaliranju sistema ranog upozoravanja i obavještanja,
- uspostavi informacionog sistema od značaja za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara,
- izgradnji specijaliziranih komunikacionih sistema za podršku upravljanja procesom u prenosu govora i podataka,
- uspostavi baze podataka od značaja za zaštitu i spašavanje,
- osiguravanju namjenskih rezervi, u odnosu na potrebe faze smanjenja rizika koji prethode prirodnoj ili drugoj nesreći,
- rezervama za ublažavanje posljedica, u odnosu na potrebe faze oporavka nakon prirodne ili druge nesreće,

- vježbama simulacije
- provjerama planova zaštite i spašavanja, itd.

Navedeni elementi su aktivnosti spremnosti zbog toga što su oni praktično organizacija postojećih općih kapaciteta/resursa ili informacija koje bi zadovoljile potrebe upravljanja u situacijama prirodnih i drugih nesreća.

5.2.Faza odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće

5.2.1. Odgovor

Suština ukupnih priprema državne zajednice za zaštitu i spašavanje jeste postizanje sposobnosti odgovora (reakcije, intervencije) na izazove prirodnih i drugih nesreća.

Zapravo to je centralno razvojno područje sistema zaštite i spašavanja koje je uslovljeno i određeno postizanjem kvaliteta razvoja područja prevencije sa ublažavanjem, a posebno pripravnosti/spremnosti.

Mjere odgovora (interventne mjere pomoći) su one mjere koje se poduzimaju neposredno prije (nakon uzbunjivanja) ili poslije udara prirodne i druge nesreće i usmjerene su ka spašavanju života i zdravlja ljudi, zaštiti imovine i sagledavanju trenutnih šteta nastalih na početku prirodne i druge nesreće.

Mjere odgovora/interventne mjere pomoći izvode se u krajnje teškim uslovima nametnutim silom destrukcije, teško se realizuju, zahtijevaju velika požrtvovanja ljudstva, osigurane kapacitete/resurse, prethodno planiranje i programiranje, organizovanost, obučenosť i uvježbanost snaga i operativno stručnih organa za upravljanje procesom.

Efikasnim odgovorom na stanje prirodne i druge nesreće postiže se smanjenje broja nastradalih, olakšavaju teškoće i patnje, osigurava povrat osnovnih uslova potrebnih za život i funkcionisanje sistema državne zajednice.

Na osnovu navedenog, glavni vidovi odgovora/interventnih mjera pomoći u situacijama prirodnih i drugih nesreća su:

- Pokretanje interventnog sistema;
- Analiza i procjena stanja;
- Spašavanje života, zdravlja i okoliša;
- Spašavanje ljudi u ruševinama, na vodi, pod vodom i drugo;
- Trijaža, medicinska pomoć, hospitalizacija, medicinska evakuacija i briga za žrtve;
- Gašenje požara i zaustavljanje ispuštanja opasnih materija;
- Evakuacija lica sa pogođenog područja;
- Organizovanje smještaja za nastradale (hitne popravke kuća, smještaj u šatore, škole, hotele, sportske dvorane i sl.);
- Organizovanje ishrane žrtava prirodne ili druge nesreće i pripadnika spasilačkih jedinica i službi, distribucije artikala hrane, osnovnih životnih namirnica i odjeće, procjene rezerva i šteta na prehrambenom fondu;
- Osposobljavanje ulaznih i izlaznih puteva, raščišćavanje ključnih saobraćajnica, priprema heliodroma i sl. (omogućiti kružni promet unutar pogođenog područja);
- Uspostavljanje komunikacija i veza (radio i tv, telefonske, mobilne i informacijske veze);
- Snabdijevanje pitkom vodom i strujom;
- Informisanje javnosti i rad sa medijima;
- Organizovanje pojačanih mjera zaštite imovinske i lične sigurnosti, javnog reda i mira na ugroženom području;
- Građevinske operacije na uklanjanju nestabilnih elemenata oštećenih građevina koji predstavljaju opasnost po ljude ili druge građevine;
- Praćenje situacije kod stanovništva pogođenog prirodnom ili drugom nesrećom, pronalaženje nestalih lica i ponovno spajanje porodica.

U operacijama odgovora (interventnim mjerama pomoći) redovno se u više sektora pojavljuju ozbiljni problemi, na koje, u periodu priprema za zaštitu i spašavanje u okviru područja prevencije, pripravnosti/spremnosti, treba obratiti izrazitu pažnju i to na:

- Nepostojanje ili neusklađenost planova ili konceptualnih resursa i logističkih središta,
- Funkcionalno neizgrađenu pripravnost/spremnost,

- Pravne, organizovane i tehničke nedostatke kod upozoravanja na opasnosti,
- Stepen organizovanosti, usklađenosti, razvijenosti i sposobnosti aktiviranja pojedinih elemenata ili cjeline sistema odgovora,
- Fizičke, psihološke, socijalno-sigurnosne i ekonomske posljedice učinaka i pritiska udara prirodne ili druge nesreće,
- Teškoće u procjenjivanju i evidenciji šteta i konceptualizaciji procjene o potrebama,
- Netačne i/ili nekompletne informacije iz ankete o stanju stanovništva na pogođenom području,
- Spajanje ljudi (u pogođenom području),
- Slabo upravljanje informacijama,
- Neodgovarajuće artikle koji se dostavljaju i računaju kao pomoć,
- Slabu koordinaciju aktera prilikom odgovora (interventnih mjera pomoći),
- Nedostajuću i nedovoljnu svjesnost javnosti,
- Prihvat međunarodne pomoći.

5.2.2. Oporavak

Oporavak je postupak kojim se društvena i državna zajednica pomaže u postizanju odgovarajućih nivoa funkcionisanja nakon prirodne i druge nesreće na stanje prije nesreće ili u nekim slučajevima na stanje bolje od onog prije nesreće.

Oporavak, po pravilu, zavisi od uspješnosti odgovora na prirodne i druge nesreće jednako kao što efikasna prevencija, ublažavanje i pripravnost zavise od naučenih lekcija nakon odgovora i oporavka.

Posebnu pažnju u pogledu oporavka treba posvetiti analizi stanja nakon prirodne ili druge nesreće s ciljem:

- Rehabilitacije lica pogođenih učinkom prirodne ili druge nesreće,
- Utvrđivanja preventivnih i prioriternih mjera koje će se ugraditi u razvojne i druge planove zajednice, kako bi se dugoročno smanjio određeni rizik, odnosno spriječilo ili ublažio uticaj prirodne opasnosti ili nesreće na ljude i materijalna dobra,
- Utvrđivanja prioriternih rekonstrukcije građevina i druge infrastrukture, te revitalizacija šuma, šumskog i poljoprivrednog zemljišta, kao i okoliša.
- Saniranje stanja.

Za saniranje stanja osigurati:

- Analizu šteta i procjenu potreba, prioritete i potrebno vrijeme reakcije u pružanju pomoći ugroženim licima i materijalnim dobrima,
- Sanaciju ključnih službi (zdravstvene, komunalne, epidemiološko-higijenske, građevinske, transportne, elektrodistributivne i dr.),
- Hitnu popravku kuća, stambenih objekata i druge infrastrukture,
- Privremeni smještaj ugroženog stanovništva, dostavu prehrambenih artikala i osnovnih životnih potrepština,
- Operaciju raščišćavanja građevina, druge infrastrukture i okoliša.

6. Provedba

Uvažavajući činjenicu da Politika razvoja proizilazi iz Procjene ugroženosti, te da su zaključci iz Procjene ugroženosti sastavni dio Programa razvoja, najvažniji dio politike razvoja čini provedba zaključaka iz Procjene ugroženosti i utvrđene politike u ovoj oblasti.

6.1. Nosioci provedbe politika razvoja

6.1. Utvrđivanje Programa razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

Na osnovu zaključaka iz Procjene ugroženosti zatim osnovnih principa iz politika razvoja, izrađen je Program razvoja. Program razvoja sadrži usaglašene strateške pravce sa akcijskim planovima njihovog osiguranja, uvažavajući utvrđene faze i područja razvoja.

6.2. Razvojni programi i projekti

Program razvoja sadrži konkretne provedbene korake, razvojne programe i projekte, aktivnosti i inicijative sa odgovarajućim opisima, nosioce realizacije, rokove, procjenu potrebnih resursa i očekivane učinke realizacije.

Program razvoja u praksi, postaje platforma razvoja i integrisanja u jedinstven, efikasan i funkcionalan sistem zaštite i spašavanja.

Općina će poticati istraživačke programe/projekte i provedbu razvojnih projekata kroz različite mjere i aktivnosti. To pruža najširu osnovicu za podizanje svjesnosti o potrebi unaprjeđenja ove oblasti najširoom podrškom u strukturi društva, ali i odlučnijim i privrženijim pristupom države u osiguravanju dodatnih sredstava i raznih olakšica u provedbi ovih programa i projekata, naučno - istraživačkom radu u zaštiti i spašavanju i u oblasti zaštite od požara i vatrogastva i drugo.

6.3. Nosioci provedbe politike razvoja u Općini Jablanica

Za ostvarivanje politika razvoja, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, odgovorni su: Općinsko vijeće, Općinski načelnik, Služba i druge službe jedinstvenog općinskog organa uprave.

Općinske službe u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama dužne su osigurati koordinaciju djelovanja i provođenje ciljeva postavljenih Programom razvoja.

Navedeni nosioci planiranja također će identifikovati i ustanoviti organizacione forme i nadležnosti za odlučivanje po pitanjima razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Općinski štab civilne zaštite kao stručno - operativni organ za rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja, Programom razvoja stiče osnovne preduslove za ostvarivanje svoje zakonske i stručne uloge i mogućnost direktnog uticaja na odluke o razvojnom procesu.

Općina u svom programu razvoja utvrđuje politiku razvoja u kojoj su također sadržani strateški pravci razvoja sa akcionim planovima, obuhvatajući i primjenjujući utvrđena strateška područja djelovanja od faze smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj i drugoj nesreći do faze odgovora i oporavka nakon prirodne ili druge nesreće.

Sve te aktivnosti moraju imati oslonac u vlastitoj procjeni ugroženosti i određen vlastiti nivo odgovornosti provođenja.

Za ostvarivanje politike Programa razvoja, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu odgovorni su: Općinsko vijeće, Općinski načelnik kao nosilac izvršne vlasti općine i općinske službe za upravu.

Službe za upravu Općine u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama dužni su osigurati koordinaciju djelovanja i provođenje ciljeva postavljenih Programom razvoja.

Ključna odgovornost navedenih nosioca provođenja Programa razvoja ogleda se u osnovnoj zadaći osiguranja uslova razvoja sistema zaštite i spašavanja osiguranjem odgovarajuće organizacije, kadrova i materijalnih resursa. Naime, suštinski cilj razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva je osposobljenost i spremnost djelovanja na nivou Općine jer u lokalnoj zajednici nastaju prirodne i druge nesreće.

Služba civilne i protivpožarne zaštite Općine, kao stručni organ zaštite i spašavanja ima ključnu ulogu u koordinaciji provođenja Programa razvoja na nivou Općine.

6.2. Finansiranje Programa razvoja

6.2.1. Finansiranje u oblasti zaštite i spašavanja

U Zakonu o zaštiti i spašavanju u poglavlju Finansiranje, a naročito u čl. od 179. do 184. tačno su predviđeni izvori sredstava kao i područja ulaganja sredstava iz posebnih naknada.

Na osnovu člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju sredstva potrebna za realizaciju programa i projekata iz odgovarajućih akcionih planova osigurat će se iz:

- Budžetska sredstava svakog nosioca planiranja u okviru redovnog planiranja za potrebe redovne djelatnosti, kao dio preventivnih i strukturalnih mjera prije nastanka prirodne ili druge nesreće, kao i za otklanjanje posljedica prirodne ili druge nesreće;

- Sredstava pravnih lica, iz osiguranja, dobrovoljnih priloga, međunarodne pomoći i drugih izvora utvrđenih zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim zakonima;
- Sredstava posebne naknade na neto plaće 0,5% iz sredstava koja pripadaju Federaciji BiH, kantonima i općinama odnosno gradu, a na osnovu godišnjeg plana korištenja sredstava zaštite i spašavanja i zadataka utvrđenih u Programu razvoja, u principu naročito za osiguranje materijalnih resursa-opremanje, te osposobljenost za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

Navedeni izvori sredstava i njihov planirani iznos utvrđeni su u posebnom elementu Programa razvoja pod nazivom "Finansiranje u sistemu zaštite i spašavanja u Općini".

Ukazujući na visok stepen opasnosti i dosadašnji nivo razvoja sistema zaštite i spašavanja, predviđajuća sredstva neće biti dovoljna u ovom razvoju za osiguranje zadovoljavajućeg nivoa osposobljenosti i spremnosti za odgovor na prirodne i druge nesreće.

Iz tih razloga, zavisno od ekonomskog razvoja i dodatnih mogućnosti, izvršna i zakonodavna vlast nastojat će osigurati dodatna sredstva za razvoj zaštite i spašavanja, s ciljem integrisanja u jedinstven sistem sposoban za efikasan odgovor na izazove prirodnih i drugih nesreća.

6.2.2. Finansiranje u oblasti zaštite od požara i vatrogastva

Ukazujući na visok stepen rizika od požara i dosadašnji nivo razvoja sistema zaštite od požara i vatrogastva u Općini, predviđena sredstva neće biti dovoljna.

B - POSEBNI DOKUMENTI O SADAŠNJEM STANJU RAZVOJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA I ZAŠTITE OD POŽARA I VATROGASTVA

1. - ZAKLJUČCI IZ PROCJENE UGROŽENOSTI OPĆINE

KLJUČNE OPASNOSTI ZA PODRUČJE OPĆINE

Procjenu ugroženosti, na osnovu člana 31. stav 2. tačka 2) Zakona o zaštiti i spašavanju, a u skladu sa tačkom 20. Metodologije za izradu procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/04), Služba civilne i protivpožarne zaštite izradila je, u saradnji sa institutom INZA.

Zaključci utvrđeni u Procjeni ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, predstavljaju polazište za izradu i donošenje Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća kao i osnovne pravce i usmjerenja za ažuriranje i donošenje Plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Općine, za naredni period.

Procijenjenim stanjem ugroženosti područja Općine obuhvaćene su sve prirodne i druge nesreće koje mogu ugroziti područje Općine, što je značajan korak ka uspostavljanju spremnosti društvene zajednice za sprječavanje nastajanja, ublažavanje i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća na području Općine.

Zaključci iz Procjene ugroženosti kao jedan od elementa Programa razvoja i na osnovu svih pokazatelja iz Procjene ugroženosti područja Općine, moguće opasnosti su prikazane u sljedećoj tabeli:

Tabela 6. Vrsta opasnosti – prirodne i druge nesreće

Red. broj	Vrsta opasnosti – prirodne i druge nesreće	Ugroženo područje Općine
1	2	3
1.	I) Potresi	Područje koje može biti ugroženo je prostor administrativnog sjedišta općine Jablanica, kao i industrijski i stambeni objekti, posebno objekti starijeg godišta izgradnje. Potresi su pojave koje svojim uticajima zahvataju stambena naselja, industrijske objekte, infrastrukturu i objekte masovnog okupljanja i osjete se kilometrima od epicentra. Prema tome, od ove prirodne pojave ugrožena je cijela općina u skladu sa proračunatim intenzitetom oMCS VI-VII. U najgorem scenariju treba računati na oMCS VII i više

2.	Poplave	<p>Prema prirodnim uslovima u HNK ravničarski tereni, doline rijeka su povoljni potencijalni prostori za naseljavanje, industrijsku izgradnju, razvoj privredne infrastrukture. Većim zaposjedanjem i popunjavanjem ovih prostora njihova upotrebna i ukupna vrijednost se sve više povećava, i s njom raste i ugroženost i potreba za zaštitom od poplava.</p> <p>Dijelovi naselja uz rijeku Doljanku, Ravanjku, Bijelu, Suhavu i Šanicu.</p> <p>Također, područja ugrožena od bujičnih nanosa su Donja Jablanica, Zlate, Mirke, Čivelj.</p>
3.	Suša	<p>Suša, kao prirodna nesreća koja nanosi velike štete na ratarskim i voćarskim kulturama, najčešće je pogađala područja MZ Doljani, MZ Slatina, MZ Jablanica, a odražavala se u nedostatku vode.</p>
4.	Požar	<p>Požarni sektor I: zauzima sjeverni i zapadni dio teritorije općine Jablanica. Na jugu i zapadu granice požarnog sektora su rijeka Doljanka i regionalna cesta M17.5.</p> <p>Požarni sektor II: zauzima manji središnji dio općine Jablanica. Na zapadu granicu čini rijeka Neretva, na istoku i sjeveroistoku Jablaničko jezero i lokalni putevi.</p> <p>Požarni sektor III: čini manji dio na sjeveroistoku teritorije općine. Na jugu i jugozapadu granicu požarnog sektora čini Jablaničko jezero.</p> <p>Požarni sektor IV: zauzima veći dio teritorije općine. Zapadna i sjeverna granica je regionalna cesta M17.5, dok je na istoku granica brdsko područje.</p> <p>Požarni sektor V: zauzima istočno područje teritorije općine. Na sjeveru Jablaničko jezero je granica požarnog sektora, na zapadu i jugu rijeka Neretva i magistralni put M17, a na jugu rijeka Ravnica i lokalne ceste.</p> <p>Požarni sektor VI: granicu na sjeveru i sjeverozapadu, sa požarnim sektorom V, čini rijeka Ravnica, a na jugu i jugozapadu rijeka Šanica sa više manjih vodotoka.</p> <p>Požarni sektor VII: zauzima središnji dio teritorije općine. Na istoku granica požarnog sektora je rijeka Neretva i magistralni put M17, na sjeveru rijeka Doljanka i magistralni put M17,5, a na zapadu granicu pravi brdsko područje.</p> <p>Požarni sektor VIII: zauzima južni dio općine Jablanica gdje granicu sa ostalim sektorima, sjeverno i sjeverozapadno, čine rijeka Neretva i više manjih vodotoka.</p>
5.	Tuča (led) tokom proljetnih i jesenjih mjeseci	<p>Prirodna nesreća koja nastaje iznenadno i kratko traje, a njezin negativni učinak je najizraženiji na voćarskim i ratarskim kulturama na području svih mjesnih zajednica. Rijetko se pojavljuje a zabilježena oko 20.aprila 2017.godine.</p>
6.	Velike hladnoće i olujni vjetrovi koji prouzrokuju velike materijalne štete na infrastrukturi	<p>Olujom se smatra vjetar brzine 17,2 m/sec, odnosno 82 km/sat (jačine 8° po Boforovoj skali ili više), koji lomi grane i stabla, valja i lomi usjeve, otersa plodove voća i nanosi štetu dobro održavanim građevinskim objektima. Ovakve oluje se najčešće javljaju u periodu od aprila do oktobra, a rjeđe u zimskim mjesecima.</p>

7.	Masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti	Zaraženim područjem smatra se područje na kojem postoji jedan izvor ili više izvora zaraze i na kojem postoje uvjeti za nastanak i širenje zaraze. Ugroženim područjem smatra se područje na koje se može prenijeti zarazna bolest sa zaraženog područja i na kojem postoje uvjeti za širenje zaraze. Usljed pojave različitih epizootija ugrožena područja su prvenstveno farme koje se nalaze na području općine. S obzirom da se neke zarazne bolesti životinja mogu prenijeti na ljude, mogu se u tom slučaju očekivati i epidemije kod lokalnog stanovništva. Područja koja mogu biti ugrožena negativnim ljudskim uticajem ili uslijed prenamnožavanja biljnih nametnika su poljoprivredna i šumska zemljišta koja na području općine Jablanica zauzimaju veliku površinu
8.	Odroni i klizanja tla	Ova se pojava javlja kao posljedica velikog broja uzroka, a zabilježena je posebno na području više mjesnih zajednica i podružnica 2024 godine, Donja Jablanica, Mirke, Zlate, Čivelj, Glodnica, Ostrožac, Krstac, Mrakovo, Žuglići, područje iznad deponije.
9.	Visoki snježni nanosi	Područje općine Jablanica generalno nije ugroženo visokim snježnim padavinama i lavinama, ipak područja udaljenija od urbanog centra, te područja gdje preovladavaju saobraćajnice pod velikim nagibima znatno su ugroženija na ostatak općine, naročito na urbani dio.
10.	MES i NUS	Općina Jablanica ima 3 minski sumnjiva područja (Bokševica, Doljani i Slatina) čija površina iznosi 5,1109 km ² . U toku su aktivnosti ciljane i sistematske istrage minski sumnjivog područja Slatina (1,544 km ²)
11.	Saobraćajne nesreće	Do težih saobraćajnih nesreća može doći na svim putnim komunikacijama na području općine, a očekivati je značajnije ljudske gubitke i materijalne štete na putnim komunikacijama na kojima je intenzivnije odvijanje drumskog saobraćaja naročito magistralna cesta M-17 i magistralna cesta M17.5, kao i urbanom dijelu gradu gdje su izraženije gužve
12.	Ekspanzija i eksplozije plina	Mikrolokaliteti oko benzinskih pumpi, krug preduzeća koja koriste razne opasne materije, magistralne i regionalne saobraćajnice.
13.	Radioaktivno i drugo zagađenje vode, zraka i zemljišta	Posljedice upotrebe nuklearnog oružja i na teritoriji susjednih država, mogu se veoma štetno odraziti i na cjelokupni teritorij općine. Ovo se odnosi na štetno dejstvo radioaktivnih padavina, što zavisi od jačine i vrste. Do kontaminacije može doći, na cijelom prostoru općine, zbog nesreća na objektima koji se nalaze na većoj udaljenosti od ovih prostora, kao što su: nuklearne centrale i skladišta nuklearnog materijala i drugih proizvodnih kapaciteta, koji u svojoj proizvodnji koriste hemijske ili biološke supstance, kao i u slučaju upotrebe nuklearnih sredstava u eventualnom ratu.

1.2. OPĆI ZAKLJUČCI

1. Kontinuirano raditi na dogradnji planskih dokumenata u području zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Općine u cilju razvoja i izgradnje efikasnog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

2. Služba civilne i protivpožarne zaštite i Općinski štab civilne zaštite će nastaviti svoje djelovanje na upravnom, planskom, operativnom i stručnom ostvarivanju priprema za zaštitu i spašavanje kojima se postiže umanjeno rizika od nastajanja nesreća, smanjenje broja ljudskih gubitaka, uspješnog djelovanja u spašavanju, otklanjanju i sanaciji posljedica.

3. U cilju adekvatnog odgovora na nivou općine funkcionalno integrisati u sistem zaštite i spašavanja za planski odgovor na pojedine prirodne i druge nepogode, postojeće službe hitne pomoći, Profesionalnu vatrogasnu jedinicu i DVD, Gorsku službu spašavanja, Radio-amatere, Crveni krst, upravne i operativne-stručne organe civilne zaštite Općine, policijske snage (saobraćajna policija i specijalne policijske jedinice), kapacitete javnih preduzeća.

4. Saradnja svih nosioca planiranja na području Općine, je strateški pravac za izradu i usklađivanje planova zaštite i spašavanja kao i planova zaštite od požara, te programa razvoja zaštite i spašavanja u sklopu kojeg se utvrđuju i pitanja od značaja za programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva.

5. Informativno-komunikacijsku podršku upravljanju akcijama zaštite i spašavanja pruža Općinski operativni centar civilne zaštite.

6. U procjenama ugroženosti Općine utvrđuju se opasnosti, odnosno prirodne i druge nepogode koje mogu ugroziti ljude i materijalna dobra. S tim u vezi, privredna društva koja u procesu rada mogu prouzrokovati akcidentnu situaciju dužna su, u cilju obavještanja i upozoravanja građana na postojanje opasnosti osigurati, odnosno na svom prostoru – objektu instalirati odgovarajuće sisteme za dojavu (sirene).

7. Spremnost odgovora na nesreće pokazatelj je uspješne prevencije i planski provedenih priprema na ublažavanju i otklanjanju posljedica, a obuka i osposobljavanje uslov je bez koga se ne može govoriti o spremnosti. Sistemski odgovor u vezi sa problematikom obuke i osposobljavanja uspostavlja se na stvaranju programsko-planskih i stručnih dokumenata za izvođenje nastavnog procesa obuke, ostvarenje procedura, njihovog verificiranja, osiguranju tehničkih, pedagoških i metodičko-didaktičkih uslova za izvođenje nastavnih sadržaja, praktične i teoretske obuke za potrebe operativno-stručnih organa, službi, jedinica i specijalnosti civilne zaštite.

8. Privredna dobra (industrijski kapaciteti, poljoprivredna dobra, hidrocentrale, šumski resursi, ceste i objekti na njima i drugi infrastrukturni objekti), sa stajališta zaštite i spašavanja, trebaju biti direktno obuhvaćeni vrednovanjem parametara mogućih nesreća i rizika.

9. Prijetnja potresa u Bosni i Hercegovini a time i u Općini, uz postojeću intenzivnu gradnju i dogradnju stambenih i poslovnih objekata, često bez odgovarajućih urbanističkih planova i dozvola, zahtjeva reviziju i kontrolu primijenjenih standarda gradnje i poduzimanje odgovarajućih mjera na postizanju spremnosti (otpornosti na rušenje). Procjenu otpornosti postojećih velikih stambenih i drugih javnih objekata (škole i sl.), na seizmičke potrese, moguće je odrediti samo aproksimativno, jer su objekti građeni u različitim vremenskim razdobljima, na različite načine i s različitim stepenom otpornosti.

10. Šume, vode i drugi ekosistemi značajni su za ekonomsko stanje u zemlji, a ujedno su resursi koji su učestalo skloni gubicima od prirodnih i drugih nesreća, posebno požara. Ukoliko gubici nisu odmah vidljivi i ne predstavljaju direktnu opasnost za ljude i materijalna dobra redovno izostaje uspješan odgovor na nepogode i oporavak od nesreća. Primjer tome su, veliki šumski požari koji se dese u nepristupačnim i predjelima kontaminiranih minama. Isto tako, poplave mogu izazvati višestruke i dugoročne posljedice kako po ljudske živote, tako i na stambenim, privrednim, infrastrukturnim i drugim objektima, kao i štete na poljoprivrednom tlu i okolišu.

11. Privredna situacija u općini uslovljava mogućnosti, dinamiku i nive izgradnje elemenata sistema zaštite i spašavanja i postizanje spremnosti da se odgovori na izazove prirodne i druge nepogode. Ekonomska ograničenja direktno utiču na prihodovnu osnovicu izvora sredstava koja je slaba u odnosu na potrebe uspostave organizacije i funkcija elemenata sistema zaštite i spašavanja. Zbog toga je važno racionalno odrediti tekuće i razvojne prioritete funkcionisanja i izgradnje sistema, na osnovu procjene ugroženosti za sva područja od prevencije, planova i programa, strukture operativnih snaga, opremanja sredstvima i opremom, stvaranje zaliha u robnim rezervama. Za potrebe zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća opravdano je da se na svim nivoima u skladu s navedenim članovima Zakona o zaštiti i spašavanju, godišnje u budžetima planiraju sredstva za zaštitu i spašavanje (kojim bi se vršilo opremanje i obučavanje organizovanih struktura zaštite i spašavanja).

12. OS BiH i policijske snage dio su sistema zaštite i spašavanja. Policijske snage u odnosu na svoju zakonsku ulogu i namjene, osposobljenost i opremljenost u uslovima prirodne i druge nesreće osiguravaju javni red, ličnu i imovinsku sigurnost, odvijanje saobraćaja i vrše upozoravanja na opasnosti u pogođenim

područjima. Na osnovu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 88/05) i Standardnih operativnih procedura angažovanja OS BiH na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge nepogode, vrši se angažiranje OS BiH u pružanju pomoći civilnim vlastima Bosne i Hercegovine u otklanjanju i sanaciji posljedica prirodnih i drugih nesreća.

13. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nadležno je da poduzme sve mjere i postupke ostvarivanja međunarodne saradnje iz područja zaštite i spašavanja, odnosno civilne zaštite. Na državnom nivou, doneseni su propisi kojima se pored ostalih pitanja regulišu i pitanja pružanja i davanja međunarodne pomoći u zaštiti i spašavanju.

14. Crveni križ Općine, GSS, radio-amateri, kao i druge nevladine i organizacije civilnog društva imaju posebnu ulogu u podizanju svjesnosti o značaju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i opasnosti, upotpunjavanju i ostvarenju sadržaja svih mjera zaštite i spašavanja. Zbog raznolikosti sadržaja djelovanja (pružanju pomoći u pronalaženju, spašavanju i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog stanovništva, osiguranju raznovrsne humanitarne pomoći u slučaju masovnih prirodnih i drugih nesreća i dr.) potrebno je afirmirati društveni značaj nevladinog humanitarnog sektora i organizacija civilnog društva.

15. Procjena ugroženosti stvara osnov za izradu Općinskog programa razvoja zaštite i spašavanja i Općinskog plana zaštite i spašavanja.

C - PODACI O STANJU ORGANIZOVANOSTI CIVILNE ZAŠTITE I DOSTIGNUTI STEPEN ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD POJEDINIH PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Prethodno pobrojane prirodne i druge nesreće, a posebno potresi, poplave, epidemije, klizanje tla i odronjavanje zemljišta, kao i rušenja visokih brana na akumulacijama, požari, eksplozije i dr. mogu izazvati posljedice većih razmjera.

U slučaju prirodne i druge nesreće na području Općine, moguće su velike posljedice na objektima i materijalnim dobrima, oštećenje stambenih, javnih i drugih zgrada; oštećenja putne i željezničke infrastrukture i oštećenja objekata na njima (mostovi, propusti, tuneli, stanice); električne i telekomunikacijske mreže; djelomično ili potpuno razaranje vodoprivrednih i energetske objekata – hidro centrala s objektima za prenos električne energije, uništenja vitalnih materijalnih dobara – skladišta hrane, stočnog fonda, biljnih kultura i dr.

1. Organizovanost struktura za zaštitu i spašavanje

Obaveze i potrebe organizovanja, pripremanja i provođenja mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u Federaciji BiH, kantonu i općini/gradu, utvrđene su u Zakonu o zaštiti i spašavanju, kao i u čitavom nizu provedbenih propisa koji proističu iz ovog Zakona.

Ovim su Zakonom propisana i definisana prava i dužnosti organa vlasti Federacije BiH, kantona, općina/gradova u oblasti zaštite i spašavanja. Svi navedeni nivoi vlasti, zakonom i drugim propisom osnivaju odgovarajuće organe civilne zaštite, kao što su:

- Federalna uprava civilne zaštite – za područje Federacije BiH,
- Kantonalna uprava civilne zaštite – za područje Kantona, te
- Općinska/gradska službe za civilnu zaštitu – u svim općinama (gradu).

U sastavu navedenih organa civilne zaštite za sve nivoe, predviđeno je (obavezno) osnivanje i funkcioniranje operativnih centara civilne zaštite u skladu s Pravilnikom o organizovanju i funkcionisanju operativnih centara civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/19).

1.2. Na općinskom nivou

Organizovanost struktura zaštite i spašavanja

U skladu sa obavezama iz Zakona o zaštiti i spašavanju i provedbenih propisa koji su proistekli iz ovoga zakona u Općini Jablanica formirana je Služba civilne i protivpožarne zaštite, formiran je Općinski štab civilne zaštite. U okviru Službe djeluje profesionalna vatrogasna jedinica i Operativni centar civilne zaštite.

Zaključci

Na osnovu izvedene analize prikazanih pokazatelja, došli smo do sljedećih zaključaka:

- a) Na općinskom nivou funkcioniše Općinska služba civilne i protivpožarne zaštite sa svojim Operativnim centrom.
- b) Unutrašnja organizacija Općinske službe civilne i protivpožarne zaštite je prilagođena specifičnostima Općine i postavljena je tako, da pokuša odgovoriti svim obavezama u provođenju mjera zaštite i spašavanja. Uređenje sistema zaštite i spašavanja u Općini uređeno je Odlukom o organizaciji i funkcionisanju zaštite i spašavanja i Odlukom o zaštiti i funkcionisanju sistema zaštite od požara na području općine Jablanica.
- c) Općina ima formiran Općinski štab civilne zaštite i Komisiju za procjenu štete.

2. Privredna društva i druga pravna lica

Privredna društva i druga pravna lica u kojima se obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća dužna su organizovati i provoditi poslove zaštite i spašavanja.

Djelatnosti koje se obavljaju u privrednim društvenim i pravnim licima iz člana 32. Zakona, od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara su: zdravstvo, veterinarstvo, stambeni i komunalni poslovi, vodoprivreda, šumarstvo, građevinarstvo, transport, snabdijevanje, ugostiteljstvo, vatrogastvo, ekologija i druga područja.

3. Opremljenost struktura, štabova i jedinica civilne zaštite

Trenutno civilna zaštita, odnosno organizovane snage zaštite i spašavanja nisu u potpunosti opremljene određenim materijalno-tehničkom sredstvima i opremom u skladu sa propisanom formacijom od strane Federalne uprave civilne zaštite, da bi snage civilne zaštite mogle efikasno djelovati u akcijama zaštite i spašavanja u nastalim prirodnim i drugim nesrećama. U narednom periodu, a u skladu sa Planom korištenja sredstava posebne naknade, Služba civilne i protivpožarne zaštite će nastaviti aktivnosti vezane za organizovanje, opremanje i obučavanje organizovanih snaga za zaštitu i spašavanje.

4. Funkcionalni kapaciteti operativnog centara civilne zaštite Općine

Zakonom o zaštiti i spašavanju propisano je organizovanje i funkcionisanje operativnih centara civilne zaštite na svim nivoima u Federaciji Bosne i Hercegovine na način predviđen pravilnikom o organizovanju i funkcionisanju operativnih centara civilne zaštite. Navedenim aktima definisani su mjesto, uloga, nadležnosti, zadaci, postupci, načini organizovanja, način rada, uslovi za rad kantonalnih centara civilne zaštite. Istim su precizirani i sadržaji informacija koje se prikupljaju i obrađuju, njihova vremenska dinamika, forma, tokovi i odredišta.

- a) **Komunikaciona i informaciona uvezanost:** za svoj rad koristi resurse javnih telekom operatera (mobilna i fiksna telefonija, faksimil, i pristup internetu, tv). Na nivou HNK nije uspostavljen sistem Radio-veze, što je jedan od najvećih problema.
- b) **Operativni postupci:**
Informacije o nastanku prirodne i druge nepogode uobličavaju se i preciziraju korištenjem standardne liste pitanja o predmetnoj nepogodi.
Zahtjevom za pomoć OS BiH pokreće se procedura za dobivanje pomoći u ljudskim ili tehničkim resursima kojima raspolažu OS BiH
Zahtjevom za međunarodnom pomoći pokreće se postupak za dobivanje ili uvođenje međunarodne pomoći. Svi zahtjevi idu preko Kantonalnog i Federalnog operativnog centra

4.2. Općinski operativni centar civilne zaštite

- a) **Popunjenost:** Općinski operativni centar je popunjen jednim izvršiocom
- b) **Radno Vrijeme:** od 7:30 do 16:00 - u vrijeme prirodnih i drugih nesreća centar radi od 0-24 sata i popunjava se pripadnicima na osnovu naredbe štaba.
- c) **Obučenost:** Obučenost osoblja je minimalna, te je obučavanje svedeno na povremeno prisustvovanje raznim prezentacijama i višegodišnje iskustvo stečeno na ovim poslovima.

- d) **Uslovi za rad:** minimalni uslovi za rad.
- e) **Opremljenost:** Operativni centar je opremljen opremom koja zadovoljava minimalne uslove za rad.
- f) **Komunikaciona i informaciona uvezanost:** osnovna (minimalna) komunikaciona uvezanost.
- g) **Operativne procedure:** prikupljene informacije se redovno dostavljaju Kantonalnom operativnom centru i ostalim nadležnim organima.
- h) **Otežavajuće okolnosti u radu Operativnog centra:** -Uvezanost Općinskog operativnog centara civilne i protivpožarne zaštite sa Kantonalnim operativnim centrom putem radio veze nije uspostavljena.
 - Ne postoje alternativni izvori napajanja,
 - Ne postoji sistem za rano uzbunjivanje i obavještanje,
 - Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost.

4.3. Iskoristivost komunikacijskih resursa drugih subjekata

- Javni telekom operateri: na teritoriji Općine prisutna su tri telekom operatera. Pozivi prema 121 broju se rutiraju geografski najbližem općinskom operativnom centru. Privatni davaoci telefonskih i komunikacijskih usluga sa gledišta zaštite i spašavanja nemaju značajnije praktične vrijednosti.
- U slučaju potrebe za brzim i masovnim obavještanjem stanovništva na raspolaganju je Radio televizija Jablanica.
- Javna preduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine, JP elektroprivreda HZ HB bitni su subjekti u zaštiti i spašavanju po djelatnosti koju obavljaju, imaju respektabilne komunikacijske resurse koji mogu da pokrivaju slabo naseljene i pristupačne terene na području Općine.

4.4. Zaključci

U slučaju stanja prirodne i druge nesreće u kojima bi bila oštećena ili nedostupna infrastruktura telekom-operatera kao i elektro-sistema, operativni centri ne bi bili u stanju pružiti potrebnu komunikacijsku podršku nadležnim štabovima civilne zaštite.

Zbog toga se javlja kao prioritetni zadatak uspostava sistema ranog upozoravanja i obavještanja, sistema radio-veze između Operativnog centara sa Kantonalnim operativnim centrom i susjednim općinama, kao i rješavanje besprekidnog napajanja Operativnog centra i sistema radio veza kako bi mogli pružiti adekvatan odgovor u slučaju nastanka prirodne ili druge nesreće.

Pored ranije utvrđenih zadataka opremanja operativnog centra i obuke uposlenika potrebno je istovremeno vršiti opremanje subjekata zaštite i spašavanja.

Ciljanim obukama profilirati osoblje operativnih centra, da u slučaju odgovora na vanredne situacije imaju sposobnost brzog snalaženja u datim situacijama, te sposobnost izvlačenja maksimuma i raspoložive opreme;

- Osposobiti Općinski operativni centar da može izvršavati svoje zadatke u svim uslovima;
- Uvezati Općinski operativni centar sa Kantonalnim operativnim centrom radio – vezom;
- Osigurati mogućnost alternativnog napajanja općinskog operativnog centra;
- Nastaviti izgradnju i opremanje Općinskog operativnog centra, da može obavljati i pružati zakonom predviđene aktivnosti, a što podrazumijeva naprednu tehničku opremljenost i kadrovsku osposobljenost;

5. Obučenost i osposobljenost

Da bi sistem civilne zaštite u Općini bio uspješan i svrsishodan potrebno je štabove, službe i jedinice civilne zaštite opremiti i obučiti shodno procijenjenom riziku opasnosti od prirodnih i drugih nesreća.

Ako je spremnost odgovora na prirodne i druge nesreće pokazatelj uspješne prevencije i planski provedenih priprema i ako je u ublažavanju i otklanjanju posljedica “pola posla”, onda je obuka i osposobljavanje uslov bez koga se ne može govoriti o spremnosti. Stoga za potrebe obučavanja i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja na nivou cijelog Kantona, Federalna uprava civilne zaštite poduzima potrebne radnje i postupke na planiranju, organizovanju (materijalnom i tehničkom), te realizaciji obuke budućih instruktora-

predavača, koji će nakon provedene obuke dobiti odgovarajuće certifikate i moći provoditi obuke na općinskom, kantonalnom i federalnom nivou.

Obuka i osposobljavanje službi zaštite i spašavanja u općini, provodi se u sklopu vlastite obuke kroz njihovu redovnu djelatnost, te kroz učešće na radionicama, seminarima i vježbama u Bosni i Hercegovini ili izvan Bosne i Hercegovine, a sve u cilju sticanja novih iskustava – naučenih lekcija u osposobljavanju za proces upravljanja i odgovora u krizama i katastrofama.

D - PROGRAM RAZVOJA ZAŠTITE OD POŽARA I VATROGASTVA

1.Uvod

Zaštita od požara i vatrogastvo su dio jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nepogoda u Federaciji BiH koji je uređen Federalnim zakonom o zaštiti i spašavanju, pa radi toga se zaštita od požara i vatrogastvo organizuje i funkcioniše u okviru tog sistema.

Općina, u oblasti zaštite od požara i vatrogastva, u okviru Programa razvoja zaštite i spašavanja općine, utvrđuje ciljeve, smjer i strategiju razvoja zaštite od požara i vatrogastva od značaja za Općinu. Programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Općine Jablanica, vrši se u skladu sa Procjenom ugroženosti od požara na području općine Jablanica i drugih činjenica važnih za programiranje. Programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva obuhvaća politiku, strategiju i akcijske planove u okviru kojih se definiše vizija, načela i opredjeljenja, ciljevi i područja razvoja za organizovanje i provedbu zaštite od požara i vatrogastva sa svim elementima potrebnim za njegovo usavršavanje i efikasno funkcionisanje od značaja za Općinu Jablanica za razdoblje od najmanje pet godina.

Opšti cilj Programa razvoja zaštite od požara i vatrogastva za razdoblje 2025-2029. godina je unapređenje zaštite od požara preventivnim djelovanjem kroz preduzimanje odgovarajućih aktivnosti i primjenu neophodnih mjera te stvaranje uslova za pružanje kvalitetnog odgovora u slučaju nastanka i širenja požara.

1.1.Politika razvoja

Politikom razvoja zaštite od požara i vatrogastva u Općini Jablanica (u daljem tekstu: Politika razvoja) utvrđuje se politika, vizija i ciljevi, kao i strateški pravci razvoja zaštite od požara i vatrogastva.

Politika razvoja

Politika razvoja je okvirni i osnovni dokument, kojim se omogućuje donošenje i provedba zakona, podzakonskih i drugih akata, odlučuje o osnovnim načelima i opredjeljenjima, područjima razvoja, akcionim planovima i prioritetima iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva na području Općine Jablanica.

Vizija

Služba civilne i protivpožarne zaštite i drugi subjekti u sistemu zaštite i spašavanja teže stvaranju takvih uslova u oblasti zaštite od požara na području Općine koji će trend negativnih pojava, događaja i posljedica svesti na minimum.

Misija

Osigurati efikasnu zaštitu ljudi i materijalnih dobara od požara na području Općine.

1.2.Normativni okvir

Zaštitu od požara organizuju i provode pravna i fizička lica, organi Federacije, kantoni, gradovi i općine i druge institucije, koje su vlasnici ili korisnici građevina ili prostora, šuma, šumskog ili poljoprivrednog zemljišta, a što se vrši u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nepogoda („Službene novine F BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) i Zakonu o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/09, u daljem tekstu: Zakon).

Odredbe Zakona primjenjuju se na građevine i prostore organa i institucija Bosne i Hercegovine i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine koji se nalaze na području Federacije, ako propisom Bosne i Hercegovine nije drugačije određeno.

1.3. Inspekcijski nadzor

Uposlenici MUP HNK vrše inspekcijski nadzor iz oblasti zaštite od požara, eksplozija i havarija, nadzor nad proizvodnjom, saobraćajem i prevozom eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova, kao i prevoz određenih drugih opasnih materija.

Inspekcijski nadzor nad provedbom mjera zaštite od požara u šumama i na šumskom zemljištu obavljaju šumarski inspektori, na poljoprivrednom zemljištu obavljaju poljoprivredni inspektori, a za zaštićena područja prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa nadzor vrše inspektori iz te oblasti po propisima kojima su uređene inspekcije u tim oblastima.

1.4. Institucionalni okvir

Subjekti zaštite od požara su federalni i kantonalni organi uprave, organi jedinica lokalne samouprave te pravna i fizička lica.

Osnovni nosilac organizovanja i provedbe zaštite od požara je Općina, kao jedinica lokalne samouprave i Kanton koji je odgovoran za ta pitanja na području Kantona, a jedinstveno funkcionisanje te zaštite na cijelom području Federacije osigurava Federacija, na način predviđen Zakonom.

Subjekti zaštite od požara planiraju, finansiraju, organizuju, provode i kontrolišu zaštitu od požara u cilju sprječavanja izbijanja i širenja požara, otkrivanja i gašenja požara, spašavanja ljudi i imovine, zaštite životne sredine, utvrđivanja i otklanjanja uzroka požara, kao i pružanja pomoći kod otklanjanja posljedica prouzrokovanih požarom.

Prema Zakonu, subjekti zaštite od požara dužni su da osiguraju primjenu planova zaštite od požara i drugih akata, kao i da angažovanjem raspoloživih ljudskih i materijalnih potencijala učestvuju u gašenju požara i spašavanju ljudi i imovine ugroženih požarom, poštujući sljedeća načela: načelo zaštite, načelo prevencije, načelo stalnosti, načelo jačanja svijesti, načelo javnosti, načelo saradnje, načelo solidarnosti i načelo odgovornosti.

Također, podstiču, usmjeravaju i osiguravaju jačanje svijesti o značaju zaštite od požara kroz sistem školstva, obrazovno-istraživačkog i tehnološkog razvoja, usavršavanja u procesu rada, te putem sredstava javnog informisanja.

2. Osnovni ciljevi i kriteriji za provedbu zaštite od požara

Osnovni cilj je stvaranje novih i unapređenje postojećih uslova u cilju sprječavanja izbijanja i širenja požara, njegovog otkrivanja, te zaštite ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, materijalnih, kulturnih, historijskih i drugih dobara i okoliša na bazi dugoročnog unaprjeđenja zaštite od požara.

Područja u kojima treba ostvariti organizacijsko-tehničke ciljeve zaštite od požara su:

- normativna regulativa,
- preventivna zaštita,
- organizacijske mjere,
- saradnja svih subjekata u sistemu zaštite od požara,
- sagledavanje kapaciteta u znanju, vještinama i potrebnoj opremljenosti.

Normativno uređenje zaštite od požara ima za cilj usvajanje zakonske i podzakonske regulative koja je usaglašena sa međunarodnim, a prije svega evropskim propisima i standardima.

U oblasti preventivne zaštite postojeći sistem preventivne zaštite treba unaprijediti sa posebnim osvrtom na monitoring i njegovu povezanost sa zaštitom od požara.

Provedba organizovanih mjera ogleda se kroz funkcionalnu integraciju svih službi, poboljšanje saradnje i koordinacije u razmjeni bitnih informacija i unaprjeđenju brzine i efikasnosti reagovanja.

U oblasti saradnje potrebno je raditi na poboljšanju koordinacije između svih subjekata u sistemu zaštite od požara kao i međuentitske saradnje, uvažavajući kriterij adekvatnog upravljanja krizama kroz seminare, vježbe i razvoj regionalnih programa.

Oblast koja se odnosi na kapacitete usmjerena je na poboljšanje nivoa znanja i tehničke opremljenosti subjekata zaštite od požara.

Sistem informisanja o svim prijetnjama koje utječu na požarnu sigurnost treba također učiniti efikasnim, tako da sve informacije u vezi ovih rizika budu pravovremeno dostupne.

2.1.Strateški cilj i aktivnosti iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva

Programiranje razvoja zaštite od požara i vatrogastva iz nadležnosti Općine vrši se u okviru Programa razvoja zaštite i spašavanja u skladu sa procjenom ugroženosti od požara područja općine i drugih činjenica važnih za programiranje, na period od najmanje pet godina.

Na osnovu Programa razvoja zaštite od požara, Općinski načelnik, donosi godišnji plan aktivnosti na realizaciji zadataka utvrđenih za zaštitu od požara i vatrogastvo, što se određuje prema utvrđenim prioritetima.

3. Izgradnja i jačanje sistema zaštite od požara i vatrogastva

3.1. Poboljšanje stanja u vatrogastvu

1. Razvoj profesionalne vatrogasne jedinice.
2. Razvoj i jačanje dobrovoljnog vatrogastva.

Potrebno je izvršiti popunu vatrogasne jedinice potrebnim brojem vatrogasaca minimalno do propisane formacije.

Dobrovoljna vatrogasna društva osnivaju se, djeluju i prestaju sa radom, u skladu s Zakonom o udruženjima i fondacijama („Službene novine Federacije BiH”, br. 45/02 i 85/07), i djeluju kao udruženja, a u odnosu na vatrogasnu djelatnost postupaju u skladu sa odredbama člana 81. do 85. Zakona. U Procjeni ugroženosti od požara Općine Jablanica konstatovano je da treba poticati formiranje dobrovoljnih vatrogasnih društava i vatrogasnih jedinica u njima.

Potrebno je pružiti pomoć vatrogasnim društvima po pitanju ispunjavanja kadrovskih, materijalnih i drugih uslova koji su potrebni za rad jedinica.

3.1.2.Opremanje vatrogasnih jedinica i objekata, investicijska izgradnja

- Investicijska izgradnja i opremanje vatrogasnog doma
- Održavanje opreme i vatrogasnih sredstava.

Prema Zakonu, u nadležnost općine i kantona spada obaveza osiguranja kadrovskih, materijalnih, tehničkih i drugih potreba za efikasno funkcionisanje vatrogastva. Za ovu namjenu koristit će se budžetska sredstva i finansijska sredstva iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila i sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila.

Pravilnikom o minimumu tehničke opreme i sredstava i roku korištenja te opreme i sredstava za profesionalne i druge vatrogasne jedinice („Službene novine F BiH”, broj:104/12), propisana su sredstva i oprema koja je neophodna za uspješno djelovanje i rad vatrogasnih jedinica. Vatrogasna jedinica treba biti opremljena odgovarajućom vatrogasnom opremom, vozilima, tehničkim i drugim sredstvima koja su neophodna da bi jedinica mogla efikasno gasiti požar, što se utvrđuje materijalnom formacijom jedinice koja sadrži vrstu i količine opreme, tehničkih i drugih sredstava, a prema potrebama utvrđenim u planu zaštite od požara HNK i Općine.

Značajna količina opreme koja je trenutno u upotrebi je zastarjela, pa je neophodno izvršiti njeno obnavljanje.

Pored ovoga, potrebno je osigurati ličnu i zajedničku zaštitnu opremu za vatrogasce koja mora zadovoljavati zahtjeve i uslove propisane Naredbom o ličnoj zaštitnoj opremi („Službeni glasnik BiH”, broj: 75/10) i odredbama Uredbe o uniformi, nazivima funkcija i funkcionalnim oznakama vatrogasaca u profesionalnim i dobrovoljnim vatrogasnim jedinicama, ovlaštenja komadanta tih jedinica, zaštitnoj i radnoj odjeći i opremi vatrogasaca („Službene novine FBiH”, broj: 8/11).

3.1.3.Osposobljavanje vatrogasnih jedinica

- Stručno obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca.
- Polaganje stručnih ispita za profesionalne i dobrovoljne vatrogasce i rukovodioce akcije gašenja požara.

Potrebno je provoditi stalnu obuku i vježbe u cilju osposobljavanja osnovnih snaga za obavljanje vatrogasne djelatnosti, odnosno profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca.

Organizovati obuku za profesionalne vatrogasce u centrima za obuku van Bosne i Hercegovine.

Na osnovu Uredbe o sadržaju, uslovima, načinu i Programu polaganja ispita u oblasti vatrogastva („Službene novine F BiH“, broj:93/12) i Programa obuke i osposobljavanja za dobrovoljne vatrogasce, kao i sadržaj i način polaganja stručnog ispita za dobrovoljne vatrogasce („Službene novine F BiH“, broj:37/15) organizovati pripremu kandidata za polaganje ispita za profesionalne i dobrovoljne vatrogasce.

4.Unaprjeđenje sistema preventivne zaštite

Mjere zaštite od požara u oblasti prostornog planiranja

- Preventivne mjere koje se provode pri projektovanju i gradnji građevina,
- Održavanje instalacija,
- Instaliranje sistema aktivne zaštite od požara,
- Izgradnja izvora i instalacija za snabdjevanje vodom za gašenje požara,
- Otkrivanje požara na otvorenim prostorima izgradnjom sistema video nadzora i senzora za detekciju požara,
- Mjere u vezi s loženjem vatre i spaljivanjem korova i drugog biljnog otpada na otvorenom prostoru.

Uspostavljanje sistema zaštite od požara koji se temelji na preventivnom djelovanju svih građana i institucija i nadzoru državnih organa u oblasti zaštite od požara je prioritetni cilj.

Zakon obavezuje organe jedinica lokalne samouprave, državne organe, kao i pravna lica i druge subjekte, da osiguraju provedbu mjera zaštite od požara i nadzor nad njihovom provedbom, donošenjem planova zaštite od požara.

4.1.Mjere zaštite od požara u oblasti prostornog planiranja

Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove koja je nadležna za poslove prostornog uređenja mora osigurati da se pri izradi dokumenata prostornog uređenja i to: prostornog plana općine, urbanističkog plana, regulacionih planova i urbanističkog projekata, predvide prostorne i tehničke mjere zaštite od požara, a naročito:

- uslove za efikasno spašavanje ljudi, životinja i materijalnih dobara;
- potrebne razmake ili protupožarnu udaljenost između objekata;
- saobraćajne i manipulativne površine za interventna vozila;
- priključke za osiguranje vode potrebne za gašenje požara;
- primjenu odgovarajućih materijala koji ne mogu biti uzročnici nastanka i prenosa požara.

Uz naprijed navedena dokumenta izrađuje se elaborat zaštite od požara u kojem se razrađuju nabrojane mjere.

4.1.1.Preventivne mjere koje se provode pri projektovanju i izgradnji građevina

Pri projektovanju i izgradnji građevina i ugradnji priključaka, opreme, uređaja i postrojenja, kao i njihovoj proizvodnji, moraju se predvidjeti i primijeniti mjere zaštite od požara koje će omogućiti:

- smanjenje mogućnosti nastanka požara;
- pravovremeno otkrivanje i izvještavanje o požaru;
- efikasno spašavanje ljudi, životinja i materijalnih dobara (u građevini i van nje);
- ograničavanje širenja vatre i dima;
- efikasno gašenje požara;
- osiguranje saobraćajnih i manipulativnih površina za interventna vozila.

4.1.2.Održavanje instalacija

Vlasnici i korisnici građevina i prostora, te upravitelji stambenih objekata dužni su održavati u ispravnom stanju postrojenja, uređaje, električne, plinske, ventilacijske i druge instalacije, dimnjake i ložišta koji mogu prouzrokovati nastanak i širenje požara, u skladu sa tehničkim normama i uputstvima proizvođača, koji se odnose na ta pitanja o čemu moraju voditi evidenciju i posjedovati odgovarajuću dokumentaciju.

4.1.3. Instaliranje sistema aktivne zaštite od požara

Na osnovu karakteristika aktivnih sistema zaštite od požara je da samostalno djeluju u slučaju pojave opasnosti. Aktivni protupožarni sistemi se najčešće sastoje od sistema za detekciju, sistema za gašenje požara i alarmnog sistema.

Ugradnjom naprednijih sistema omogućuje se i interaktivno prikupljanje informacija o karakteristikama požara (npr. lokalizacija požara, površina zahvaćenog područja, podaci o prisutnim licima i sl.), te kontaktiranje službi zaduženih za pomoć u takvim situacijama (vatrogasne jedinice i hitne službe).

4.1.4. Izgradnja izvora i instalacija za snabdjevanje vodom za gašenje požara

Za gašenje požara potrebno je osigurati minimalno potrebne količine vode i pritisak u hidrantskoj mreži, u skladu sa važećim propisima.

Također, potrebno je jedan broj izvora, vodotoka i akumulacija, urediti da bi se mogli iskoristiti za eventualne akcije gašenja požara.

5. Otkrivanje požara na otvorenim prostorima

Osim preventivnih protupožarnih mjera, jedini efikasan način smanjenja štete koji uzrokuju požari otvorenog prostora je blagovremeno otkrivanje požara u nastajanju, te brza i odgovarajuća intervencija, što omogućavaju inteligentni nadzorni sistemi.

To se postiže analizom slika kamere u vidljivom dijelu spektra tokom dana, a u bliskom infra-crvenom dijelu spektra tokom noći. Sistem za prepoznavanje šumskog požara automatski analizira sliku, tražeći vidljive znakove vatre, poput dima požara u dnevnim uslovima i plamena vatre u noćnim uslovima. U slučaju sumnje na požar generira se alarm, a sumnjivi dijelovi slike se označe i zumiraju. Operater donosi krajnju odluku pregledom označenih dijelove slike i odlučuje da li se radi o požaru ili ne.

Pored ovoga neophodno je unaprijediti i meteorološki monitoring odnosno prognozu meteoroloških uslova za pojavu požara u šumskim područjima (Fire Weather Index, FWI).

5.1. Mjere u vezi s loženjem vatre i spaljivanjem korova i drugog biljnog otpada na otvorenom prostoru

U cilju provedbe ove preventivne mjere potrebno je organizovati savjetodavne sastanke za sve učesnike i obaveznike provođenja zaštite od požara, prvenstveno s vlasnicima šumskih površina, vlasnicima i korisnicima poljoprivrednog zemljišta, stanovnicima naselja seoskog karaktera koji se pretežno bave poljoprivrednom djelatnošću, sa šumarskim i poljoprivrednim inspektorima, te inspektorima zaštite od požara MUP-a, sve u cilju poduzimanja potrebnih mjera, kako bi se opasnost od nastajanja i širenja požara smanjila na najmanju moguću mjeru.

6. Edukacija stanovništva

- Obuka građana putem predavanja, prezentacija, vježbi i sl.,
- Obraćanje putem elektronskih medija,
- Štampanje promociionog materijala.

Definisanje programa i izvođenje obuke građana, uposlenih u državnoj upravi, organima lokalne samouprave, pravnim licima, učenika u osnovnim i srednjim školama presudno je za provođenje preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i spašavanje ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom.

Neophodno je kontinuirano provoditi obuku građana i drugih struktura društva putem seminara, prezentacija i vježbi. Posebnu pažnju treba posvetiti ranjivim kategorijama društva poput djece i starijih lica. Također treba iznaći mogućnost štampanja letaka za građane koji bi sadržavali upute o načinu ponašanja u slučaju požara i drugih nesreća, koji bi uz kućni red, bili obavezan sadržaj u svakoj zgradi.

7. Unaprjeđenje saradnje

Ostvarivanje saradnje sa susjednim općinama

Saradnja na području zaštite od požara i vatrogastva neminovna je ne samo u svom praktičnom dijelu – gašenju požara, već i radi zajedničkog planiranja mjera i postupaka u zaštiti od požara, pružanja materijalno-tehničke pomoći, izgradnji sistema za razmjenu informacija, stvaranju uslova za hitno reagiranje i zajedničko djelovanje, te obučavanje, osposobljavanje i uvježbavanje organizovanih snaga prema međunarodnim standardima.

Sporazumom o saradnji u ostvarivanju zadataka civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH”, broj:36/01) koji je sklopljen između Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite Republike Srpske uređen je način postupanja i ostvarivanja mogućnosti zajedničkog djelovanja na poslovima zaštite i spašavanja.

I pored do sada ostvarene saradnje potrebno je raditi na uspostavljanju intenzivnijih odnosa sa svim subjektima u okruženju radi stalne razmjene iskustava i ukazivanje na najbolja praktična iskustva, razne vidove edukacija, predavanja i treninga, razvijanje regionalnih programa i sl. Posebnu pažnju treba posvetiti saradnji sa susjednim općinama.

8. Opis i ocjena stanja

Opća ocjena je da stanje u oblasti zaštite od požara na području Općine nije na zadovoljavajućem nivou. S obzirom da na području Općine nije obezbjeđen garažni prostor za smještanje vatrogasnih vozila i opreme, te osjetljivost stambenih i privrednih objekata na požare, visok stepen ugroženosti šumskih i poljoprivrednih površina od požara, stanje u vatrogasnim jedinicama i dostignuti stepen organizovanosti, može se reći da je ostvaren nizak nivo protivpožarne zaštite.

Najvažniji uočeni problemi u oblasti zaštite od požara i vatrogastva:

- Na području Općine djeluje Profesionalna vatrogasna jedinica kao i DVD Jablanica, koje je od strane Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK i Službe civilne i protivpožarne zaštite Općine Jablanica proglašen Službom zaštite od požara. Vatrogasne jedinice ne zadovoljavaju uslove po pitanju potrebnog broja vatrogasaca i uslova propisanih Pravilnikom o minimumu tehničke opreme i sredstava i roku korištenja te opreme i sredstava za profesionalne i druge vatrogasne jedinice („Službene novine F BiH”, broj: 104/12).
- Nedostatak prostora za smještaj vatrogasnih vozila i opreme u najvećoj mjeri je izražen u zimskim mjesecima, a takođe negativno utiče na ispravnost i pouzdanost vatrogasnih vozila i opreme.
- Starosna struktura vatrogasaca je zadovoljavajuća, a postojeća oprema vatrogasnih jedinica, u nekim slučajevima nabavljena je jako davno i ispunjava samo minimalne kriterije, te je daleko od evropskih standarda.
- Pravna lica na području Općine većinom ne provode u potpunosti propisane mjere zaštite od požara u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu te podzakonskim aktima, posebno u dijelu instaliranja, održavanja i ispitivanja stabilnih sistema za dojavu i gašenje požara, uređaja i instalacija u „Ex” izvedbi, gromobraskih i električnih instalacija.
- Hidrantska mreža za gašenje požara u većini naselja na području Općine nije na zadovoljavajućem nivou u pogledu broja nadzemnih hidranata, pritiska i količine vode u mreži. U mnogim naseljima vanjska hidrantska mreža uopće nije izvedena.
- Hidrantska mreža nije u potpunosti u skladu sa važećim propisima, a pravno lice koje se bavi djelatnošću vodosnabdjevanja – JKP Jablanica d.d. u stečaju ne vrši redovno održavanje hidrantske mreže u skladu sa Zakonom.
- U većini objekata kolektivnog stanovanja nije postavljen propisani broj aparata za početno gašenje požara, a također, u većini objekata sa izvedenom hidrantskom mrežom nedostaje oprema u zidnim ormarićima unutarne hidrantske mreže.
- Zaštita od požara u šumama, na šumskom i poljoprivrednom zemljištu nije u potpunosti organizovana niti se provodi u skladu sa propisima.
- Operativni centar radi 8 sati, a u slučaju proglašenja prirodne i druge nesreće radi 24 sata.
- Većina odlagališta otpada nisu uređena u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima kojima se definiše problematika zbrinjavanja otpada. Nelegalna odlagališta („divlje deponije”) najčešće nisu u potpunosti sanirane, pa i dalje predstavljaju moguće izvore požara.
- Služba civilne i protivpožarne zaštite provodi kontinuirano upozoravanje javnosti na postojeće opasnosti od nastajanja požara i opasnosti za nastajanje velike materijalne štete uslijed požara.

- Stanovništvo nije dovoljno educirano za provođenje preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom.

E - PREVENTIVNE MJERE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA KOJE ĆE SE PROVODITI

1. Uvod

Ukazujući na potrebu utvrđivanja planskih preventivnih mjera zaštite i spašavanja polazi se od činjenice da preventivne mjere za zaštitu i spašavanje moraju imati centralno mjesto i prednost nad svim drugim oblicima organizovane i planirane zaštite od prirodnih i drugih nesreća, kao i od činjenice da građani Općine moraju biti blagovremeno i pravilno informisani o svim opasnostima i rizicima i o mogućnostima zaštite, kao i o nužnosti njihovog učestvovanja u odlučivanju o načinu ostvarivanja zaštite od prirodnih i drugih nesreća.

Podaci o opasnostima i rizicima, planovima, mjerama i aktivnostima na zaštiti i spašavanju su javni, pa nosioci planiranja moraju upoznati stanovništvo sa opasnostima i rizicima, načinom zaštite i sa planovima zaštite i spašavanja kao i sa pravilima ponašanja u slučaju prirodne i druge nesreće kao dio prevencije za smanjenje rizika.

1.1. Opće indikacije prevencije

Prema indikacijama u Politici razvoja, prevencija obuhvaća planiranje mjera koje su kao redovne planske aktivnosti usmjerene na umanjeње mogućnosti nastanka prirodne i druge nesreće i njenih posljedica, a ako se nesreća ipak desi, determinira se kao skup mjera koje će umanjiti štetne učinke po ljude i materijalna dobra.

Vrlo važan segment mjera prevencije je faza smanjenja rizika koji prethodi prirodnoj ili drugoj nesreći, odnosno vrijeme prije nastanka prirodne ili druge nesreće. Prije nastanka prirodne ili druge nesreće potrebno je provođenje određenih mjera zaštite i spašavanja kojima se može utjecati na sprječavanje nastanka prirodne i druge nesreće, odnosno kojima se može uticati na smanjenje djelovanja prirodne ili druge nesreće za što su posebno odgovorni organi vlasti i pravna lica.

Važno je podvući obavezu svih nosioca planiranja da u planirane preventivne mjere zaštite i spašavanja ugrade strateške pravce sa akcionim planovima u kojima su sadržani konkretni programi, projekti i inicijative za provođenje tih mjera, s utvrđenim nosiocima, saradnicima, rokovima i izvorima finansiranja. To znači da se moraju izabrati ostvarivi ciljevi za predviđeno vrijeme realizacije Programa razvoja, odnosno isti moraju biti u potpunosti realni.

1.2. Prevencija kroz mjere i aktivnosti

Na osnovu Zaključaka iz Procjene ugroženosti prioritarno se nameću određene preventivne mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja od ključnih opasnosti, koje definišemo kao programske prioritete kroz strateške pravce sa akcionim planovima u ovim ili budućim programima razvoja.

1.2.1. Zemljotres

Procjenom ugroženosti već su utvrđene moguće posljedice po ljude i materijalna dobra u slučaju zemljotresa na teritoriji Općine. Na osnovu Procjene ugroženosti može se zaključiti da postojeća struktura stambenog fonda i koncentracija građevina na određenim područjima, bespravna gradnja i klizišta, ne pružaju mogućnost primjene efikasne zaštite od zemljotresa, osim građevina građenih savremenim otpornim konstruktivnim sistemima u urbanom području. U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je poduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

Mjere:

Provođenje preventivnih mjera zaštite protiv zemljotresa, kao opasnosti, jeste dugoročan proces i u tom cilju potrebno je provoditi sljedeće mjere:

- Organizovanje, opremanje i osposobljavanje svih nadležnih pravnih i fizičkih subjekata za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u slučaju događanja potresa na području općine Jablanica.

- Obučavanje i osposobljavanje građana za preduzimanje mjera samozaštite i međusobne pomoći u slučaju potresa.
- Izrada planova za evakuaciju, smještaj i zbrinjavanje lica iz područja ugroženog potresom.
- Izrada planova za medicinsko zbrinjavanje lica povrijeđenih kao posljedica djelovanja potresa.

Obezbjedenje, u okviru robnih rezervi, odgovarajućih količina životnih namirnica, odjeće, obuće i drugih potreba stanovništva koje bi bilo u stanju potrebe za ovim sredstvima, kao posljedica djelovanja potresa

Nadležna Služba civilne i protivpožarne zaštite, Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove, Dom zdravlja Jablanica, Centar za socijalni rad.

1.2.2. Odroni i klizanje tla

Pojave procesa klizanja i klizišta su u velikoj mjeri predodređeni morfološkim svojstvima i složenom geološkom građom terena, klimatskim karakteristikama, ali i u značajnoj mjeri u novije vrijeme antropogenim uticajima. Antropogeni činilac ima veliki uticaj na promjene stabilnosti terena, zbog velikih migracija stanovništva i bespravne izgradnje objekata ne poštujući postojeće planske dokumente. Procijenjeno je da su glavni uzrok aktiviranja klizišta i drugih pojava nestabilnosti, padavine - kiša i naglo topljenje snijega (50%), dok je direktan uticaj antropogenog faktora oko 25%. Ukoliko se masovna sječa šuma sa uticajem od 15% uzme u obzir, procijenjeni uticaj antropogenog faktora je čak 40%.

Na osnovu navedenog, predlažu se sljedeće preventivne mjere:

- Izrada katastra klizišta;
- Izrada baze podataka nestabilnih terena;
- Stalni monitoring katastra klizišta i uvezivanje katastra klizišta u jedinstven informacioni sistem;
- Uslovi izgradnje objekata;
- Izrada preciznih urbanističkih planova;
- Razmjera klizišta, hitnost sanacije i sanacione mjere;
- Izrada inženjersko-geološke karte (1:25.000) za područje općine Jablanica, na kojoj su registrovana područja sa nestabilnom strukturom zemljišta;
- Izgradnja odgovarajućih instalacija za dreniranje, prihvati i odvođenje površinskih, podzemnih i otpadnih voda, naročito u naseljenim mjestima;
- Obezbjedenje finansijskih sredstava, za sanaciju najprioritetnijih klizišta, posebno onih koja ugrožavaju najviše stambenih i infrastrukturnih objekata;
- Izgradnja stambenih i svih drugih građevinskih objekata, kao i svih vrsta infrastrukturnih objekata u skladu sa zakonskim propisima o pridržavanju propisanih tehničkih i drugih normi kod građenja;
- Utvrđivanje lokaliteta na kojima se zabranjuje izgradnja stambenih, infrastrukturnih i drugih građevinskih objekata;
- Izgradnja odgovarajućih instalacija za dreniranje, prihvati i odvođenje površinskih, podzemnih i otpadnih voda, naročito u naseljenim mjestima;
- Kaptiranje izvora i vode u uvalama te njihovo odvođenje izvan klizišta;
- Regulisanje potoka i bujica u neposrednoj blizini klizišta, pošumljavanje;
- Obezbjedenje inspekcijuskog nadzora, posebno radi zabrane nekontrolisane sječe šuma;

Nadležna Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove.

- Edukacija stanovništva i pripadnika struktura Civilne zaštite o načinu prepoznavanja osnovnih znakova pojave klizišta i najosnovnijim preventivnim mjerama koje treba preduzeti radi sprječavanja daljeg širenja klizišta.

Nadležna Služba civilne i protivpožarne zaštite u saradnji sa geolozima i drugim stručnim licima.

1.2.3. Visoki snijeg i snježni nanosi

Procjenom ugroženosti od visokog snijega i snježnih nanosa nametnula se potreba poduzimanja organiziranih i efikasnih mjera zaštite i spašavanja u uslovima nastanka snježnih neprilika kao što su zametnost i neprohodnost putnih pravaca, izoliranost ruralnih sredina, nedostatak energenata u urbanim sredinama,

paraliziranje gradskog saobraćaja i snabdijevanje stanovništva životnim namirnicama u takvim uslovima. Snježni pokrivač ima veliki značaj za saobraćaj (lokalni, regionalni i magistralni putevi) jer ne samo da ga otežava, nego ga u potpunosti i onemogućava. Visoki snježni pokrivač stvara ozbiljne probleme u odvijanju saobraćaja u gradovima, prigradskim i seoskim naseljima, te ugrožava normalno odvijanje života i rada u navedenim područjima što se ogleda u otežanom snabdijevanju stanovništva životnim namirnicama, otežanom pristupu školskim, zdravstvenim, poslovnim, privrednim i raznim javnim objektima. U takvim situacijama često dolazi do oštećenja na električnim, PTT, vodovodnim i drugim infrastrukturnim objektima, što dovodi do čestih prekida u snabdijevanju stanovništva električnom energijom, vodom kao i do prekida PTT veza.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je poduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Izrada općinskih planova i program za zimsko održavanje lokalnih puteva i gradskih saobraćajnica;
- Opremanje i osposobljavanje općinskih službi i komunalnog preduzeća za zimsko održavanje puteva;
- Nabavka i održavanje neophodne mehanizacije i opreme za uklanjanje snijega sa puteva;
- Obezbjedjivanje dovoljnih količina pospinog materijala za puteve.
- Osposobiti i tehnički opremiti odgovarajuća udruženja građana (planinarska društva, gorska služba spašavanja, crveni krst, radio-amatere i druge.).
- S ciljem poduzimanja organizovanih i efikasnih mjera zaštite i spašavanja važne aktivnosti u ovom području su nadgledanje i proučavanje rizika od snježnih nanosa i lavina, što podrazumijeva obilazak i opservaciju, a potom obavještanje javnosti.
- Plansko osiguravanje robnih rezervi za ovakve namjene.

Nadležna Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove i Služba civilne i protivpožarne zaštite u saradnji sa Službama zaštite i spašavanja.

1.2.4. Poplave i spašavanje na vodi i pod vodom

Područje Općine je ugroženo od poplava manjeg ili većeg intenziteta, većih ili manjih vodotoka. Uz ovu pojavu uglavnom se uvijek izražava potreba evakuacije stanovništva i provođenje mjere spašavanja.

Poplave su isključivo posljedica neusklađenosti kapaciteta riječnih korita i ukupne količine vode koju treba propustiti na određenom prostoru.

Poplave rezultiraju velikim materijalnim štetama: poplavljena naselja, ceste, uništeni mostovi, infrastruktura i visoki rizici po ljudske živote.

Rješavanje problema zaštite od poplava zasniva se na osiguranju podataka o izgrađenim objektima za zaštitu od poplava i njihovom stanju, ocijenjenom stepenu ugroženosti riječnih dolina poplavama, te procjeni potencijalnih šteta, kao i stepenu ugroženosti ljudskih života, tehničke alternative i ocjeni opravdanosti ulaganja u objekte zaštite od poplava na pojedinim područjima u dolinama rijeka i kraškim poljima.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je poduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

Mjere:

- Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom: izgradnju, održavanje i saniranje oštećenih objekata za zaštitu od poplava; osmatranje i izviđanje stanja vodotoka, objekata i terena; planiranje evakuacije stanovništva i materijalnih dobara iz ugroženih područja; planiranje prevođenja i prijelaza preko rijeka, jezera, snimanje stanja na terenu;
- Sprječavanje gradnje stambenih objekata bez odobrenja za građenje;
- Izrada programa redovnog održavanja i sanacije korita vodotokova i kanalizacionih mreža;
- Obezbjedjenje sredstava za održavanje i sanaciju;
- Regulacija vodotokova i kanalizacione mreže;
- Izgradnja i održavanje odbrambenih nasipa pored rijeka, izgradnju i održavanje adekvatnih vodoprivrednih objekata i sistema za odvođenje i prihvatanje površinskih i podzemnih voda, izgradnju i održavanje propusta i kanala ispod i pored puteva i slični radovi;
- Preduzimati sve predviđene mjere od strane inspekcijskih i drugih nadležnih organa u cilju sprječavanja odlaganja raznog otpadnog materijala u korita vodotoka, kao mjere u cilju sprječavanja

protuzakonite izgradnje raznih objekata iznad i pored korita vodotoka, koji mogu uticati na smanjenje proticajnog profila vodotoka;

- Pročišćavanje, produbljivanje i proširivanje korita rijeka, pošumljavanje,
- Informisanje stanovništva;

Nadležna Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove.

- Osposobljavanje, obučavanje i opremanje organizovanih snaga zaštite i spašavanja-

Nadležna Služba civilne i protivpožarne zaštite.

Aktivnosti:

- Istraživačkim aktivnostima izraditi projekte zaštite od poplava na vodotocima koji su u ingerenciji Općine, radi uređenja glavnih tokova rijeka i pritoka s ciljem jedinstvene zaštite od poplava,
- Stalnim i rigoroznim kontrolama provjeravati stanje, upravljanje i korištenje vode i vodoprivrednih objekata,
- Treba osigurati uslove za poduzimanje mjera, kroz donošenje preventivnih i operativnih planova obrane od poplava, u skladu sa odgovarajućim propisima kojima se uređuje ova oblast.

1.2.5. Suša

Nedostatak vode za podmirenje normalnih potreba (za život i razvoj, za obavljanje djelatnosti, i sl.), u pravilu, podrazumijeva nastanak suše. Nasuprot drugih prirodnih katastrofa, suša se pojavljuje polagano, traje dugo i zahvata velika područja, iako njenu prostornu raspodjelu nije moguće tačno unaprijed locirati.

Duže razdoblje bez dovoljnih količina padavina za normalan razvoj i sazrijevanje poljoprivrednih kultura, čija posljedica negativno utiče na visinu prinosa i kvaliteta proizvoda s bitnim odstupanjem od trogodišnjeg prosjeka, smatra se sušom.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je poduzimati sljedeće mjere i aktivnosti:

- Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera, prije perioda kada su moguće visoke temperature vazduha, u cilju lakšeg prevazilaženja problema koji mogu nastati kao posljedica ove prirodne nesreće;
- Projektovanje i gradnja objekata, u skladu sa tehničkim normativima o gradnji;
- Izrada plana snabdijevanja građana vodom;
- Projektovanje i gradnja objekata za navodnjavanje;
- Obezbjedenje finansijskih sredstava;
- Edukacija stanovništva o optimalnom načinu ponašanja i života, kao i osnovnim mjerama samozaštite za vrijeme dok traju visoke temperature vazduha;

Edukacija poljoprivrednih proizvođača o mjerama i postupcima zaštite poljoprivrednih kultura od ovih nepogoda, kao i o izboru optimalnih sorti bilja i pravilnom uzgoju.

1.2.6. Mjere zaštite od oluje i grada

Faze preventivne zaštite

- Projektovanje i gradnja objekata, u skladu sa tehničkim normativima o gradnji;
- Uspostavljanje sistema protivgradne zaštite (instaliranje protivgradnih stanica sa kojih se ispaljuju protivgradne rakete);
- Unaprjeđenje meteoroloških mjerenja i tehničko-tehnoloških modernizacija u cilju što adekvatnije prognoze;
- Edukacija poljoprivrednih proizvođača o mjerama i postupcima zaštite poljoprivrednih kultura od ovih nepogoda;
- Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera koje mogu uticati na zaštitu od oluja i grada;
- Informisanje i obavještanje stanovništva o mogućnosti pojave oluje i grada, sa mogućim posljedicama.

1.2.7. Mjere zaštite o mraza,inja i slane

U zimskim mjesecima na području općine Jablanica javljaju se mrazevi kada se temperatura zraka spušta i do -25°C . Ovako niske temperature ugrožavaju elektro i telekomunikacijske instalacije, vodovodnu mrežu kao i poljoprivredne kulture. Preventivna zaštita od mraza podrazumijeva mjere zaštite na spomenutim instalacijama, a u poljoprivredi zaštitu usjeva i voća.

Faze preventivne zaštite

- Planiranje preventivnih mjera koje mogu doprinijeti sprječavanju nastanka štete od mraza, posebno u poljoprivredi i voćarstvu, kao i u vodosnabdijevanju, vodoprivredi i industriji;
- Planiranje unošenja poljoprivrednih i šumskih kultura otpornih na mraz;
- Edukacija poljoprivrednih proizvođača;
- Informisanje i obavještanje stanovništva o mogućnosti pojave mraza, sa mogućim posljedicama.

1.2.6. Masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti

1.2.6.1. Epidemije

Epidemija zarazne bolesti je pojava zarazne bolesti, koja po vremenu i mjestu nastanka i broju pogođenih lica, premašuje uobičajeno stanje, te zahtjeva hitnu akciju. Prema epidemiološkim procjenama za vrijeme trajanja prirodnih ili drugih nesreća epidemije zaraznih bolesti ljudi javljaju se deset puta češće nego u normalnim okolnostima.

U slučaju većih epidemija kao i u slučaju prirodnih i drugih nesreća koje mogu dovesti do epidemije, ovlašteni općinski organi moraju mobilizirati zdravstvene djelatnike, ali i druge građane, osigurati odgovarajuće zalihe potrebnih lijekova, vakcina i antiviralnih lijekova, sanitetskog materijala, sredstava za dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju, kao i krvnih pripravaka, te ostalih potrebnih lijekova.

Pored mjera i aktivnosti propisanih zakonom, potrebno je poduzeti i sljedeće:

Služba medicinske pomoći u okviru obavljanja svoje redovne djelatnosti, vrše sljedeće preventivne mjere zaštite:

- Higijensko-epidemiološko izvidanje, epidemiološko snimanje situacije na terenu, aktivno otkrivanje oboljelih ljudi od zaraznih bolesti, provođenje svih mjera na izolaciji sumljivih i oboljelih ljudi od zaraznih bolesti i bezbijedan prijevoz oboljelih do medicinskih ustanova;
- Vrše organizovanja i provođenje aktivno/pasivne imunizacije stanovništva i hemoprofilaktičnih i drugih mjera radi prevencije, a shodno nastaloj situaciji na terenu;
- Praćenje higijensko-epidemioloških prilika i podataka o svim faktorima koji mogu izazvati pojavu i širenje zaraznih bolesti;
- Osiguravanje higijenski ispravne vode za piće, kao i sanitarna zaštita izvorišta i objekata za javno snabdijevanje vodom za piće;
- Uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih materija na način i pod uslovima kojima se osigurava zaštita od zagađenja vode iz tla;
- Održavanje sanitarno-tehničkih uslova u javnim zgradama, sredstvima javnog saobraćaja i na javnim mjestima;
- Osiguravanje zdravstvene ispravnosti životinjskih namirnica i predmeta opće upotrebe;
- Vršenje preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije.

1.2.6.2. Epizootije

- Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla: osigurati higijenski ispravnu vodu, za napajanje životinja, sanitarnu zaštitu izvorišta; uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih materija na način i pod uslovima kojima se osigurava zaštita od zagađenja voda iz tla: osiguravanje zoohigijenskih i drugih veterinarsko-zdravstvenih uslova uzgoja i korištenja životinja i očuvanja zdravlja i pravilne ishrane, njege i držanja životinja; vršenje preventivne dezinfekcije, dezinsekcije, i deratizacije. Vakcinacija životinja, osiguravanje dovoljne količine imunoloških sredstava;
- graničavanje ili zabrana uvoza i prevoza životinja i proizvoda životinjskog porijekla.

1.2.6.3. Biljne bolesti i štetočine

Prema Procjeni ugroženosti, utvrđena je stalna prisutnost jednog broja biljnih bolesti i štetočina koje se prema značaju dijele na karantenske i ekonomski vrlo štetne mogu prouzrokovati i određena oboljenja kod ljudi, jer je biljna hrana kao strateški proizvod bitan uslov za održavanje i reprodukciju ljudi. Pravovremenim uzimanjem službenih uzoraka zemljišta, biljnog materijala i metodama fitosanitarne dijagnostike analizirati i monitoringom pratiti prirodnim nepogodama pogođena područja.

Na području Općine do sada su se na šumskim površinama najčešće pojavljivale sljedeće biljne štetočine: potkornjaci, strizibube, borov četnjak, gubar, imela i druge štetočine.

Na biljnim kulturama vinove loze, voćarske kulture (breskva, kajsija, trešnja, višnja, orah, šljiva, jabuka, kruška, smokva, kivi, šipak, jagoda, malina i dr.) do sada su se pojavljivale sljedeće biljne štetočine: skakavci, žilogriz, lisne uši, šarka šljive, plamenjača, pepelnica, trulež, virusna trulež korijenovog sistema i dr.

- Zaštita i spašavanje bilja i biljnih proizvoda:

provođenje agrotehničkih šumarskih mjera preventivne zaštite, izbor optimalnih sorti bilja i pravilan uzgoj; korištenje zaštitnih sredstava u skladu sa standardima i normativima iz oblasti poljoprivrede, industrijske proizvodnje hrane, lijekova, i stočarstva; pravilno sušenje i skladištenje, čuvanje i transport sjemenskog bilja i gotovih proizvoda; zaštita od požara, kao i druge mjere kojima se osigurava zaštita bilja i biljnih proizvoda od svih vrsta biljnih štetočina i trovanja sirovina i gotovih proizvoda; prekrivanje bilja, sjemena, rasada, sirovina, i gotovih proizvoda plastičnim folijama i drugim sličnim materijalima radi zaštite od kontaminacije; sklanjanje bilja i biljnih proizvoda u zatamnjena skladišta ili utrapljavanje; ekontaminacija, dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija skladišta; sušenje, konzervisanje i prerada voća i povrća; ubiranje jestivog i ljekovitog bilja, krmnog, stočnog, i drugih vrsta bilja i zasada u slučaju od opasnosti prirodnih i drugih nesreća, stalnim praćenjem meteoroloških uslova (temperatura, vlažnost vazduha, količina padavina), i drugi pokazatelji za pojavu biljnih bolesti i štetočina, uzimanjem uzoraka zemljišta, sprovođenje higijenskih tretmana skladišta, prostorija za preradu i čuvanje biljaka putem nadležnih službi i preduzeća u oblasti poljoprivrede, stalna kontrola uređaja za preradu bilja i kontrolisanje upotrebe sredstava za zaštitu bilja, očuvanja šuma i njihovih funkcija; zabrana krčenja šuma osim u slučajevima kada se time postižu veće trajne vrijednosti i ako ne postoji šteta na okolinu i zaštita šuma i šumskog zemljišta od šteta; zaštita šuma od požara, zaštita od upotrebe hemijskih sredstava i odlaganje otpada, paša u šumama, zaštita ugroženih vrsta, praćenje zdravstvenog stanja šuma, izgradnja i održavanje transportne infrastrukture i druge mjere, organizacija čuvara šuma –lugara, provođenje sanitarnih sječa.

1.2.6.4. Zaštita šuma

Zaštita šuma je izuzetno važna i ova oblast je posebno obrađena, kako u ovom tako i drugim dokumentima Programa razvoja. U njima je aktualno zdravstveno stanje šuma u Kantonu ocijenjeno lošim, a rezultat je to mnogih negativnih uticaja, objektivne i subjektivne prirode.

Subjektivni uzroci su posljedica neorganiziranosti države, odsustvo jedinstvenog koncepta gospodarenja šumama, jačanje uticaja lokalne vlasti pri korištenju ovog prirodnog resursa, nekontrolisana sječa (krađa) drveta i drugo.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je poduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Obnova naučno-istraživačkog rada u šumarstvu, posebno sa projektima za zaštitu šuma sa aspekta pošumljavanja goleti i rekonstrukcije degradiranih šuma, smanjenja devastiranosti šuma koje dovode do erozija tla i pojava klizišta, potreba izgradnje protivpožarnih puteva radi zaštite šuma.
- Potrebno je utvrditi strategijske osnove razvoja šumarstva, donijeti krovni (opći) zakon o šumama koji će uvažavati međunarodne konvencije koje se tiču šuma, ali više od toga nužno je mijenjati shvaćanje o šumama i jače afirmirati njihove općekorodne funkcije.

U šumskim požarima gotovo svake godine izgori velika površina pod šumama različitih kategorija, a što je posebno izraženo u ljetnim mjesecima i sušnim razdobljima.

Najveći broj šumskih požara u proteklom razdoblju desio se u Hercegovačko-neretvanskom kantonu. Pojava šumskih požara izaziva velike ekonomske štete kao i smanjenje drvnog fonda.

Nosioci poslova za zaštitu šuma su kantonalno Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, odnosno službe za zaštitu okoliša u općinama.

1.2.7. Rizik od mina

Procjena ugroženosti koja je proizašla iz Procjene BHMAC-a ukazuje na izuzetnu ugroženost cjelokupnog stanovništva Bosne i Hercegovine od mina i drugih NUS-a.

Kapaciteti civilne zaštite za razminiranje imaju veliku ulogu u čišćenju kuća povratnika i smanjivanju rizika povratka, posebno ukoliko se namjeravaju baviti poljoprivredom ili stočarstvom.

Iz tih razloga potrebno je educirati stanovništvo o opasnosti od mina na čemu se i do sada radilo, ali nedovoljno, te provođenjem obuke za stanovništvo i djecu u školama, putem medija, kao i pomoći razvoju svijesti o opasnostima od mina.

Podaci BHMAC-a pokazuju da su kapaciteti civilne zaštite za deminiranje uglavnom radili na deminiranju područja koja su bitna za ostvarivanje povratka, a koja nisu bila u interesu komercijalnim tvrtkama. Na području Hercegovačko neretvanskog kantona u funkciji su dva TUN-tima Federalne uprave za civilnu zaštitu i to jedan tim za razminiranje sumnjivih površina i jedan tim za uništavanje pronađenih ubojnih sredstava-NUS-a.

U cilju preventivnih mjera, treba stalno raditi sljedeće:

- Stalno upozoravanje stanovništva na opasnost od zaostalih mina, minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava putem svih vrsta usmenih, pisanih i elektronskih medija, je jedan od najvažnijih segmenata zaštite;
 - Edukacija građana putem aktivista Međunarodnog komiteta Crvenog krsta i stručnim predavanjima i praktičnim objašnjenjima u režiji stručnih lica iz Civilne zaštite, te vladinih i nevladinih organizacija, treba da bude zadatak koji ima trajni karakter. Poseban akcenat treba da bude usmjeren na edukaciju školske djece i omladine, kroz redovne časove nastave, i prigodna predavanja;
 - Suština preventivne zaštite svodi se na stvaranje svijesti kod običnog građanina da živimo okruženi opasnim eksplozivnim sredstvima i da svaki primijećeni nepoznati predmet ili sredstvo treba odmah prijaviti najbližoj policijskoj stanici, službi Civilne zaštite ili centru za obavještanje koji će dalje djelovati kako bi se to sredstvo ili predmet što brže uklonilo i spriječile eventualne neželjene posljedice;
 - Obilježavanje kontaminiranih zona odgovarajućim znacima (miska polja) također treba da bude jedan od prioritetnijih zadataka sa ciljem predupređenja neželjenih posljedica;
 - Aktivnosti na deminiranju zaostalih minskih polja
- Nadležna Služba civilne i protivpožarne zaštite.

1.2.8. Požari

1.2.8.1. Mjere i aktivnosti po pitanju preventivnih mjera zaštite od požara

1. U cilju sprječavanja pojava tehničko-tehnoloških i drugih nesreća, posebno požara i eksplozija na tehničko-tehnološkim pogonima i postrojenjima u zatvorenom i na otvorenim prostorima, kao i akcidenata sa opasnim materijama, koje bi mogle ugroziti ljude i materijalna dobra, kao i objekte i prostore u neposrednoj blizini tih objekata i prostora, neophodno je da svi nosioci zaštite od požara utvrđeni Zakonom o zaštiti od požara u Općini :
 - Obuhvataju pripremu i provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima, mjestima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara; izbor lokacije i dispozicija građevine, kao i izbor materijala, uređaja, instalacija i konstrukcija kojim će se spriječiti ili svesti na najmanju mjeru mogućnost izbijanja i širenja požara; izgradnja prilaznih puteva i prolaza za vatrogasna vozila i tehniku; izgradnja požarnih stepeništa i pomoćnih izlaza; osiguranje potrebnih količina vode i drugih sredstava za gašenje požara; organiziranje osmatračko-dojavne službe, izrada i održavanje protupožarnih prosjeka i puteva, osiguranje opreme i sredstava za gašenje šumskih požara, te druge mjere zaštite od požara na otvorenom prostoru; zabrana upotrebe otvorene vatre i drugih izvora paljenja na mjestima i prostorima gdje bi zbog toga moglo doći do požara; izbor i održavanje tehnoloških procesa i uređaja kojima se osigurava sigurnost protiv požara; postavljanje uređaja

- za javljanje, gašenje i sprječavanje širenja požara, uređaja za mjerenje koncentracije zapaljivih i eksplozivnih gasova, para ili prašine u vazduhu i drugih uređaja za kontrolu sigurnog odvijanja tehnološkog procesa; održavanje i kontrola ispravnosti uređaja i instalacija čija neispravnost može uticati na nastanak i širenje požara; obuka svih zaposlenih lica i građana u praktičnoj upotrebi aparata za gašenje početnog požara, kao i drugih priručnih sredstava i opreme za gašenje požara;
- U oblasti prostornog planiranja planirati i provoditi Zakonom utvrđene uslove za efikasno spašavanje ljudi, životinja i materijalnih dobara, potrebne razmake ili protupožarnu udaljenost između objekata, saobraćajne i manipulativne površine za interventna vozila, izvode za dovoljno snabdijevanje vodom za gašenje požara; primjenu odgovarajućih materijala koji ne mogu biti uzročnici nastanka i prenosa požara;
 - Izvršiti razvrstavanje građevina u odgovarajuće kategorije ugroženosti od požara – vrsta i obim mjera za zaštitu od požara za svaku građevinu definišu se u glavnom projektu;
 - Provoditi zakonom utvrđeni način upotrebe, skladištenja, prometa i prodaje zapaljivih, eksplozivnih i drugih opasnih materija;
 - Planirati i provoditi zaštitu od požara u saobraćaju;
 - Planirati i provoditi zaštitu od požara u šumama na šumskom i poljoprivrednom zemljištu;
 - Planirati i provoditi zaštitu od požara prirodnog i kulturno-povijesnog naslijeđa;
 - Organizovati vatrogasna dežurstva:
 - Izrada planova zaštite od požara u skladu sa zakonom, od strane svih subjekata koji su obavezni raditi ove planove;
 - Organiziranje, opremanje, obučavanje i uvježbavanje snaga za gašenje požara;
 - Redovna kontrola od strane nadležnih organa na provođenju preventivnih mjera u preduzećima i drugim ustanovama.

Nadležne služba civilne i protivpožarne zaštite, Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove, inspekcije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, svaka iz svoje nadležnosti.

1.2.8.2. Mjere i aktivnosti po pitanju organizovanja i funkcionisanja vatrogasnih snaga

- Prilikom izrade procjena ugroženosti od požara u okviru procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara za područja grada i općina, pored ostalog, utvrditi potreban broj profesionalnih vatrogasaca u PVJ ali i DVJ i dobrovoljnih vatrogasaca na područjima općina i grada, kako bi se pored statusa profesionalnih vatrogasaca rješavao i status DVJ i dobrovoljnih vatrogasaca, u skladu sa zakonu.
- Kod popunjavanja PVJ profesionalnim vatrogascima u Općini voditi računa o potrebi pomlađivanja sastava PVJ.
- Intenzivirati aktivnosti na implementaciji podzakonskih propisa utvrđenih Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, koji se odnose na obavezu kontinuiranog stručnog obučavanja, osposobljavanja i kondicioniranja profesionalnih vatrogasaca u PVJ u Općini.
- Provesti odgovarajuće obuke za osposobljavanje nadležnih organa Općine i štabova civilne zaštite, kojima će se postići dosljedna primjena odredbi Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu i podzakonskih propisa, kojima je utvrđen mehanizam djelovanja i postupanja nadležnih organa u uslovima povećane opasnosti od velikih šumskih i drugih požara, posebno kod upućivanja zahtjeva za pomoć u gašenju požara, od nadležnih organa u okviru BiH, Federacije BiH, OSBiH ili međunarodnu pomoć (traženje međunarodne pomoći putem Federalne uprave civilne zaštite i Ministarstva sigurnosti BiH).

1.2.9. Radiološko-hemijsko-biološka zaštita (RHB)

Procjenom ugroženosti utvrđene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra od RHB agensa. U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara od ove prirodne nesreće, potrebno je poduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

Mjere:

- Mjere zaštite od ekspanzija i eksplozija podrazumijeva niz preventivnih mjera koje je potrebno provesti da bi se spriječio rizik od eksplozije, sprječavajući stvaranje eksplozivne atmosfere ili eliminiranjem izvora paljenja.

Aktivnosti:

- Obezbjedenje provođenja propisa iz oblasti zaštite od radioaktivnog i drugog zagađenja zraka, zemljišta, vode i namirnica biljnog i životinjskog porijekla;
- Preduzimanje svih mjera inspeksijskog nadzora i kontrole kvaliteta vode, vazduha, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla;
- Instaliranje sistema kontrolnih stanica za monitoring kvaliteta vazduha i vode u vodotocima;
- Preduzimanje svih zakonom predviđenih preventivnih i zaštitnih mjera kod rada sa radioaktivnim izotopima u institucijama iz oblasti zdravstva, naučno-istraživačkog rada i školstva;
- Realizacija zakonom propisanih kontrolnih mjerenja radioaktivnog zračenja u atmosferi, vodi i namirnicama biljnog i životinjskog porijekla;
- Redovna kontrola higijenske ispravnosti vode za piće u gradskim i lokalnim vodovodima, te javnim česmama, bunarima, izvorštima i drugim individualnim vodnim objektima;
- Redovni inspeksijski nadzor i kontrola kvaliteta namirnica biljnog i životinjskog porijekla;
- Poštovanje ekoloških normi, kod izdavanja okolinske saglasnosti za rad industrijskih, termoenergetskih i drugih privrednih preduzeća, ugostiteljskih objekata, benzinskih pumpi, hemijskih čistiona i drugih zanatskih radnji, sa aspekta zaštite od zagađivanja zraka, vodotoka i zemljišta;
- Inspeksijski nadzor i preduzimanje zakonom predviđenih sankcija kod odlaganja otpadnog materijala na „divljim“ deponijama otpadnog materijala;
- Edukacija stanovništva o potrebi očuvanja ekološki čiste životne okoline;
- Sklanjanje ljudi i materijalnih dobara: izgradnja i održavanje skloništa;
- Radiološka, hemijska i biološka zaštita (RHB): RHB kontrola (RHB izviđanjem dozimetrijskom kontrolom i laboratorijskim poslovima), RHB zaštita (ličnu i kolektivnu) i RHB dekontaminacija.

1.2.10. Zaštita okoliša

Procjenom ugroženosti iz oblasti zaštite okoliša izdvojene su moguće posljedice po ljude i materijalna dobra uslijed zagađenosti vode, zraka i zemljišta na području Općine.

U cilju preventivne zaštite ljudi i materijalnih dobara, potrebno je poduzeti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Ažurirati odgovarajuće zakonske odnosno provedbene propise iz oblasti zaštite okoliša i druge propise koji su u neposrednom dodiru sa ovom oblasti,
- Izraditi nedostajuću strateško-plansku dokumentacije u oblasti zaštite okoliša, kao što su: Plan upravljanja otpadom, Plan zaštite okoliša, Plan zaštite prirode i Plan zaštite vazduha,
- Uspostaviti informacioni sistem upravljanja okolišem (otpad, vazduh, zemljište) kako bi se kontinuirano pratilo stanje u prostoru, odnosno okolišu,
- Uspostaviti regionalnu deponiju, sanirati i zatvoriti postojeća općinska odlagališta otpada, te riješiti problem divljih odlagališta,
- Izraditi registar zagađivača i uspostaviti kontinuirani nadzor nad opasnim otpadom,

Redovnim inspeksijskim nadzorom osigurati provođenje svih mjera zaštite okoliša, utvrđenih zakonom i podzakonskim propisima.

Osigurati finansijska sredstva za provođenje preventivnih i drugih mjera zaštite okoliša.

Nadležna služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove, inspekcije za zaštitu okoliša, nadležna ministarstva.

1.2.11. Zaštita i spašavanje kulturno-historijskih dobara

U cilju efikasnog provođenja preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja kulturno-historijskih dobara u Kantonu nadležni kantonalni organi moraju prioritetno pristupiti provođenju sljedećih mjera i aktivnosti:

Mjere:

- Kroz odgovarajuće propise utvrditi mjere za sprječavanje odlaganja otpada unutar arheoloških lokaliteta, ruševina kulturnih objekata i svih drugih objekata kulturne baštine.
- Osigurati kontinuitet u educiranju konzervatorskih i restauratorskih stručnjaka sa aspekta primjene novih saznanja i tehnoloških rješenja obnove objekata kulturne baštine u svijetu za potrebe Kantona.

Aktivnosti:

- Ostvariti saradnju sa nadležnima da se prilikom izrade seizmološke karte Bosne i Hercegovine ucrtaju i objekti kulturne baštine po zonama i istu ažurirati nakon proglašenja svakog novog objekta spomenikom kulture.
- U izradi karata poplavnih područja ucrtati sve objekte kulturne baštine (mostovi, arheološki lokaliteti, vodenice) i ažurirati ih nakon proglašenja svakog novog objekta spomenikom kulture.
- Izraditi studiju o stanju objekata kulturne baštine po kategorijama i načinima njihove zaštite u prirodnim i drugim nesrećama: porušeni, djelomično porušeni, zapušteni, obnovljeni, i istu ažurirati.

Nadležna pravna lica koja upravljaju kulturno-historijskim dobrima.

F – SMJERNICE ZA ORGANIZOVANJE SNAGA I SREDSTAVA CIVILNE ZAŠTITE, ODNOSNO SNAGA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

1. Uvod

1.1. Organizovanje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje

Organizacija i funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ostvaruje se putem Civilne zaštite koja predstavlja organizovan oblik zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, a vrši se na način i postupak utvrđen Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“ broj: 39/03, 22/06 i 43/10), podzakonskim propisima, propisima kantona koji uređuju oblast zaštite i spašavanja i propisima općine.

Prirodne i druge nesreće, bez obzira na razvijenost sistema zaštite i spašavanja i stalno praćenje i analiziranje mogućnosti njihovog izbijanja i djelovanja, veoma često iznenade nosioce planiranja zaštite i spašavanja, radi čega je neophodna stalna dogradnja sistema za zaštitu i spašavanje te njegovo integrisanje u jedinstven sistem zaštite i spašavanja Kantona, Federacije BiH i države BiH.

Pripravnost/spremnost će se postići formiranjem, opremanjem, obučavanjem i uvježbavanjem štabova, službi i povjerenika civilne zaštite, njihovim pravilnim teritorijalnim rasporedom, realnim planiranjem i dosljednim provođenjem planiranih mjera.

Pripravnost i spremnost za djelovanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća praktično predstavljaju jedinstveno područje razvoja sistema zaštite i spašavanja, jer su međusobno ovisni i od njihove kvalitete ovisi uspješnost operacija brzog i adekvatnog odgovora na prirodne i druge nesreće i opasnosti koje ih prate.

Efikasna pripravnost i spremnost za djelovanje u uslovima prirodnih i drugih nesreća ovisi od pravilnog Procjenjivanja opasnosti nastanka i djelovanja prirodnih i drugih nesreća na određenom području, Procjene potreba i mogućnosti za provođenjem određenih mjera zaštite i spašavanja, Procjene snaga i sredstava neophodnih za brzo djelovanje u datim okolnostima (planovi, snage, sredstva, oprema, komunikacija, koordinacija, pomoć i sl.), s tim da je vrlo važno obezbijediti obučenost i uvježbanost snaga za brzo djelovanje u konkretnim situacijama (poplava, požar širih razmjera i dr.). U cilju postizanja efikasne pripravnosti i spremnosti za djelovanje u uslovima prirodnih i drugih nesreća, u dugoročno razvojnom pogledu, posebnu pažnju je potrebno posvetiti sljedećim elementima priprema:

- Popunjavanju štabova, službi i imenovanjima povjerenika Civilne zaštite, angažovanjem odgovarajućeg kadra (kvalifikaciona, spolna, starosna, zdravstvena struktura), njihovim obučavanjem i usavršavanjem za oblast zaštite i spašavanja;
- Uspostavljanju i stalnom ažuriranju baze podataka značajne za zaštitu i spašavanje i njenom blagovremenom prezentovanju zainteresovanim nosiocima planiranja mjera zaštite i spašavanja, ugroženim područjima i ljudima;
- Razvijanju sistema blagovremenog upozorenja i prijenosa instrukcija i uputstava, posebno kada se radi o prenošenju tehničkih informacija o pojedinim opasnostima i uputstava kako se preventivno zaštititi;

- Iz tih specijalizovanih komunikacijskih i drugih sistema za podršku upravljanju procesom govora, podataka, dokumenata i sl.;
- Osiguranju namjenskih zaliha neophodnih za efikasan brzi odgovor, posebno u fazi smanjenja rizika od nastanka i djelovanja prirodnih i drugih nesreća;
- Vježbama simulacije radi provjere efikasnosti rješenja predviđenih planovima.

Jedinstvena organizacija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ostvaruje se organizovanjem i poduzimanjem slijedećih mjera i aktivnosti:

- Otkrivanje, praćenje i sprječavanje opasnosti od prirodnih i drugih nesreća.
- Osmatranje i uzbunjivanje o opasnostima i davanje uputa za zaštitu i spašavanje.
- Obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje.
- Organizovanje, opremanje, obučavanje i osposobljavanje struktura civilne zaštite i osposobljavanje i održavanje drugih vidova zaštite i spašavanja.
- Mobilizacija i aktiviranje snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje.
- Otklanjanje posljedica prirodnih i drugih nesreća do osiguranja osnovnih uslova za život.
- Nadzor nad provođenjem propisa o zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nesreća.
- Pružanje pomoći drugim kantonima u FBiH, Republici Srpskoj, Distriktu Brčko i drugim državama u slučaju prirodne ili druge nesreće.
- Traženje pomoći od drugih kantona u FBiH, Republike Srpske, Distrikta i drugih država, u slučaju prirodne ili druge nesreće.

Navedene mjere i aktivnosti ostvaruju se putem civilne zaštite koja predstavlja organizovani oblik zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Zaštitu i spašavanje provode: građani, organi vlasti, privredna društva i druga pravna lica, službe zaštite i spašavanja, općinske službe civilne zaštite, kantonalna uprava civilne zaštite, štabovi civilne zaštite i jedinice i povjerenici civilne zaštite, u okviru svojih prava i dužnosti, a na principu saradnje, solidarnosti i uzajamnosti svih učesnika u sprječavanju, otklanjanju ili ublažavanju posljedica prirodnih ili drugih nesreća.

1.2. Organizacija civilne zaštite

Organizacija civilne zaštite obuhvaća:

- Ličnu i uzajamnu zaštitu građana
- Mjere zaštite i spašavanja
- Štabove civilne zaštite
- Povjerenike civilne zaštite
- Službe zaštite i spašavanja
- Jedinice civilne zaštite
- Komandovanje i upotrebu snaga i sredstava civilne zaštite

1.2.1. Lična i uzajamna zaštita građana

Lična i uzajamna zaštita građana predstavlja najmasovniji oblik pripremanja i organizovanja učešća građana u zaštiti i spašavanju. Ova zaštita se provodi u stambenim zgradama, javnim i drugim objektima, naseljima i pravnim licima. Lična i uzajamna zaštita obuhvaća naročito: obuku građana, mjere i postupke preventivne zaštite, prvu pomoć i samopomoć, zbrinjavanje djece i nemoćnih lica i druge hitne intervencije u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara.

1.2.2. Mjere zaštite i spašavanja

Mjere zaštite i spašavanja predstavljaju organizovane radnje i postupke preventivne i operativne prirode koje pripremaju i provode organi uprave i drugi organi vlasti i pravna lica, odnosno nosioci zaštite i spašavanja. U slučaju postojanja neposredne opasnosti od nastajanja prirodne i druge nesreće poduzimaju se slijedeće mjere i postupci:

- aktiviraju se štabovi civilne zaštite i drugi organi nadležni za komandovanje zaštitom i spašavanjem,
- prikupljaju se podaci o prijetećim opasnostima i utvrđuju razmjere tih opasnosti,
- organizuje se sistem veza potrebnih za rukovođenje, osmatranje, obavještanje i uzbunjivanje,
- aktiviraju se pravna lica, prema njihovoj djelatnosti, u odnosu na vrstu opasnosti,

- mobiliziraju se i aktiviraju odgovarajuće službe zaštite i spašavanja i sredstva za zaštitu i spašavanje i
- provode druge aktivnosti i mjere značajne za sprječavanje nastajanja i širenja opasnosti.

Za vrijeme trajanja prirodne i druge nesreće realizira se neposredno učešće odgovarajućih struktura civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja i drugih pravnih subjekata u provođenju odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i sklanjanju ljudi i materijalnih dobara u cilju sprječavanja širenja djelovanja posljedica prirodne i druge nesreće.

U fazi ublažavanja i otklanjanja posljedica nastalih djelovanjem prirodne i druge nesreće poduzimaju se sljedeće mjere i aktivnosti: angažiranje stručnih ekipa zdravstvene, veterinarske i komunalne djelatnosti, kao i odgovarajućih jedinica civilne zaštite na asanaciji terena, stvaranje uslova za normalizaciju života i rada ljudi na ugroženom području, prikupljanje podataka i utvrđivanje obima posljedica nastalih djelovanjem prirodne i druge nesreće, organizovanje prikupljanja i raspodjela pomoći nastradalom stanovništvu, provođenje zdravstvenih, veterinarskih i higijensko-epidemioloških mjera zaštite i spašavanja i provođenje drugih mjera kojima se ublažavaju ili otklanjaju posljedice izazvane prirodnom ili drugom nesrećom.

U zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća provode se sljedeće aktivnosti i mjere zaštite i spašavanja:

- **Sklanjanje ljudi i materijalnih dobara** obuhvaća planiranje i izgradnju skloništa, drugih zaštitnih objekata, kao i zaklona pogodnih za zaštitu i sklanjanje, kao i njihovo održavanje i organizovanje korištenja za zaštitu ljudi i materijalnih dobara od vazdušnih opasnosti, raketnih, topovskih, minobacačkih i drugih napada, za zaštitu od radioloških, hemijskih i bioloških sredstava i od opasnosti od velikih tehnoloških nesreća.
- **Evakuacija** je mjera zaštite i spašavanja koja predstavlja plansko, organizovano i privremeno premještanje stanovništva i materijalnih dobara iz područja za koje se procjenjuje da mogu biti zahvaćena prirodnim i drugim nesrećama, odnosno iz područja zahvaćenih prirodnim i drugim nesrećama, na neugrožena ili manje ugrožena područja, te susjedne ili druge općine, pod uslovom da drugim mjerama zaštite i spašavanja nije moguće zaštititi ljude i materijalna dobra.
- **Zbrinjavanje ugroženih i stradalih lica** vrši se kada je ugrožena sigurnost stanovništva od prirodnih i drugih nesreća, te kada dolazi do pojave prognanika i izbjeglica u slučaju ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti. Tada se poduzimaju hitne aktivnosti i mjere za smještaj, ishranu i osiguranje drugih neophodnih uslova za normalan život ugroženih, stradalih, prognanih i izbjeglih lica. Štabovi i povjerenici civilne zaštite neposredno komanduju postupcima zbrinjavanja, privremeno, dok se stvore uslovi u kojima će dalju brigu o zbrinjavanju moći preuzeti nadležne službe za upravu općine ili dok se, odlukom Vlade HNK za to ne formiraju posebne službe.
- **Zamračivanje** naseljenih mjesta, privrednih i drugih objekata, te saobraćajnih vozila, vrši se, tokom noći, u ratu, a prema potrebi i u slučaju neposredne ratne opasnosti od vazdušnih i drugih djelovanja, u skladu sa procjenom opasnosti.
- **Radiološka, hemijska i biološka zaštita** obuhvaća mjere i postupke koji se organiziraju i provode radi sprječavanja, ublažavanja i otklanjanja posljedica od RHB djelovanja na stanovništvo, životinje, biljni svijet i materijalna dobra u ratu, kao i ublažavanje i otklanjanje posljedica tehnoloških havarija i drugih akcidenata od RHB agenasa u miru. RHB zaštita obuhvaća: RHB kontrolu, RHB zaštitu (ličnu i kolektivnu) i RHB dekontaminaciju.
- **Zaštita i spašavanje od rušenja** provodi se radi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara iz ruševina koje mogu nastati uslijed zemljotresa, odrona, klizanja tla, bujičnih voda ili drugih prirodnih i drugih nesreća. Pri tome se provode mjere, radnje i postupci na izviđanju ruševina i pronalaženju lica zatrpanih u ruševinama, njihovo izvlačenje izvan zone rušenja i zdravstveno zbrinjavanje povrijeđenih. Ova mjera, također, obuhvaća i spašavanje ljudi i materijalnih dobara sa visokih zgrada i objekata.
- **Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom** obuhvaća provođenje zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u području oko rijeka i jezera, koja mogu biti ugrožena poplavama ili kao posljedica oštećenja ili rušenja brana na hidroakumulacijama, te oštećenja nasipa i drugih vodozaštitnih objekata, kao i od opasnosti od bujičnih i podzemnih voda.
- **Zaštita i spašavanje od požara** obuhvaća pripremu i provođenje preventivnih mjera u svim sredinama, objektima, mjestima i prostorima gdje postoji mogućnost nastanka požara, zatim organizovanje i pripremanje snaga za gašenje požara, organizovanje osmatranje i uzbunjivanja o

- pojavama požara, gašenje i lokaliziranje požara i spašavanje ljudi i materijalnih dobara iz objekata i područja ugroženih požarom.
- **Zaštita i spašavanje od neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS)** obuhvaća pronalaženje, otkrivanje, obilježavanje, iskopavanje, prenošenje, utovar, prevoženje, istovar, privremeno skladištenje, deaktiviranje i uništavanje NUS-a na svim područjima na kojima se nalaze ova sredstva.
 - **Prva medicinska pomoć** obuhvaća preventivnu zaštitu koju čine protuepidemijske i higijenske mjere zaštite stanovništva, operativnu zaštitu koja se sastoji u pružanju prve pomoći standardnim i priručnim sredstvima na licu mjesta, medicinske trijaže ranjenih, povrijeđenih i oboljelih lica, sanitetske evakuacije i transporta do najbliže zdravstvene ustanove radi pružanja opšte medicinske pomoći ili do odgovarajuće specijalističke zdravstvene ustanove radi potpunog zdravstvenog zbrinjavanja.
 - **Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla** obuhvata sprječavanje i lokalizaciju pojava parazitenih, zaraznih i uzgojnih bolesti, kontrolu životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog porijekla, kontrolu ispravnosti stočne hrane i vode, ukazivanje prve veterinarske pomoći oboljeloj i ranjenoj stoci, uklanjanje leševa životinja i drugog otpadnog materijala animalnog porijekla i zaštitu i spašavanje namirnica životinjskog porijekla od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća.
 - **Asanacija terena** se sastoji u poduzimanju sanitarno-higijenskih i sanitarnotehničkih mjera na terenu, u naseljima i stambenim i drugim objektima u cilju sprječavanja širenja zaraznih bolesti, epidemije i drugih štetnih posljedica po ljude i materijalna dobra. Ova mjera obuhvaća organizovanje i provođenje slijedećih radnji: uklanjanje, identifikacija i ukop poginulih ljudi, uklanjanje leševa uginulih životinja, dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija objekata i terena i uklanjanje otpadnih i štetnih tvari koje ugrožavaju zdravlje i život ljudi i okoliša.
 - **Zaštita okoliša** se sastoji u sprječavanju nastanka štetnih posljedica od uništavanja i onečišćenja okoliša i u otklanjanju posljedica nastalih uslijed: tehničko-tehnoloških havarija u industriji, saobraćaju, kao i drugih nesreća i katastrofa čije posljedice mogu ugroziti okoliš, a naročito prirodne resurse, ispuštanja toksičnih i štetnih hemijskih i drugih materija u okolicu iz industrijskih i termoenergetskih postrojenja, motornih vozila i individualnih ložišta u domaćinstvima, u količinama koje uzrokuju emisije koncentracije u vodi, zraku i zemljištu iznad maksimalno dozvoljenih vrijednosti, odlaganja komunalnog, industrijsko-tehnološkog i drugog čvrstog i tečnog otpada i uslijed djelovanja vremenskih nepogoda na okoliš (snježne padavine, poplave, suša, klizišta i drugo), kao i drugih prirodnih nepogoda.
 - **Zaštita bilja i biljnih proizvoda** je mjera kojom se provodi zaštita bilja i biljnih proizvoda (povrće, voće, žitarice, ljekovito, ukrasno, krmno, stočno i druge vrste bilja i zasada, šume i šumske kulture, biljne sirovine, sjeme i gotovi proizvodi od bilja koji se koriste za ishranu i liječenje) od radioaktivne, hemijske i biološke kontaminacije i svih drugih oblika onečišćenja, kao i zaraznih bolesti i štetočina koje napadaju bilje.

1.2.3. Štabovi civilne zaštite

Štabovi civilne zaštite u općinama/gradu i u Kantonu formiraju se kao operativno-stručni organ za komandovanje akcijama zaštite i spašavanja i to samo onda kada nadležni organ proglase da je nastalo stanje prirodne i druge nesreće na određenom području, odnosno kada treba preventivno djelovati prije nastanka prirodne i druge nesreće, kao i za vrijeme vježbi civilne zaštite, dok u ratu štabovi funkcionišu neprekidno.

Štab civilne zaštite može se organizovati i u organima uprave i drugim organima vlasti, te u pravnom licu, odnosno u mjesnim zajednicama. U komandovanju akcijama zaštite i spašavanja štabovi civilne zaštite obavljaju slijedeće poslove:

- Odlučuju o upotrebi snaga i sredstava civilne zaštite na zaštiti i spašavanju ugroženih i stradalih ljudi i materijalnih dobara i te snage raspoređuju na područja koja su ugrožena.
- Komanduju provođenje odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuju snage i sredstva koje će provoditi te mjere.
- Usmjeravaju, koordiniraju i rukovode akcijama zaštite i spašavanja svih učesnika angažovanih na zaštiti i spašavanju na svom području.

- Rješavaju sva pitanja koja se u toku provođenja aktivnosti na zaštiti i spašavanju pojave u vezi sa angažiranjem snaga i sredstava civilne zaštite i provođenja mjera zaštite i spašavanja i samozaštite građana.

1.2.4. Povjerenici civilne zaštite

Povjerenici civilne zaštite određuju se u naselju, dijelu naselja, stambenim zgradama, selima i zaseocima, u organima uprave i službama za upravu općine, drugim organima i ustanovama i pravnim licima u kojima se ne organizuju štabovi civilne zaštite.

Povjerenici u organima uprave i drugim organima vlasti, ustanovama i pravnim licima vrše poslove koji se odnose na organizovanje i pripremanje mjera i aktivnosti na sudjelovanju službenika i zaposlenika na provođenju lične i kolektivne zaštite i mjera zaštite i spašavanja u zgradama i objektima za koje su zaduženi.

Povjerenici u naseljima vrše poslove koji se odnose na organizovanje i poduzimanje neposrednih mjera za učešće građana u provođenju samozaštite, kao i mjera zaštite i spašavanja koje su od značaja za samozaštitu i učestvuju u svim aktivnostima civilne zaštite koje se provode u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za određeno područje, odnosno u objektima za koje su zaduženi.

1.2.5. Službe zaštite i spašavanja

Službe zaštite i spašavanja, po pravilu, organizuju se u udruženjima građana i pravnim licima čija je redovna djelatnost od neposrednog značaja za zaštitu i spašavanje. Službe zaštite i spašavanja vrše poslove zaštite i spašavanja po pitanjima koja proizlaze iz osnovne djelatnosti pravnog lica. Te poslove služba ostvaruje provođenjem preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja.

Preventivne mjere zaštite i spašavanja službe zaštite i spašavanja ostvaruju provođenjem odgovarajućih mjera, postupaka i zadataka u okviru njihove redovne djelatnosti, a kojima se može uticati na sprječavanje nastanka određenih pojava i opasnosti koje mogu izazvati prirodne ili druge nesreće i čijim štetnim djelovanjem mogu biti ugroženi životi i zdravlje ljudi i materijalnih dobara.

Operativne mjere zaštite i spašavanja službe zaštite i spašavanja provode izvršavanjem odgovarajućih mjera, postupaka i zadataka iz svog djelokruga, od trenutka angažovanja na zaštiti i spašavanju do otklanjanja nastalih posljedica, odnosno do trenutka kada se ocijeni da prestaje potreba za angažovanjem tih službi.

Osnivač službe zaštite i spašavanja dužan da se stara o njihovoj kadrovskoj popuni, da osigura potrebnu opremu i tehnička sredstva za rad, da vrši obuku i osposobljavanje kadrova te službe i da osigura sve druge potrebe za vršenje poslova iz nadležnosti tih službi. Sve te poslove treba neposredno da vrši kantonalna uprava civilne zaštite, a u općini/gradu služba civilne zaštite općine/grada, ovisno od toga za čije je potrebe organizovana ta služba ili više službi.

1.2.6. Jedinice civilne zaštite

Jedinice civilne zaštite formiraju se, opremaju i osposobljavaju kao operativne snage radi neposrednog angažovanja na izvršavanju zadataka i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, kao i otklanjanja posljedica nastalih djelovanjem tih nesreća. Jedinice civilne zaštite formiraju se kao jedinice opće i specijalizovane namjene.

Jedinice opće namjene, po pravilu, formiraju se na načelima teritorijalne popune. One se mogu formirati kao timovi, odjeljenja i vodovi. U općinama/gradu i na nivou Kantona treba formirati one jedinice civilne zaštite opće i specijalizovane namjene za kojim, na osnovu saznanja i iskustava iz prakse, postoji potreba.

1.3. Rukovođenje i upotreba snaga i sredstava civilne zaštite

Štabovi civilne zaštite aktiviraju se kada nadležni organ proglasi da je na određenom području nastala prirodna ili druga nesreća, a izuzetno štabovi se mogu aktivirati i u slučaju kada prijete neposredna opasnost od nastanka prirodne i druge nesreće a njihovo aktiviranje, u toj situaciji, vrši nadležna Uprava civilne zaštite Kantona, odnosno služba zaštite i spašavanja općine/grada, ovisno od područja koje je ugroženo. U rukovođenju akcijama zaštite i spašavanja svaki štab civilne zaštite provodi one aktivnosti za koje je ovlašten zakonom.

Angažovanje i upotrebu snaga i sredstava civilne zaštite, u akcijama zaštite i spašavanja, štabovi civilne zaštite vrše na osnovu prethodno izvršene procjene o vrsti prirodne i druge nesreće na području na kome djeluje ta nesreća i zavisno od obima i vrste mogućih posljedica po ljude i materijalna dobra na ugroženom području.

Upotreba snaga i sredstava na zadacima zaštite i spašavanja na području općine/grada, odnosno Kantona, vrši se u skladu sa planom zaštite i spašavanja općine/grada odnosno Kantona.

Angažovanje snaga i sredstava civilne zaštite traje do trenutka kada je završeno spašavanje ugroženih i stradalih ljudi i materijalnih dobara, odnosno kada se ocjeni da daljnju aktivnost na obavljanju tih poslova i zadataka mogu uspješno provoditi nadležni organi i pravna lica u okviru svoje redovne djelatnosti, o čemu odlučuje nadležni štab civilne zaštite.

1.4. Opremanje

Trenutno civilna zaštita, odnosno organizovane snage zaštite i spašavanja, službe za zaštitu i spašavanje imaju nabavljen dio opreme od strane Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo, opremu neophodnu da bi mogli efikasno djelovati u akcijama zaštite i spašavanja u nastalim prirodnim i drugim nesrećama. Nabava odgovarajućih MTS i opreme izvršena je iz namjenskih sredstava za zaštitu i spašavanje, koja se prikupljaju na osnovu naknade za zaštitu i spašavanje.

1.5. Načini ostvarivanja zaštite i spašavanja

Zaštita i spašavanje ostvaruje se prije svega dosljednim provođenjem Zakona o zaštiti i spašavanju i podzakonskih propisa koji proizlaze iz ovog Zakona, te zakonskih i podzakonskih propisa kojima je regulisana ova oblast. Da bi se ovo ostvarilo potrebno je u što kraćem roku:

- izvršiti međuresorno usklađivanje svih zakonskih i podzakonskih propisa u dijelu koji se odnosi na zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara,
- na svim nivoima vlasti donijeti programe razvoja koje treba međusobno uskladiti i koordinirati,
- donijeti nove ili ažurirati postojeće planove zaštite i spašavanja, najkasnije godinu dana nakon donošenja Programa razvoja,
- osigurati punu transparentnost i odgovornost u trošenju finansijskih sredstava namijenjenih za zaštitu i spašavanje.

1.6. Smjernice za organizovanje snaga i sredstava civilne zaštite, odnosno snaga zaštite i spašavanja

1.6.1. Opće smjernice

Na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju smjernice o organizovanju struktura civilne zaštite sadržane su u propisima kako slijedi:

- propisom Kantona utvrđene se nadležnosti kantonalnih organa vlasti u obavljanju poslova iz oblasti zaštite i spašavanja,
- propisom općine/grada utvrđuju se nadležnosti organa vlasti u obavljanju poslova iz oblasti zaštite i spašavanja,
- Federalna uprava civilne zaštite je propisala način rada i djelovanja štabova civilne zaštite,
- Federalna uprava civilne zaštite propisala je poslove i zadatke i način rada povjerenika civilne zaštite,
- Federalna uprava civilne zaštite je svojim propisom bliže utvrdila uslove za organizovanje, poslove i zadatke i način rada službi zaštite i spašavanja,
- Federalna uprava civilne zaštite je svojim propisom utvrdila uslove za organizovanje, poslove, zadatke i način rada jedinica civilne zaštite,
- propisima Federalnog ministarstva finansija utvrđen je način prikupljanja, evidentiranja i namjenskog trošenja posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća na osnovu člana 180. Procjena ugroženosti ukazuje na potrebu da se obavezno planira organiziranje sljedećih jedinica:
- specijalizovanih jedinica civilne zaštite Kantona,
- jedinica specijalne i opće namjene u gradu i općinama sa zadacima prema članu 129. Zakona o

- zaštiti i spašavanju,
- službi zaštite i spašavanja prema procjenama ugroženosti i na osnovu pravilnika o službama zaštite i spašavanja i jedinicama.

1.6.2. Dodatne smjernice

Pri planiranju mjera za prevenciju, odnosno ublažavanje prirodnih i drugih nesreća, unaprjeđenja naučno-istraživačkog rada i osposobljavanja u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća, potrebno je pažnju usmjeriti na:

- osmatranje i praćenje, prognoziranje i predviđanje mogućih opasnosti i prirodnih i drugih nesreća,
- planiranje zajedničkih mjera prevencije,
- informacijsko-komunikacijski sistem kao podršku u upravljanju u prirodnim i drugim nesrećama,
- povećanje lične zaštite građana,
- razvoj i proizvodnju zaštitne i spasilačke opreme.

G - OSNOVI ZA IZRADU PROGRAMA OBUČAVANJA I OSPOSOBLJAVANJA U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU I ZAŠTITI OD POŽARA I VATROGASTVU

Uvod

Ovim dokumentom uređuju se: ciljevi i namjena, planiranje, organizovanje, izvođenje i provjeravanje stepena obučenosti i osposobljenosti za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastvu, kao i materijalno-tehničko i finansijsko osiguravanje procesa izvođenja obuke i osposobljavanja struktura zaštite i spašavanja.

Obuka i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastvu obuhvaća prezentiranje osnovnih i posebnih znanja o prirodnim i drugim nesrećama, obuka i osposobljavanje kadrova iz ministarstava i drugih državnih organa nadležnih za prevenciju i saniranje posljedica prirodnih i drugih nesreća, pripadnika jedinica civilne zaštite, pripadnika službi zaštite i spašavanja, stanovništva, nevladinih organizacija i privrednih društava: zavodi, instituti i druge strukture čija djelatnost može koristiti u zaštiti i spašavanju.

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika struktura civilne zaštite i stanovništva izvoditi će se u skladu s Okvirnim nastavnim planom i programom kojeg treba da donose direktor Federalne uprave civilne zaštite. Realizacija ovoga Okvirnog nastavnog plana i programa treba da se odvija u slijedećim smjernicama:

- donijeti odgovarajuće godišnje programe (općinske/gradski i kantonalni) obučavanja i osposobljavanja pripadnika struktura civilne zaštite i stanovništva za poslove zaštite i spašavanja za razinu općina/grada odnosno grada i Kantona.
- osigurati kvalitetnu i svrsishodnu obuku pripadnika jedinica civilne zaštite i stanovništva za poslove zaštite i spašavanja

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika struktura civilne zaštite i stanovništva za poslove zaštite i spašavanja u slučaju prirodne ili druge nesreće, podrazumijeva obuku pripadnika slijedećih subjekata:

- općinske službe civilne zaštite,
- općinski štabovi civilne zaštite,
- štabovi civilne zaštite u MZ i povjerenici civilne zaštite,
- službi zaštite i spašavanja,
- jedinice civilne zaštite opće i specijalizirane namjene,
- stanovništvo.

1.2.Obuka štaba Službe civilne i protivpožarne zaštite

Obučavanje i osposobljavanje pripadnika civilne zaštite obuhvaća zadatke i poslove koji se nalaze u nadležnosti tih struktura civilne zaštite, sa ciljem da se osposobe za efikasno izvršavanje postavljenih zadataka.

Obuka pripadnika štabova, kao operativno-stručnih organa za zaštitu i spašavanja treba da obuhvati slijedeću problematiku:

- Koordinacija i komandovanje svim akcijama zaštite i spašavanja, na području svog djelovanja, posebno za vrijeme trajanja stanja prirodne i druge nesreće.
- Način upotrebe snaga i sredstava civilne zaštite u akcijama zaštite i spašavanja.

- Provođenje akcije mobilizacije snaga i sredstava struktura civilne zaštite i drugih subjekata koji učestvuju u zaštiti i spašavanju.
- Primjena i provođenje dokumenta Plana zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.
- Donošenje i izvršavanje naredbi u vezi sa provođenjem odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i načina korištenja snaga i sredstava za zaštitu i spašavanje.
- Rješavanje ostalih pitanja koja se pojave u toku provođenja akcija zaštite i spašavanja.
- Pored poznatih formi rada koje se koriste u obuci navedenih struktura predvidjeti i učešće u zajedničkim vježbama koje se organizuju na općinskom i kantonalnom nivou.

Obuka štabova civilne zaštite u MZ i povjerenika civilne zaštite treba da obuhvati sve aktivnosti koje se odnose na organizovanje i poduzimanje neposrednih mjera na učešću građana u provođenju samozaštite kao i mjera zaštite i spašavanje koje su od značaja za samozaštitu i spašavanje.

1.4. Obuka jedinica opće i specijalizovane namjene

Obuka pripadnika jedinica civilne zaštite opće i specijalizovane namjene treba biti realizovana kroz odgovarajuće programe sticanja osnovnog teoretskog znanja sa posebnim težištem na sticanje praktičnih znanja, postupaka i radnji za poslove za koje su ove jedinice namijenjene.

Sticanje praktičnog znanja i umijeća, za zaštitu i spašavanje i rukovanje materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, treba da se osigura kroz uvježbavanje metoda i postupaka za djelovanje u izvanrednim situacijama, za vrijeme djelovanja prirodne ili druge nesreće. Teoretski dio obuke svesti na osnovu objašnjenja i davanje informacija o temi ili predmetu u vezi koga se obuka vrši.

Posebnu pažnju treba posvetiti obuci komandanata jedinica opće i specijalizovane namjene, kroz dodatne kurseve i praktične vježbe, kao najodgovornijim licima za praktično rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja.

Treba nastojati da se praktična obuka navedenih jedinica, u najvećoj mogućoj mjeri izvodi uz korištenje materijalno-tehničkih sredstava i druge opreme koja će se koristiti u akcijama zaštite i spašavanja, a lokacija obuke treba da bude u naseljima, na području općine/grada, gdje su jedinice formirane.

1.5. Obuka službi zaštite i spašavanja

Služba civilne i protivpožarne zaštite će nastaviti započete aktivnosti na formiranju službi zaštite i spašavanja Općine, njihovoj popuni ljudstvom i materijalno-tehničkim sredstvima, te obučavanju i stručnom osposobljavanju s ciljem da službe budu osposobljene za vršenje zadataka za koje su formirane.

1.6. Obuka stanovništva

Stanovništvo se putem obuke mora osposobiti za uspješno vršenje svih poslova i zadataka koji spadaju u ličnu i uzajamnu zaštitu građana, koja je predviđena u članu 41. Federalnog zakona o zaštiti i spašavanju. Ta zaštita je u funkciji lične zaštite građana, njihove porodice i njihove imovine, koju oni lično treba da provode u svojoj kući ili stanu gdje žive i gdje se nalazi njihova imovina. Osnovni način te obuke predstavlja usmena obrada pojedinih tematskih cjelina, a određena pitanja mogu biti objašnjena i putem praktične vježbe.

Obuka stanovništva za ličnu i uzajamnu zaštitu treba da se provodi i na način i uz korištenje metoda koje će osigurati obuku što većeg broja građana (sredstva javnog informisanja, štampani i elektronski mediji i drugo), na način koji je razumljiv i prihvatljiv za najšire slojeve stanovništva.

Po potrebi treba primjenjivati i druge oblike masovnog obučavanja kroz informisanje putem štampanih letaka, uputa, prigodnih brošura i slično.

Obuka za ličnu i uzajamnu zaštitu stanovništva predstavlja najmasovniji oblik pripremanja i organizovanja učešća građana u zaštiti i spašavanju. Ova zaštita se provodi u stambenim zgradama, javnim i drugim objektima, naseljima u pravnim subjektima.

Kod ove vrste obuka treba značajnu pažnju posvetiti edukaciji najmlađih, posebno školske i predškolske djece, kroz razne programe vladinih i nevladinih organizacija.

Ovaj vid edukacije optimalno je provoditi organizovanjem centara za obuku i formiranje odgovarajućih aktiva predavača.

Cilj i namjena

Osnovni cilj obučavanja i osposobljavanja je prenošenje znanja i osposobljavanje za kvalitetno izvršavanje zadataka zaštite i spašavanja u slučaju prirodnih i drugih nesreća, a posebno mjera prevencije u zaštiti i spašavanju i provođenju mjera zaštite i spašavanja, kao i osposobljavanja za kvalitetno izvršavanje zadataka iz nadležnosti GSS i DVJ, ali i vatrogasne jedinice koja se formira u pravnom licu, kao i drugih zadataka zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara (spašavanje iz ruševina, na vodi i pod vodom i drugih).

Svaki program obuke i osposobljavanja mora sadržavati ciljeve koji se zasnivaju na osnovnom i općem cilju za osiguranje efikasnog djelovanja svake strukture pojedinačno u okviru određene mjere, kao i cjelovitom sistemu zaštite i spašavanja.

Programiranje

Programiranje obuke i osposobljavanja vrši se u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i odredbama Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu i podzakonskim propisima donesenim na osnovu ovih zakona.

Na osnovu usvojenog Programa razvoja, Služba civilne i protivpožarne zaštite će učestvovati u pripremi godišnjih i operativnih planove obuke i osposobljavanja svih struktura u sistemu zaštite i spašavanja.

Planiranje

Služba civilne i protivpožarne zaštite donosi godišnje planove i programe izvođenja obuke i osposobljavanja po mjerama zaštite i spašavanja i oblasti zaštite od požara i vatrogastva na osnovu kojih će se pripremiti i realizovati operativni planovi obuke i vježbi, uvažavajući elemente navedene u Programu razvoja, utvrđene kao obaveza provođenja u politici razvoja, strateškim pravcima sa akcijskim planovima i zaključcima iz Procjene ugroženosti.

Finansiranje obučavanja i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje

Finansijska sredstva za obučavanje i osposobljavanje za zaštitu i spašavanje osigurava Kanton, Općina, udruženja i druge nevladine organizacije, privredna društva i druge organizacije. Svaki od navedenih subjekata planira i osigurava sredstva za obuku onih jedinica i službi čiji su osnivači.

Kanton osigurava finansijska sredstva za realizovanje programa (uvodnog, osnovnog i dopunskog obučavanja i osposobljavanja) za sve strukture zaštite i spašavanja od značaja za Kanton, kao i obuku predavača za realizovanje planova obučavanja i osposobljavanja iz nadležnosti kantona kao i vježbe na kantonalnom nivou, iz budžeta na osnovu čl. 183. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Općina osigurava finansijska sredstva za obučavanje i vježbe svojih struktura zaštite i spašavanja iz budžeta i u skladu sa članom 184. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Udruženja i druge nevladine organizacije organizovane kao službe zaštite i spašavanja svih nivoa vlasti planiraju troškove izvođenja osnovnog osposobljavanja za svoje jedinice i službe, a sredstva za uvodno i dopunsko obučavanje i osposobljavanje osigurava Općina, na osnovu posebnih ugovora o učestvovanju ovih struktura u zaštiti od prirodnih i drugih nesreća.

Privredna društva i druge organizacije pokrivaju troškove izvođenja obuke i osposobljavanja za jedinice i službe koje su dužne formirati prema Zakonu o zaštiti i spašavanju.

Zaključci o obuci i osposobljavanju

Na osnovu procjene potreba za obučavanjem i osposobljavanjem za zaštitu i spašavanje, Služba civilne i protivpožarne zaštite će izraditi nastavne planove i programe obučavanja i osposobljavanja snaga civilne zaštite i drugih struktura zaštite i spašavanja i civilnog stanovništva kako slijedi:

- U skladu sa zakonskim ovlastima, nakon što Općinsko vijeće usvoji Program razvoja, te u skladu sa Planom zaštite i spašavanja, će pristupiti utvrđivanju, odnosno donošenju osnova nastavnih planova i programa obuke struktura civilne zaštite za period realizacije Programa razvoja;
- U cilju praktičnog obučavanja i osposobljavanja za zaštitu i spašavanje poduzeti potrebne mjere i radnje i osigurati investicije izvršnih organa vlasti i donatora za uređenje odgovarajućeg poligona za praktičnu obuku za osposobljavanje u vođenju akcija zaštite i spašavanja po različitim mjerama zaštite i spašavanja;

- Služba civilne i protivpožarne zaštite će promovisati aktivnosti i rezultate u zaštiti i spašavanju putem javnih medija kako bi se izgradila i razvila svijest stanovništva i institucija vlasti o potrebi organizovanijeg pristupanja pripremama za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodnih i drugih nesreća.

H - SMJERNICE ZA ISTRAŽIVAČKU I RAZVOJNU DJELATNOST OD ZNAČAJA ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE

1. Uvod

Ubrzani razvoj naučnih istraživanja i dostignuća, tehnoloških unaprjeđenja i komunikoloških globalizacijskih procesa, s jedne strane i kontinuiranog porasta opasnosti po živote ljudi, materijalna i kulturna dobra s druge strane, nameću potrebu planiranja, provođenja i primjene naučnih i stručnih istraživanja u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, a posebno radi poduzimanja preventivnih mjera zaštite i spašavanja i mjera zaštite od požara.

Istraživačku i razvojnu djelatnost u oblasti zaštite i spašavanja treba organizovati u skladu sa slijedećim smjernicama:

- Organi nadležni za oblast zaštite i spašavanja trebaju osigurati organizacione, finansijske i druge uslove za kontinuirano i kvalitetno praćenje rezultata iz oblasti istraživačke i razvojne djelatnosti, koji su od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.
- Organi nadležni za oblast zaštite i spašavanja u okviru svojih potreba, te finansijskih i drugih mogućnosti će organizovati i finansirati one istraživačko-razvojne projekte iz oblasti koje su od značaja za unaprjeđenje zaštite i spašavanja, posebno za one projekte koji doprinose unaprjeđenju preventivnih i operativnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

1.1. Pregled projekata istraživačke i razvojne djelatnosti

Razvoj novih sistema komunikacijsko-informacione podrške štabovima civilne zaštite koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja

U kriznim situacijama mora hitno da se donese ispravna odluka, čiji je cilj zaustavljanje ili umanjivanje gubitaka ljudskih života i/ili materijalnih dobara, zaštita kritične infrastrukture i zbrinjavanje stradalih. U uslovima nejasnih okolnosti, u kojima nema dovoljno podataka, kada u kratkom roku počinju pristizati brojne, ponekad i kontradiktorne informacije, dosta je teško donijeti ispravnu odluku. Dakle, pored nedovoljnog uvida u ono što se trenutno događa, rukovodilac akcije zaštite i spašavanja odnosno nadležni štab civilne zaštite često nema ni dovoljno vremena za analizu situacije i traženje najboljih rješenja, ali, s druge strane, ima ogromnu odgovornost jer od njegove ispravne i pravovremene odluke, zavisi dalji tok događaja i razmjere posljedica. Upravo stoga je potrebno pristupiti razvoju novih sistema komunikacijsko-informacione podrške koji treba da olakšaju donošenje odluka onima koji rukovode akcijama zaštite i spašavanja.

1.1.2. Formiranje baze podataka o resursima zaštite i spašavanja

Jedinstvena baza podataka onoga čime raspolaže sistem zaštite i spašavanja na području Kantona, može pružiti jasnu sliku resursa kojima raspolaže zajednica, što omogućava realnije planiranje u kriznim situacijama. Potrebno je dizajnirati bazu podataka, napuniti bazu sa podacima te je redovito ažurirati, kako bi u svakom trenutku imali tačan pregled onoga čime se raspolaže, u kojem obimu je dostupno, u kojem vremenskom roku, gdje se nalazi i slično.

1.1.3. Organizovanje vazdušnog izviđanja i kontrole

Operacije izviđanja i kontrole iz vazduha mogu prikupiti snimke i podatke te obavijestiti sistem upravljanja akcijama zaštite i spašavanja u stvarnom ili u približno stvarnom vremenu. Prikupljeni podaci omogućavaju sistemu upravljanja akcijama zaštite i spašavanja da pravovremeno reaguju na opasnosti, daju informaciju za rano upozorenje i za aktiviranje snaga odgovora. Najkritičnija faza za upravljanje u katastrofama je na samom početku, nakon nastanka neželjenog događaja, kada podaci i informacije o događaju nisu dostupni u dovoljnoj količini, kvaliteti i u potrebnom vremenu. Mogući primjeri katastrofalnih događaja su: veliki i dugotrajni požari vegetacije na nepristupačnim terenima i u minskim poljima, poplave katastrofalnih razmjera,

veliki hemijski akcidenti, pad aviona u teško pristupačnom terenu, zemljotresi, posljedice eventualnih terorističkih akcija itd. Ovo se može postići izradom i realizacijom odgovarajućeg projekta „Vazdušno izviđanje i kontrola”, koja bi omogućila da se postojeći materijalni i stručni resursi stave u funkciju sistema zaštite i spašavanja. Realizacijom ovog projekta osigurat će se sistem zaštite i spašavanja raspolaganje pravovremenim i kvalitetnim informacijama o situaciji na ugroženom području.

2. Projekti istraživačke i razvojne djelatnosti zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva, odnosno nazivi projekata istraživačke i razvojne djelatnosti u ovom programu razvoja proizašli su iz općih zaključaka Procjene ugroženosti. Ovi zaključci bi trebali značajno doprinijeti razvoju sistema zaštite i spašavanja u planskom periodu i bili bi osnov za dalja programiranja razvoja. Nazivi projekata mogu doživjeti prilagođavanje naučnoj i drugoj formulaciji, ali one u suštini moraju pokrivati utvrđene oblasti koje su od šireg značaja za razvoj zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva.

Projekti istraživanja predstavljaju prioritet za vremenski period od pet godina, u skladu sa programom razvoja.

Navedeni strateški pravci trebali bi znatno doprinijeti razvoju sistema zaštite od požara i vatrogastva u planskom periodu i bili bi osnov za dalja programiranja razvoja zaštite od požara i vatrogastva.

Prijedlozi navedenih programa, odnosno projektnih tema moraju dobiti i svoju materijalnu podlogu (očekivane troškove i izvore finansiranja), pojedinačnu verifikaciju nosioca aktivnosti, nazive aktivnosti i očekivane ciljeve tih aktivnosti, rokove za realizaciju aktivnosti, odgovorne za implementaciju i ciljne grupe - korisnike, kroz akcijske planove njihove provedbe koji su dati u ovom programu razvoja.

Općina će u skladu sa mogućnostima učestvovati u sufinansiranju projekata iz oblasti zaštite i spašavanja koji su od značaja za Općinu, Kanton i Federaciju.

I - STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA ZAŠTITE OD POŽARA I VATROGASTVA SA AKCIJSKIM PLANOVIMA NJIHOVE REALIZACIJE

Strateški pravci razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva i njihovi akcioni planovi realizacije, osnov su ostvarivanja vizije razvoja sistema zaštite i spašavanja u Općini za period od pet godina.

Strateški pravci razvoja ustanovljeni su na viziji i ciljevima Programa razvoja, s tim da su obrađeni kroz utvrđene dvije faze sa četiri međusobno povezana područja razvoja.

Uopšte o strateškim pravcima

Program razvoja izražen kroz utvrđene strateške pravce i akcione planove izraz je nastojanja da se rastuća svijest o potrebi razvoja zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u Općini pretvori u jasan, cjelovit i dugoročan koncept.

Tri su strateška cilja posebno važna i dugoročno će imati veliki uticaj na zaštitu i spašavanje i zaštitu od požara i vatrogastva u Općini:

Strateški cilj 1: Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja u skladu sa preporukama i direktivama Evropske unije

Strateški cilj 2: Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa

Strateški cilj 3: Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

Program razvoja potencira uslovljenost održivog razvoja usklađivanjem ciljeva zaštite i spašavanja sa dugoročnim državnim socijalno-sigurnosnim i ekonomskim interesima i obrnuto, ostvarenje privrednog i socijalno-sigurnosnog napretka, ali uz dugoročno očuvanje života i zdravlja ljudi, materijalnih dobara i okoliša.

Program razvoja nudi razumijevanje načina ostvarenja opredjeljenja definisanih u Politici razvoja u kojoj je za svaki strateški cilj jedinstveno utvrđeno sljedeće:

- osvrt na sadašnje stanje;
- razvojna vizija kroz četiri područja djelovanja (prevencija sa ublažavanjem, pripravnost/spremnost, odgovor i oporavak);
- osnovni strateški pravci za ostvarenje vizije (provedba);
- akcioni plan kroz specifikaciju konkretnih akcija koje treba poduzeti prema strateškim pravcima.

Osvrt na sadašnje stanje zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva u Općini sadržajno je obrađeno u Procjeni ugroženosti, tako da se u strateškim pravcima ukratko ukazuje na razloge izbora strateškog pravca razvoja u određenoj oblasti u odnosu na one koje nisu prioritet ili čiji je stepen razvoja zadovoljavajući.

Provođenje strateškog pravca definiše programe, projekte ili inicijative za koje se smatra da su u tolikoj mjeri važni za razvoj sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva, uz izradu ili korištenje stručnih i naučnih radova u toj oblasti sa prijedlozima direktne finansijske podrške nadležnih organa vlasti.

Akcioni planovi

Akcioni plan se zasniva na strateškim pravcima datim u područjima razvoja pa je zbog toga dat kao posebno poglavlje. Akcioni plan svakog strateškog pravca razvoja sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva daje specifikaciju konkretnih akcija za razvoj elemenata i njihovo integrisanje u jedinstven, efikasan i funkcionalan sistem u periodu od pet godina trajanja ovog programa razvoja.

Samo akcioni plan zasnovan na Programu razvoja kroz područja, može ponuditi odgovore na važna pitanja i to:

- kako to ostvariti,
- ko je nosilac aktivnosti,
- do kada uraditi i sa kojim očekivanim učincima (mjerljivim indikatorima izvršenja),
- čime to ostvariti.

Akcioni plan nudi platformu po kojoj će se Program razvoja provesti u praksu. Akcioni plan okrenut je razvoju, odnosno onim razvojnim aktivnostima koje direktno potiču sveobuhvatan razvoj elemenata sistema zaštite i spašavanja i zaštite od požara i vatrogastva i njihovo integrisanje u funkcionalan i efikasan sistem zaštite i spašavanja.

U skicama projektnih zadataka određeni su nosioci aktivnosti i učesnici. Nije neophodno da samo vladine institucije, po pravilu, budu nosioci aktivnosti.

U akcijskim planovima se navode nosioci izrade, obaveze i odgovornosti realizacije strateškog pravca uz mogućnost angažovanja drugih organa, institucija i eksperata.

Akcijski plan nije ograničen na broj aktivnosti kojima će se provoditi i poticati navedeni strateški pravac. Njega treba posmatrati kao plan koji sadrži aktivnosti kroz koje se razvija sistem zaštite i spašavanja u Općini u cijelini i to od svih nosioca planiranja - organa vlasti, nevladinih organizacija, strukovnih udruženja, privatnog sektora i građana.

Konkretni strateški pravci sa akcionim planovima

1.Strateški cilj 1. Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja u skladu sa preporukama i direktivama Evropske unije

Realizacija Strateškog cilja 1. Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja, ostvarit će se kroz realizaciju sljedećih programa i projekata:

- 1.1. Izgradnja sistema ranog upozoravanja (program),
 - 1.1.1. Uvođenje jedinstvenog evropskog broja za hitne situacije 112 (projekat),
 - 1.1.2. Unaprjeđenje sistema ranog upozoravanja (projekat).

2. Strateški cilj 2. Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa

Realizacija strateškog cilja 2. Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa, ostvarit će se kroz realizaciju sljedećih programa i projekata:

2.1. Jačanje kapaciteta zaštite i spašavanja (program)

- 2.1.1. Učešće u izradi jedinstvene baze podataka sa WEB prikazom za FBiH o opremljenosti uprava i službi za civilnu zaštitu (projekat),
- 1.1.2. Nastavak aktivnosti na formiranju i stručnom obučavanju, osposobljavanju i opremanju, svih formiranih službi zaštite i spašavanja na nivou Općine (projekat).

3. Strateški cilj 3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja

Izgradnja i razvoj u oblasti preventivne zaštite od požara

Realizacija strateškog cilja 3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja, ostvariti će se kroz realizaciju slijedećih programa i projekata:

3.1. Učešće u izgradnji i razvoju normativno pravnog okvira u oblasti zaštite od požara i vatrogastva (program).

- 3.1.1. Unaprjeđenje zakonske regulative (projekat)

3.2. Izgradnja i razvoj preventivne zaštite od požara (program)

- 3.2.1. Izgradnja i razvoj planskih dokumenata (projekat),
- 3.2.2. Osiguranje imovine od požara (projekat),
- 3.2.3. Uvođenje u školski sistem nastavnih sadržaja koji se odnose na područje upravljanja rizikom od požara (projekat),
- 3.2.4. Izgradnja svijesti kod građana na postojanje rizika od požara na svim mjestima gdje žive, borave ili rade, kao i po pitanju razumijevanja rizika i požarnih opasnosti, te provođenje obuka iz oblasti zaštite od požara (projekat),

Izgradnja i razvoj u oblasti vatrogastva

Programi i projekti u oblasti vatrogastva su:

- 3.3. Izgradnja postojećih i razvoj novih kapaciteta/resursa za suprotstavljanje-borbu protiv požara (program)

Projekti u okviru ovog programa:

- 3.3.1. Materijalno tehničko opremanje profesionalne vatrogasne jedinice (projekat),
- 3.3.2. Materijalno - tehničko opremanje jedinica za zaštitu od požara formiranih u Dobrovoljnim vatrogasnim društvima (projekat),
- 3.3.3. Razvoj postojećih i izgradnja novih kapaciteta/resursa komunikacijsko – informacijske podrške štabovima civilne zaštite koji rukovode akcijama gašenja požara (projekat),
- 3.3.4. Uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema u oblasti zaštite od požara i vatrogastva u okviru operativnih centara civilne zaštite Općine, Kantona i Federacije BiH. (projekat)
- 3.3.5. Uspostavljanje sistema ranog upozorenja od požara na šumama i šumskom zemljištu u Općini.

Programi i projekti iz Revidirane strategije razvoja Općine Jablanica za period 2021-2027.:

1. Program jačanja kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja sa sljedećim projektima:

- Izgradnja vatrogasnog doma - I faza izgradnje,
- Obuka uposlenika javnih ustanova na temu protivpožarne zaštite,
- Izrada plana postupanja u slučajevima pojave pandemije, ekološke ili zdravstvene krize
- Izgradnja sistema uzbunjivanja i obavještanja stanovništva
- Nabavka vatrogasnih auto ljestvi

2. Program smanjenja rizika od katastrofa u obrazovnim ustanovama sa projektima:

- Edukacija osnovaca i srednjoškolaca o osnovnim mjerama zaštite ljudskih i materijalnih resursa (2021-2027),
- Izrada planova i obuka uposlenika iz zaštite od požara u obrazovnim ustanovama
- Opremanje obrazovnih ustanova protivpožarnom opremom,

3. Program sanacije ključne infrastrukture sa projektima:

- Zaštita od uticaja klizišta lokalnog puta Orlovac Milaševac u MZ Doljani
- Zaštita stambenih objekata od kamenih gromada u naselju Zlate
- Sanacija klizišta u naselju Donje Paprasko
- Zaštita škarpe lokalne saobraćajnice u naselju Baćina (Neviđeno)
- Sanacija klizišta i mjesta odrona na lokalitetu Podstijenje

Zaključci

- Nosioc i učesnici u izradi programa, projekata ili inicijativa iz akcijskih planova dužni su razraditi provedbene korake iz akcijskih planova u svojim redovnim godišnjim programima i planovima rada, uz konstataciju da planirani priliv iz budžeta Općine i po osnovu posebne naknade osigurava realizaciju svih strateških pravaca;
- Služba civilne i protivpožarne zaštite i nosioc izrade istraživačkih i razvojnih programa/projekata, mjera ili inicijativa dužni su krajem tekuće godine vršiti godišnju reviziju i usaglašavanje strateških pravaca i konkretnih provedbenih koraka iz akcijskih planova sa pregledom troškova;
- Služba civilne i protivpožarne zaštite i druge službe za upravu dužne su strateške pravce koje nisu obradili u ovom Programu razvoja kroz konkretne istraživačke i razvojne programe/projekte, mjere ili inicijative naknadno donijeti, čime će oni postati dio provedbenog programa i njegovih godišnjih finansijskih planova;
- Svi nosioc planiranja dužni su obavijestiti Općinskog načelnika, ukoliko dođe do promjene u realizaciji strateških pravaca razvoja zbog finansijskih ili drugih razloga koji zahtijevaju izmjenu akcijskih planova u sredstvima i rokovima.

J. ZADACI I NAČIN REALIZACIJE ZADATAKA UTVRĐENIH U PROGRAMU RAZVOJA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA FEDERACIJE BiH

Programom razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Općini za period 2025.-2029. godine, određena je Politika razvoja s vizijom, ciljevima osnovnim načelima, opredjeljenjima i područjima razvoja.

U članu 174. Zakona o zaštiti i spašavanju, utvrđena je obaveza za općinu da svoj program razvoja i plan zaštite i spašavanja uskladi s kantonalnim programom razvoja i kantonalnim planom zaštite i spašavanja. Usklađivanje se odnosi samo na ona pitanja koja su u Kantonalnom programu i Kantonalnom planu utvrđena kao obaveza općine. Naime, u cilju izgradnje jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja na području cijele Federacije BiH, u kantonalnom programu i kantonalnom planu mogu se utvrditi određene obaveze za općinu.

U odnosu na te obaveze, općina je dužna da u svom programu razvoja i svom planu zaštite i spašavanja utvrdi organizaciju, odredi mjere i aktivnosti i snage i sredstva koji su potrebni da bi se obaveze iz kantonalnog programa i kantonalnog plana, mogle realizirati na području općine.

Na osnovu Politike razvoja određeni su Strateški pravci razvoja i isti trebaju biti razrađeni u Akcionim planovima koji se odnose na sve oblasti koje čine sistem zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Općini.

Kao sastavni dio Programa razvoja utvrđeni su i zadaci koji se odnose na općinski nivo pri čemu su naznačeni nosioc aktivnosti odnosno odgovorni za njihovu implementaciju.

U zaključcima Programa razvoja Federaciji BiH naznačeno je da „Nosioc i učesnici u izradi programa, projekata, ili inicijativa iz akcionih planova dužni su razraditi provedbene korake iz akcionih planova u svim redovnim godišnjim programima i planovima rada, uz konstataciju da planirani priliv iz budžeta i posebne naknade osigurava realizovanje svih strateških pravaca“.

U tabelama koje slijede dat je prikaz navedenih obaveza koje će biti uključene u Program razvoja Općine.

PROGRAM	PROJEKAT	NAZIV AKTIVNOSTI	CILJ AKTIVNOSTI	NOSILAC AKTIVNOSTI	ODGOVORNI ZA IMPLEMENTACIJU	IZVOR FINANSIRANJA	CILJANE GRUPE KORISNICI
1	2	3	4	5	6	7	8
Strateški cilj 1. Izgradnja i jačanje sistema zaštite i spašavanja u skladu sa preporukama i direktivama Evropske unije							
Oblast zaštite i spašavanja							
1.1. Izgradnja sistema ranog upozoravanja	1.1.1. Uvođenje jedinstvenog evropskog broja za hitne situacije 112	Reorganizacija i komunikacijsko uvezivanje Općinskog Operativnog centra sa kantonalnim i Federalnim operativnim centrima civilne zaštite	U cilju osposobljavanja Operativnog centra FBiH u skladu s direktivama EU za postojanje jedinstvenog telefonskog broja za hitne slučajeve	Federalna uprava civilne zaštite	Federalna uprava civilne zaštite, kantonalne uprave civilne zaštite, gradske/Općinska služba civilne zaštite	Budžeti svih nivoa vlasti	Uveden jedinstveni evropski broj za hitne situacije-112 u BiH, što je bitan preduslov za efikasno djelovanje i pomoć građanima
	1.1.2. Unaprjeđenje sistema ranog upozoravanja	Podrška uspostavi sistema za rano uzbunjivanje na bazi procjene rizika i izradenih planova	Daljnja uspostava sistema ranog upozoravanja	Federalna uprava civilne zaštite	Federalna uprava civilne zaštite, kantonalna uprava civilne zaštite, Općinska služba civilne zaštite	Finansijska podrška kroz međunarodne mehanizme i projekte	Pružanje relevantnih informacija pojedincima, zajednicama i različitim sektorima
Strateški cilj 2. Razvoj kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa							
2.1. Jačanje kapaciteta zaštite i spašavanja	2.1.1. Učešće u izradi jedinstvene baze podataka sa WEB prikazom za FBiH o opremljenosti uprava i službi za civilnu zaštitu	Uspostava jedinstvene baze podataka o opremi za spašavanje	Osiguranje transparentnosti svih relevantnih podataka za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u FBiH na jednom mjestu	Federalna uprava civilne zaštite, kantonalne uprave civilne zaštite,	Federalna uprava civilne zaštite, kantonalne uprave civilne zaštite,	Budžeti: FBiH, HNK, Općine	Gradani
		Uspostavljanje katastra klizišta sa mjerama sanacije	Daljnja uspostava katastra klizišta	Federalni zavod za geologiju	Služba za upravu za prostorno uređenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove	Budžeti: FBiH, HNK, Općine	Gradani
		Uspostaviti bazu podataka (statističke informacije, podaci o mapiranju rizika, rizicima od katastrofa, ujecaju i gubicima na području Općine	Uspostaviti bazu podataka posljedica od rizika od katastrofa	Služba civilne i protivpožarne zaštite	Služba civilne i protivpožarne zaštite		
2.1.3. Nastavak aktivnosti na formiranju i stručnom obučavanju i opremanju formiranih službi zaštite i spašavanja na nivou Općine	Formirati potrebne službe zaštite i spašavanja, te opremanjem i obučavanjem unaprijediti operativnu sposobnost sl. zaš. i jedinica	Osiguravanja uslova za efikasno djelovanje na zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u slučaju pojave katastrofa	Služba civilne i protivpožarne zaštite	Namjenska sredstva u skladu sa Zakonom			

PROGRAM	PROJEKAT	NAZIV AKTIVNOSTI	CILJ AKTIVNOSTI	NOSILAC AKTIVNOSTI	ODGOVORNI ZA PMPLEMENTACIJU	IZVOR FINANSIRANJA	CILJANE GRUPE KORISNICI
1	2	3	4	5	6	7	8
Strateški cilj 3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja							
Oblast preventivne zaštite od požara							
3.1. Učešće u izgradnji i razvoju normativno pravnog okvira u oblasti zaštite od požara i vatrogastva	3.1.1. Unaprjeđenje zakonske regulative	Učešće u donošenju izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva	Usklađivanje s propisima i smjernicama EU, međunarodnim i drugim standardima iz ove oblasti, posebno po pitanjima izrade planskih dokumenata, upravljanje rizikom, razvoj kapaciteta za suprostavljanje / borbu protiv požara, osiguranje dodatnog izvora finansiranja za opremanje i obučavanje vatrogasnih jedinica, kaznene mjere i drugo	Radna grupa koju na prijedlog FUCZ imenuje Vlada FBiH	FUCZ i federalni organi uprave, kantonalne uprave civilne zaštite i kantonalni organi uprave, službe civilne zaštite općina/grada i općinske/gradske službe za upravu	Budžet FBiH	Nosioci zaštite od požara na području FBiH tj. svi subjekti koji su obavezni organizovati i i provoditi zaštitu od požara u svojim objektima i prostorima (pravna lica, državni organi i druge institucije i građani), odnosno vlasnici i korisnici imovine u državnom i privatnom vlasništvu
		Donošenje svih propisa iz nadležnosti općine u skladu sa smjernicama EU	Stvaranje uslova za potpunu implementaciju Zakona na općinskom nivou	Služba civilne i protivpožarne zaštite i nadležne općinske službe	Služba civilne i protivpožarne zaštite općine i općinske službe za upravu	Budžet općine Jablanica	Vlasnici i korisnici imovine u državnom i privatnom vlasništvu
PROGRAM	PROJEKAT	NAZIV AKTIVNOSTI	CILJ AKTIVNOSTI	NOSILAC AKTIVNOSTI	ODGOVORNI ZA IMPLEMENTACIJU	IZVOR FINANSIRANJA	CILJANE GRUPE KORISNICI
Strateški cilj 3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja							
Oblast preventivne zaštite od požara							
3.1. Učešće u izgradnji i razvoju normativno pravnog okvira u oblasti zaštite od požara i vatrogastva	3.1.1. Unaprjeđenje zakonske regulative	Izmjene i dopune propisa iz nadležnosti općine,	Stvaranje uslova za dobivanje planskih dokumenata (procjena ugroženosti, plana zaštite od požara), u skladu sa smjernicama EU po pitanju identifikacije, analize i procjene rizika, izrade scenarija i mapiranja rizika	Služba civilne i protivpožarne zaštite u suradnji sa Upravom za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK.	Služba civilne i protivpožarne zaštite općine i općinske službe za upravu	Budžet općine Jablanica	Nosioci zaštite od požara na području Općine tj. svi subjekti koji su obavezni izradivati planska dokumenta
		1	2	3	4	5	6

<p>3.2. Izgradnja i razvoj preventivne zaštite od požara</p>	<p>3.2.1. Izgradnja i razvoj planskih dokumenata</p>	<p>Donošenje planskih dokumenata (procjene rizika, plana zaštite od požara, programa razvoja) i ažuriranje postojećih planskih dokumenata Općine.</p>	<p>Provođenje dodatnih analiza, posebno u dijelu planskih dokumenata koji se odnose na identifikovanje, analizu i procjenu rizika od požara, moguće scenarije požara, utvrđivanje preventivnih mjera i mjera ublažavanja u građevinama različite namjene i na otvorenim prostorima, prilikom prometa i prevoza opasnih materija, raspoložive i potrebne kapacitete borbe/suprotavljanja protiv požara</p>	<p>Služba civilne i protivpožarne zaštite</p>	<p>Služba civilne i protivpožarne zaštite</p>	<p>Budžet općine Jablanica</p>	<p>Nosioci zaštite od požara na području Općine Jablanica tj. svi subjekti koji su obavezni organizirati i provoditi zaštitu od požara u svojim objektima i prostorima (pravna lica, državni organi i druge institucije i građani), odnosno vlasnici i korisnici imovine u državnom i privatnom vlasništvu</p>
<p>3.2. Izgradnja i razvoj preventivne zaštite od požara</p>	<p>3.2.2. Osiguranje imovine od požara</p>	<p>Provođenje aktivnosti kojima će se uticati na podizanje svijesti o značaju osiguranja imovine od požara i prenosu rizika</p>	<p>Stvarati uslove za prijenos rizika. Povećati interes vlasnika i korisnika imovine u FBiH da osiguraju svoju imovinu na rizik od požara.</p>	<p>FUCZ i Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK, Služba civilne i protivpožarne zaštite</p>	<p>Društva za osiguranje</p>		<p>Nosioci zaštite od požara na području općine Jablanica tj. svi subjekti koji su obavezni organizirati i provoditi zaštitu od požara u svojim objektima i prostorima (pravna lica, državni organi i druge institucije i građani), odnosno vlasnici i korisnici imovine u državnom i privatnom vlasništvu</p>
<p>3.2.3. Uvođenje u školski sistem nastavnih sadržaja koji se odnose na područje upravljanja rizikom od požara</p>	<p>3.2.3. Uvođenje u školski sistem nastavnih sadržaja koji se odnose na područje upravljanja rizikom od požara</p>	<p>Provođenje aktivnosti za institucionalno uvođenje nastavnih sadržaja koji se odnose na područje upravljanja/smanjenja rizika od požara, odnosno ulogu i značaj prevencije u smanjenju rizika od požara</p>	<p>Uvesti u nastavne planove za predškolsko, osnovno i srednje školovanje odgovarajuće nastavne sadržaje koji se odnose na područje upravljanja/smanjenja rizika od katastrofa</p>	<p>FUCZ i kantonalne uprave za civilnu zaštitu, Federalno obrazovanje, nauke, kulture i sporta HNK, Služba civilne i protivpožarne zaštite i nevladine organizacije</p>	<p>FUCZ i kantonalne uprave za civilnu zaštitu, Federalno kantonalna ministarstva nadležna za školstvo</p>	<p>Prema raspoloživim sredstvima u budžetu općine Jablanica za ove namjene</p>	<p>Djeca u vrtićima, osnovnim i srednjim školama, mladi ljudi u visokoškolskim ustanovama</p>

3.2. Izgradnja i razvoj preventivne zaštite od požara	3.2.4. Izgradnja svijesti kod građana na postojanje rizika od požara na svim mjestima gdje žive, borave ili rade, kao i po pitanju razumijevanja rizika i požarnih opasnosti, te provođenje obuka iz oblasti zaštite od požara	Provođenje aktivnosti za podizanje javne svijesti putem medija, štampanjem letaka i na druge načine. Provođenje obuka iz oblasti zaštite od požara za zaposlenike u pravim licima, državnim organima i drugim institucijama	Unaprijediti provođenje preventivnih mjera zaštite od požara svakog pojedinca i obučiti ih u rukovanju opremom i sredstvima za početno gašenje požara	FUCZ i kantonalne uprave civilne zaštite. Pravna lica registrovana za obavljanje poslova iz oblasti zaštite od požara.	FUCZ i kantonalne uprave civilne zaštite. Pravna lica registrovana za obavljanje poslova iz oblasti zaštite od požara.	Budžet FBiH, HNK, Općina	Građani
3.3. Izgradnja postojećih i razvoj novih kapaciteta/resursa za suprotstavljanje – borbu protiv požara	3.3.1. Materijalno-tehničko opremanje profesionalne vatrogasne jedinice	Provesti aktivnosti na popunjavanju PVJ općine Jablanica potrebnim brojem vatrogasaca	Osigurati da općina Jablanica ima organizovanu i popunjenu PVJ na način utvrđen Zakonom.	Služba civilne i protivpožarne zaštite, Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK	Općinski načelnik, Vlada HNK	Budžet Općine Jablanica, Budžet HNK,	Vlasnici i korisnici imovine u državnom i privatnom vlasništvu, građani
PROGRAM	PROJEKAT	NAZIV AKTIVNOSTI	CILJ AKTIVNOSTI	NOSILAC AKTIVNOSTI	ODGOVORNI ZA IMPLEMENTACIJU	IZVOR FINANSIRANJA	CILJANE GRUPE KORISNICI
1	2	3	4	5	6	7	8
Strateški cilj 3. Jačanje zaštite od požara i vatrogastva kao dijela jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja Oblast vatrogastva							

3.3. Izgradnja postojećih i razvoj novih kapaciteta/resursa za suprostavljanje-borbu protiv požara	3.3.2. Materijalno - tehničko opremanje jedinica za zaštitu od požara formiranih u DVD	Sačiniti i izvršiti plan personalne popune vatrogasnih jedinica u DVD, sa izvorima mogućeg finansiranja	Popuniti, opremiti i obučiti jedinicu za zaštitu od požara u DVD	Služba civilne i protivpožarne zaštite	Općinski načelnik	Budžet općine Jablanica, Budžet HNK, Budžet FBiH Donatorska sredstva	Općinski načelnik Služba civilne i protivpožarne zaštite,
3.3.3. Razvoj postojećih i izgradnja novih kapaciteta/resursa komunikaciono-informacijske podrške štabovima civilne zaštite koji rukovode akcijama gašenja požara.	Sačiniti i izvršiti plan materijalno-tehničkog opremanja DVJ-a, sa izvorima mogućeg finansiranja nabavki ili doniranja vatrogasnih vozila ili druge opreme	Provesti aktivnosti na opremanju operativnog centra civilne zaštite, organizacijskom i kadrovskom jačanju operativnog centra	Unaprijediti rad operativnog centra civilne zaštite na općinskom, kantonalnom i Federalnom nivou	Služba civilne i protivpožarne zaštite, u saradnji s Ministarstvom sigurnosti BiH, nevladinim i međunarodnim organizacijama	Služba civilne i protivpožarne zaštite, Kantonalna uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo u saradnji s FUCZ	Budžet općine Jablanica, Budžet HNK i FBiH i finansijska sredstva posebne namjene za vatrogastvo	Općinski štab civilne zaštite, kantonalni štab civilne zaštite u saradnji s Federalnim štabom civilne zaštite
3.3.4. Uspostavljanje jedinstvenog informacijskog sistema u oblasti zaštite od požara i vatrogastva u okviru operativnih centara civilne zaštite općine/grada, kantona i FBiH	Objediniti operativni centar vatrogasnih jedinica s operativnim centrima civilne zaštite	Uspostaviti provođenje statističkih istraživanja u navedenim oblastima za područje općine	Služba civilne i protivpožarne zaštite, u saradnji sa Upravom za civilnu zaštitu i vatrogastvo i FUCZ	Služba civilne i protivpožarne zaštite, Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK i FUCZ	Budžet općine Jablanica, Budžet HNK i FBiH i finansijska sredstva posebne namjene za vatrogastvo	Državni organi i druge institucije	Vatrogasci putem Operativnog centra, Služba civilne i protivpožarne zaštite i Operativni centar HNK/Ž, te vatrogasci susjednih općina
3.3.5. Uspostavljanje sistema ranog upozorenja od požara na šumama i šumskom zemljištu u Općini.	Postavljanje kamera za rano otkrivanje požara i praćenje putem operativnog centra	Blagovremeno i brzo otkrivanje nastanka i razvoja požara	Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo KNK/Ž	Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK/Ž i Služba civilne i protivpožarne zaštite	Donacija, Sredstva posebne namjene	Vatrogasci putem Operativnog centra, Služba civilne i protivpožarne zaštite i Operativni centar HNK/Ž, te vatrogasci susjednih općina	Vatrogasci putem Operativnog centra, Služba civilne i protivpožarne zaštite i Operativni centar HNK/Ž, te vatrogasci susjednih općina

FINANSIRANJE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

1.Uvod

Prvi sistemski odgovor finansiranja sistema zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Općini, sadržan je u spomenutom Zakonu o zaštiti i spašavanju u kome su definirani izvori koji služe za namicanje finansijskih sredstava potrebnih za finansiranje zaštite i spašavanja od prirodnih nepogoda i drugih nesreća.

Prema članu 179. Zakona o zaštiti i spašavanju, finansiranje se ostvaruje iz sljedećih izvora:

- Budžeta Federacije BiH, Kantona i JLS;
- sredstva pravnih lica;
- osiguranja;
- dobrovoljni prilozi;
- međunarodna pomoć / donacije;
- drugi izvori utvrđeni ovim i drugim zakonom.

U članu 180. Zakona o zaštiti i spašavanju propisana je posebna naknada za finansiranje zadataka u oblasti zaštite i spašavanja. Naknada je utvrđena u visini 0,5 % na zbirni iznos od neto plata svih zaposlenika. Obračunava je i plaća poslodavac istovremeno sa isplatom neto plata. Ova naknada se obračunava i plaća i na primanja od drugih samostalnih djelatnosti i povremenog samostalnog rada u visini 0,5 % na zbirni iznos isplaćenih neto primanja.

Ta naknada je veoma bitna, iako ne može zadovoljiti sve potrebe u toj zaštiti, redovan je i siguran izvor jednog dijela sredstava potrebnih za finansiranje zaštite i spašavanja. Ta sredstva, zajedno sa sredstvima koja se trebaju osigurati u budžetu Federacije BiH, kantona i općina/gradova prema odredbi člana 179. tačka 1. Zakona o zaštiti i spašavanju, osnovna su sredstva za finansiranje potreba u zaštiti i spašavanju. Zakonom o zaštiti i spašavanju i Uputstvom o načinu obračunavanja i uplati posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, Federalnog ministarstva finansija, regulisane su obaveze svih poreznih obaveznika i potvrđen je omjer pripadanja ovih sredstava:

- 15 % pripada Federaciji BiH i služe isključivo za namjene iz člana 182. tač. 2) 3), 4), 5), 6) i Zakona o zaštiti i spašavanju;
- 25 % kantonu i služe isključivo za namjene iz člana 183. tač. 2), 3), 5), 6), 7) i 8) Zakona o zaštiti i spašavanju;
- 60 % općini i gradu u kojoj su ta sredstva ostvarena i služe isključivo za namjene iz člana 184. toč. 2), 3), 5) do 7) Zakona o zaštiti i spašavanju.

Visinu ukupno ostvarenih sredstava na ovaj način dobijemo tako što: broj zaposlenih u Federaciji BiH x prosječna neto plata u Federaciji BiH x 12 mjeseci x 0,5 %.

S obzirom na to da je u značajnoj mjeri prisutan rad na crno, ne može se tačno utvrditi ukupan broj zaposlenih ili onih koji po ugovoru na određeno vrijeme odnosno po ugovoru o djelu ostvaruju plate i druga primanja, teško je precizno obračunati iznos ostvarenih prihoda.

U skladu sa Odlukom, Služba za lokalni ekonomski razvoji investicije, finansije i trezor, otvorila je podračun u okviru Jedinstvenog računa trezora pod nazivom sredstva za zaštitu i spašavanje, za prikupljanje novčanih sredstava ostvarenih na osnovu uplata posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.

U članu 184. Zakona o zaštiti i spašavanju utvrđeno je da se u Budžetu općine, osiguravaju potrebna finansijska sredstva za finansiranje obaveza isključivo za sljedeće namjene:

- 1) opremanje, obučavanje i rad službe civilne zaštite općine,
- 2) pripremanje, opremanje i obuku općinskih štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite koje organizira općina i povjerenika civilne zaštite općine, kao i troškove koji nastanu tokom njihovog učešća u provođenju mjera zaštite i spašavanja po naređenju općinskog štaba civilne zaštite,
- 3) opremanje pravnih lica u dijelu kada postavljeni zadaci tim licima nadilaze njihove materijalne mogućnosti,
- 4) prilagođavanje i održavanje drugih zaštitnih objekata potrebama sklanjanja ljudi i materijalnih dobara,
- 5) nabavku i održavanje sistema za uzbunjivanje stanovništva,
- 6) saniranje dijela šteta nastalih prirodnom ili drugom nesrećom u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima,

Općina može dio sredstava iz člana 180. stav 4. Zakona o zaštiti i spašavanju koja pripadaju općini, izuzetno, kao interventnu mjeru, koristiti za finansiranje preventivnih mjera zaštite i spašavanja, pod uslovom da je dio sredstava za te namjene obezbjeđen u budžetu općine i ako su preventivne mjere utvrđene u programu razvoja i planu zaštite i spašavanja općine, s tim da ta sredstva ne mogu biti veća od 20% sredstava koja se prikupe u toku budžetske godine. Općinski načelnik, na prijedlog Službe civilne i protivpožarne zaštite Općine odlučuje o korištenju sredstava iz stava 2. ovog člana.

2. Finansiranje u sistemu zaštite i spašavanja u Općini

Općinski načelnik, na prijedlog Službe civilne i protivpožarne zaštite odlučuje o korištenju sredstava za namjene iz člana 180. stava 2. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Način korištenja ovih sredstava detaljnije se razrađuje godišnjim planom prikupljanja i korištenja sredstava zaštite i spašavanja, a petogodišnja projekcija je prikazana u sljedećoj tabeli

Prihodi	Planirani prihodi (KM)					Ukupno (KM)
	2025	2026	2027	2028	2029	
Posebna naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća u visini od 0,5% od osnovice koju čine isplaćene neto plate zaposlenika u radnom odnosu i svih lica angažiranih po ugovoru	65.000,00	65.000,00	65.000,00	65.000,00	65.000,00	325.000,00

Sredstva iz prethodne tabele koja ostanu na podračunu neiskorištena na kraju fiskalne godine prenose se u narednu godinu i tokom naredne godine stavljaju na raspolaganje za namjene u skladu sa Zakonom, na način da se povećavaju prihodi i rashodi u tekućem budžetu.

To podrazumijeva da se u godišnjim finansijskim planovima realizacije Programa razvoja, odnosno strateških pravaca razvoja uključuju sredstva iz Budžeta Općine izdvojena za ove namjene i akumulirana sredstva posebnih naknada za zaštitu i spašavanje iz člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Projekcija rashoda posebne naknade za zaštitu i spašavanje za period 2025.-2029.godine, u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih na osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i Godišnjem planu korištenja sredstava posebne naknade.

Red. br.	Planirane aktivnosti	Planirani rashodi					
		2025	2026	2027	2028	2029	UKUPNO
1.	Finansiranje hitnih mjera zaštite i spašavanja koje se moraju provoditi na spašavanju ugroženih ljudi i materijalnih dobara u toku djelovanja prirodne ili druge nesreće, pružanje pomoći za ublažavanje i otklanjanje direktnih posljedica prirodnih i drugih nesreća, nakon procjene šteta.	61.201,90	26.000,00	26.000,00	26.000,00	26.000,00	165.201,90
2.	Sredstva posebne naknade koriste se i za učešće u provođenju preventivnih mjera koje su u funkciji sprječavanja nastanka prirodnih ili drugih nesreća ili ublažavanja djelovanja tih nesreća.	49.201,90	13.000,00	13.000,00	13.000,00	13.000,00	101.201,90
3.	Sredstva posebne naknade koriste se za opremanje struktura civilne zaštite(štabova civilne zaštite, jedinica, službi zaštite i spašavanja , operativnih centara civilne zaštite), izgradnju skladišta u kojima će se čuvati nabavljena oprema, te za plaćanje troškova objave tendera za nabavku sredstava i opreme za zaštitu i spašavanje .	111.004,75	19.500,00	19.500,00	19.500,00	19.500,00	189.004,75
4.	Sredstva posebne naknade koriste se i za pripremanje, obuku i vježbe organizovanih struktura civilne zaštite. Obuka se može vršiti u zemlji ili inostranstvu koje zahtijevaju veća sredstva, pod, uslovom da ista nisu preraspoređena i utrošena za druge namjene, nego su ostala kumulirana na podračunu	12.300,47	3.250,00	3.250,00	3.250,00	3.250,00	25.300,47
5.	Sredstva posebne naknade koriste se, u situacijama kad budžetska sredstva nisu dovoljna za finansiranje troškova učešća organizovanih snaga civilne zaštite i drugih subjekata u provedbi mjera zaštite i spašavanja kada se proglasi stanje prirodne ili druge nesreće.	12.300,47	3.250,00	3.250,00	3.250,00	3.250,00	25.300,47
UKUPNO		246.009,49	65.000,00	65.000,00	65.000,00	65.000,00	506.009,47

2.1. Zaključci

1. Prethodne analize i konstatacije upućuju, da i pored izraženih poteškoća u konsolidovanju političkih, ekonomskih, sigurnosnih i drugih pitanja državne strukture, postoji formalno-pravna pretpostavka dostupnosti finansijskih sredstava, iako je njihova prihodovna osnovica nedovoljna u odnosu na potrebe uspostave organizovanja i funkcija elemenata sistema zaštite i spašavanja, otklanjanja i saniranja posljedica od prirodnih i drugih nesreća.
2. Radi stvaranja pretpostavki za planiranje razvoja zaštite i spašavanja na realnim projekcijama prihoda po osnovu člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je donijela Odluku o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih na osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća.
3. Sredstva ostvarena na osnovu člana 180. Zakona o zaštiti i spašavanju su kolateralno dobra, nisu i ne mogu biti jedina sredstva za sveukupne namjenske potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je osigurati sredstva iz budžeta i iz drugih izvora po članu 179. Zakona o zaštiti i spašavanju.
4. Planiranjem finansijskih sredstava nosioca planiranja u budžetima političkih zajednica u Federaciji Bosne i Hercegovine, višestruko je isplatio, svrsishodno i moralnije ulagati u prevenciju (sprječavanje nastajanja posljedica) nego ulagati u posljedice koje se zbog izostale prevencije multipliciraju.
5. Prevencija u zaštiti i spašavanju na nivou Federacije BiH, kantona i općina/gradova treba biti finansijski podržana u okviru redovnog planiranja budžeta za potrebe osnovne djelatnosti, usaglašena sa prioritetima Godišnjeg plana provođenja mjera iz Programa razvoja zaštite i spašavanja u Federaciji BiH. Pored budžetskih sredstava za zaštitu i spašavanje u okviru redovnog planiranja budžeta, izuzetno će se koristiti i dio sredstava izdvojen na osnovu 0,5 % za potrebe preventivnih mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Sredstva od posebne naknade treba, planirati i kroz programe zaštite i spašavanja, te realizovati u okvirnom omjeru:
 1. 30 % za opremanje struktura civilne zaštite;
 2. 20 % za prevenciju;
 3. 40 % za saniranja šteta;
 4. 5 % za obuku struktura civilne zaštite (povjerenika, službi, uprava, štabova, službi za zaštitu i spašavanje, jedinica civilne zaštite i stanovništva);
 5. 5 % za troškove sudjelovanja u provođenju mjera zaštite i spašavanja u vrijeme djelovanja prirodne ili druge nepogode.
6. Upravljanje raspoloživim finansijskim i materijalnim resursima upitno je i jedino izvodljivo izradom budžeta na svim nivoima od općine/gradova, kantona i Federacije Bosne i Hercegovine i njihovom optimizacijom, po načelu povezivanja, poštujući okvirne uslove koji trebaju biti strateški oblikovani u Programu razvoja sistema zaštite i spašavanja u Općini, što se odnosi i na sredstva po članu 180. Zakona o zaštiti i spašavanju.
7. Program razvoja zaštite i spašavanja za sve nosioce planiranja, posebno za upravne i stručne organe civilne zaštite, stvara osnov za obaveznu izradu godišnjih planova u provođenju razvojnih mjera za postizanje spremnosti sistema zaštite i spašavanja za odgovor na izazove prirodne i druge nepogode.

3. Finansiranje u sistemu zaštite od požara i vatrogastva u Općini Jablanica

Izvori i načini finansiranja zaštite od požara i vatrogastva, na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH utvrđeni su članovima 131. do 141. Zakona.

Zaštita od požara predstavlja preventivu, jer je njena osnovna funkcija u sprječavanju nastajanja požara i njegovog širenja. Tu zaštitu obavezni su da organizuju i provode sva pravna lica, državni organi i druge institucije na području Općine i u tom cilju moraju da poduzimaju razne mjere i aktivnosti utvrđene odredbama Zakona i podzakonskim propisima donesenim na osnovu ovog Zakona te osiguraju određenu opremu i sredstva koja su neophodna da bi se te mjere i aktivnosti mogle izvršavati. Prema navedenom, za organizovanje i provođenje preventivne zaštite od požara potrebna su finansijska sredstva.

Odredbom člana 131. stav 1. Zakona utvrđen je princip da svaki subjekt (pravno lice, državni organ i druga institucija) planira i osigurava potrebna finansijska sredstva iz vlastitih izvora. Taj princip je predviđen zbog toga što se ovdje radi o zaštiti od požara građevina / objekata, prostora i uposlenih lica koja pripadaju

subjektu (pravnom licu, organu, instituciji). U suštini, ovdje se radi o vlastitoj zaštiti tih subjekata od požara, pa ti subjekti moraju osigurati vlastita sredstva za finansiranje te zaštite.

Članom 137. Zakona utvrđeno je da:

- Društva za osiguranje i druga pravna lica koje se bave osiguranjem imovine pravnih i fizičkih lica, dužna su izdvajati finansijska sredstva iz premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila u iznosu od 6%, a 1% sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja, koja se odnosi na osiguranje motornih vozila.
- Prikupljena sredstva po članu 137. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu mogu se koristiti samo za nabavu vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne jedinice, stručno obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca i održavanje opreme i vatrogasnih sredstava, te investicionu izgradnju i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih jedinica.

Od donošenja Zakona 2009. godine, zbog različitog tumačenja i nedovoljne preciznosti, u praksi se veoma malo ili nimalo implementirala odredba člana 137. Zakona tj. prikupljanje dodatnih sredstava za finansiranje vatrogastva na predviđenim posebnim transakcijskim računima Federacije, Kantona, grada i općina. Iz navedenog proizilazi da su ta sredstva mala i nedovoljna za finansiranje oblasti vatrogastva.

3.1. Planiranje finansijskih sredstava za finansiranje preventivne zaštite od požara

Finansijska sredstva za finansiranje preventivne zaštite od požara pravno lice, državni organ i druga institucija moraju planirati svake kalendarske godine, a visina sredstava određuje se prema zadacima (mjerama i aktivnostima) koji se tokom godine trebaju izvršiti i za čije izvršenje su potrebna finansijska sredstva. Planiranje tih sredstava se vrši u okviru finansijskog plana koji se odnosi na finansiranje njihove redovne djelatnosti, jer preventivna zaštita od požara spada u dio redovne djelatnosti. Polazište za planiranje finansijskih sredstava za te namjene predstavljaju zadaci utvrđeni u općem aktu (pravilniku zaštite od požara) pravnog lica, državnog organa i druge institucije, koji se donosi na osnovu člana 24. Zakona, kao i zadaci utvrđeni u njihovoj procjeni ugroženosti od požara i planu zaštite od požara. Planiranje finansijskih sredstava daje garanciju da će se u svakom od navedenih subjekata moći organizovati i provoditi preventivna zaštita od požara.

3.2. Planiranje finansijskih sredstava za finansiranje vatrogastva

Što se tiče finansiranja vatrogastva, prema navedenim odredbama Zakona:

- osnovni način za finansiranje vatrogastva je budžetsko finansiranje,
- dodatni način za finansiranje vatrogastva jeste finansiranje iz posebnog izvora – sredstva naknade.

Navedeni dodatni način finansiranja, jeste poseban izvor finansiranja, koji je utvrđen u članu 137. Zakona o zaštiti od požara, a kojim su predviđene dvije vrste sredstava (naknada) koja su dužna izdvajati društva za osiguranje i druga pravna lica koje se bave osiguranjem imovine pravnih i fizičkih lica:

- prvu vrstu sredstava čini naknada u iznosu od 6%, koja se izdvajaju od premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila,
- drugu vrstu sredstava čini naknada u iznosu od 1% sredstava, koja se izdvajaju iz sredstva naplaćene funkcionalne premije osiguranja koja se odnose na osiguranje motornih vozila.

Finansijska sredstva prikupljena na osnovu dodatnog izvora finansiranja vatrogastva, u skladu sa članom 137. stav 5. Zakona, između ostalog, mogu se koristiti za nabavku vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava, za vatrogasne jedinice, stručno obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca i održavanje opreme i vatrogasnih sredstava, te investicionu izgradnju i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih jedinica koje se osnivaju na način utvrđen Zakonom.

Uslove, prioritete i način korištenja navedenih sredstava koja se prikupljaju na osnovu dodatnog izvora finansiranja vatrogastva, za sredstva kantona utvrđuje Vlada HNK, na prijedlog Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo.

3.3. Očekivani troškovi

Pored oblasti finansiranja utvrđenih Zakonom, sredstva za sufinansiranje, također, podrazumijevaju ulaganja u:

- postojeće DVD,
- kapacitete DVD i drugih pravnih lica koje se proglašavaju službama zaštite od požara,
- obučavanje za potrebe zaštite od požara i vatrogastva,
- zaštitu od požara šumskih i poljoprivrednih resursa, odnosno okoliša,
- uspostavljanje sistema ranog upozorenja od požara na šumama i šumskom zemljištu.

Sve vrste ulaganja moraju biti razrađena u godišnjim finansijskim planovima svih nosioci planiranja, a realizacija tih planova mora biti predmet informisanja i verifikacije kod nadležnih organa.

Finansiranje očekivanih troškova podrazumijeva da lokalna zajednica neće biti pogođena prirodnim i drugim nesrećama velikih razmjera, jer u takvim situacijama dolazi do revizije i budžeta i drugih izvora sredstava koja se ulažu u odgovor ili u oporavak na nastalu prirodnu ili drugu nesreću, jer praksa pokazuje da svaka država koja bude pogođena prirodnom ili drugom nesrećom (katastrofa) odmah pristupa radikalnoj izmjeni budžeta, kada postojeća planirana i osigurana sredstva nisu dovoljna za trenutni odgovor ili sanaciju stanja, odnosno rehabilitaciju u fazi oporavka.

U eventualnom slučaju takve situacije u Općini, Općinsko vijeće će pored izmjene budžeta izvršiti i promjenu ovih sredstava planiranih za realiziranje Programa razvoja, na prijedlog Općinskog načelnika.

3.4. Pregled projekata finansiranih iz međunarodne pomoći

Projekti koji budu finansirani od Međunarodne zajednice putem IPA fondova, kredita, grantova ili donacija, a odnose se na prevenciju u zaštiti i spašavanju, bit će naknadno prezentirani u godišnjim planovima.

3.5. Zaključak

Zadatak Programa razvoja zaštite od požara i vatrogastva je stvaranje uslova za ostvarivanje vizije i strateških ciljeva odnosno prioriteta razvoja zaštite od požara i vatrogastva, kroz aktivnu i sistemsku saradnju i koordinaciju sa svim subjektima i nosiocima koji djeluju na području Općine.

On podrazumijeva uključivanje subjekata u svim fazama, počevši od prikupljanja informacija pa sve do davanja informacija o realizaciji programa odnosno pojedinih mjera i projekata.

L - ZAVRŠNI DIO

1. Zaključno razmatranje

Općinski načelnik će pratiti realizaciju zadataka utvrđenih u Programu razvoja i u okviru ovlaštenja iz svoje nadležnosti raditi na realizaciji ovog Programa razvoja.

Općinske službe dužne su, svako u pitanjima iz svoje nadležnosti i oblasti za koju su osnovane u skladu sa svojim godišnjim planovima rada planirati i izvršavati sve zadatke iz Programa razvoja koji su utvrđeni za oblast za koju su nadležne na način kako je to utvrđeno u Programu razvoja, uvažavajući da sredstva iz planiranih i utvrđenih izvora osiguravaju realizovanje svih strateških pravaca.

Služba civilne i protivpožarne zaštite, kao osnovni stručni organ za oblast zaštite i spašavanja i kao osnovni stručni organ za oblast zaštite od požara i vatrogastva na nivou Općine, ima obavezu da prati realizaciju Programa razvoja i u okviru svojih ovlaštenja, utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju i Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu, koordinira aktivnosti drugih službi općinskog organa uprave na njihovom angažovanju u realizaciji zadataka utvrđenih u Programu razvoja za njihove oblasti i redovno informiše Općinskog načelnika o stanju realizacije Programa i problemima koji postoje u tim pitanjima.

Ovaj Program stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku općine Jablanica."

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Broj: 02-02-4616-7/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) Općinsko vijeće Općine Jablanica na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, donijelo je

ODLUKU

o donošenju Plana upravljanja turističkom destinacijom Jablanica

Član 1.

Donosi se Plan upravljanja turističkom destinacijom Jablanica.

Član 2.

Sastavni dio ove Odluke je Plan upravljanja turističkom destinacijom Jablanica izrađen od firme „Web Studio“ d.o.o. Mostar u saradnji sa Udruženjem za poduzetništvo i posao LINK - Mostar.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u “Službenom glasniku općine Jablanica”.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-8/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Plan upravljanja turističkom destinacijom Jablanica

Sadržaj

Sadržaj.....	2
Uvod.....	3
1.1 Svrha i cilj dokumenta	3
1.2 Metodologija izrade	3
1.3 Teritorijalni obuhvat i vremenski okvir	4
2. Analiza postojećeg stanja.....	5
2.1 Prirodni i kulturno-historijski resursi.....	5
2.2 Infrastruktura i usluge	12
2.3 Postojeća turistička ponuda.....	14
2.4 Posjetioci i tržišta.....	17
2.5 Institucionalni okvir i upravljanje.....	18
2.6 Ključni izazovi i ograničenja	18
3. Vizija razvoja i strateški ciljevi.....	20
3.1 Vizija destinacije	20
3.2 Brend destinacije.....	20
3.3 Dugoročni ciljevi	20
4. Tematska područja upravljanja	22
4.1 Razvoj turističke infrastrukture.....	22
4.2 Raznolikost i kvalitet turističke ponude.....	23
4.3 Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima	24
4.4 Održivi turizam i zaštita okoliša	24
4.5 Marketing i promocija destinacije	25
4.6 Upravljanje ljudskim resursima u turizmu.....	26

4.7 Saradnja i koordinacija aktera.....	27
5. Akcioni plan.....	28
5.1 Prioritetne mjere i aktivnosti.....	28
5.2 Nositelji i partneri.....	28
5.3 Rokovi i faze realizacije.....	29
Zaključak.....	30

Uvod

1.1 Svrha i cilj dokumenta

Turizam je jedan od najbrže rastućih sektora i turističke aktivnosti privlače sve više posjetioca svake godine. Turizam u općini Jablanica posjeduje značajan razvojni potencijal zahvaljujući bogatim prirodnim resursima, kulturno-historijskom naslijeđu i strateškoj geografskoj poziciji. Istraživanje prirode, njenih procesa i otkrivanje “nepoznatog” postaje sve popularnije. Trendovi u tipovima posjetioca koji pokušavaju pobjeći od velike turističke gužve i istraživanje uglavnom nepoznatih područja povećava se svake godine. Ipak, postoje izazovi koji otežavaju ostvarivanje punog potencijala destinacije.

Održivi turizam se temelji na ideji da turizam ne smije negativno uticati na prirodne resurse i kulturno naslijeđe, nego mora doprinositi njihovom očuvanju, dok istovremeno pruža ekonomske koristi lokalnim zajednicama i posjetiocima. Plan upravljanja destinacijom predstavlja strateški dokument koji se koristi za regulisanje i usmjeravanje posjeta određenim područjima ili lokalitetima, posebno u kontekstu prirodnih, kulturnih ili turističkih atrakcija. Plan ima za cilj osigurati održivo upravljanje posjetama, smanjenje negativnog uticaja na okoliš, očuvanje kulturnog naslijeđa i poboljšanje iskustva posjetitelja. S tim u vezi, plan upravljanja i razvoj održivog turizma usko su povezani, a njihova korelacija postaje još jasnija kada se uključuju konkretne mjere kroz akcioni plan. Akcioni plan je konkretan alat koji pomaže implementirati strategije iz plana upravljanja, kroz jasne ciljeve, aktivnosti, rokove i odgovornosti.

Plan upravljanja turističkom destinacijom Jablanica ima za cilj da definiše ključne razvojne pravce i akcije koje će omogućiti održiv i konkurentan turistički razvoj općine Jablanica u narednom periodu. Akcioni plan će omogućiti i produbljivanje partnerskog odnosa i veza za strateškim partnerima u Bosni i Hercegovini i šire.

Općina Jablanica je jedna od najuspješnijih općina u Bosni i Hercegovini kada je riječ o privlačenju i korištenju fondova Evropske unije. Da bi se zadržao taj trend, neophodno je poboljšanje upravljanja Jablanicom kao turističkom destinacijom, kao i upravljanje pojedinim resursima. Preduslov za poboljšanje upravljanja je strateško i akciono planiranje. Plan će poslužiti i kao osnov za kreiranje zajedničkih planova upravljanja sa drugim akterima u Bosni i Hercegovini i šire.

1.2 Metodologija izrade

Priprema plana upravljanja započela je pregledom literature. Prikupljeni su relevantni podaci koji su poslužili za kreiranje informacija i kao temelj za razgovor sa lokalnim akterima. Prvi korak je bila analiza relevantnih zvaničnih dokumenata Općine, viših nivoa vlasti, te online dostupnih podataka.

Učešće lokalnih aktera i participativni pristup

Proces izrade Plana upravljanja turističkom destinacijom Jablanica 2025–2030. zasnovan je na participativnom pristupu koji je uključivao javni, privatni i civilni sektor. Kroz niz zajedničkih sastanaka, tematskih fokus grupa i individualnih konsultacija (jedan-na-jedan), obezbijedena je reprezentativna razmjena mišljenja i potreba svih relevantnih aktera.

Poseban doprinos dali su članovi Savjeta za turizam, formiranog kao savjetodavno tijelo tokom procesa izrade Plana, čiji su predstavnici doprinosili razradi ciljeva, vizije i konkretnih mjera.

Članovi Savjeta za turizam:

Haris Ćosić – Visit Jablanica d.o.o, Belma Halilhodžić – JU Muzej „Bitka za ranjenike na Neretvi“ Jablanica, Ćamila Imamović – Udruženje žena „Most“, Ozren Islamović – Investing&Consulting, Alma Ćosić – O.K.C. Urban Art, Edhem Babić – Hotel Park Jablanica, Maja Manjušak – Restoran Bagrem, Haris Halilhodžić – O.K. „Pod istim suncem“, Azra Babić – Općina Jablanica.

Savjet za turizam Općine Jablanica, u bliskoj saradnji sa nadležnim službama Općine, ima odgovornost da kroz svoje redovne sastanke prati realizaciju ovog Plana, analizira napredak po prioritetnim mjerama, identifikuje izazove te predlaže korektivne aktivnosti i mjere podrške relevantnim akterima.

1.3 Teritorijalni obuhvat i vremenski okvir

Plan obuhvaća teritoriju općine Jablanica. Općina Jablanica sa svojih 301 km² površine i 9.658 stanovnika spada u red manjih općina u Bosne i Hercegovine. Gustina naseljenosti iznosi 32,08 stanovnika/km². Smještena je u kotlini rijeke Neretve, između planina Prenj i Čvrstica, koje svojom prelijepom dolinom otvaraju litičasti kanjon dug više od 30 kilometara. Sama urbana jezgra općine Jablanica je smještena na nekoliko terasa na nadmorskoj visini od 202 metra.

Općina Jablanica je jedna od 9 općina Hercegovačko-neretvanskog kantona. Smještena je u sjevernom dijelu gornje ili visoke Hercegovine. Nalazi se na raskrsnici magistralnih puteva Sarajevo-Mostar i Mostar-Banja Luka, te regionalnih puteva Jablanica-Posušje i Ostrožac-Fojnica. Kroz Jablanicu prolazi i željeznička pruga Sarajevo-Ploče. Jablanica je od Mostara udaljena 45 kilometara, a od Sarajeva 80 kilometara. U narednoj tabeli su prikazani uporedni pokazatelji o površini u km² za Bosnu i Hercegovinu, Federaciju Bosne i Hercegovine, Hercegovačko-neretvanski Kanton i općine Jablanica.

Bosna i Hercegovina	51.209,20
Federacija Bosne i Hercegovine	26.110,00
Hercegovačko -neretvanski Kanton	4.401,00
Općina Jablanica	301,00

Slika 1. Karta Hercegovačko-neretvanskog kantona

Na području općine Jablanica se prepliću mediteranski i kontinentalni klimatski uticaji. Prostor pripada izmijenjenoj mediteranskoj klimi, sa izuzetkom visokih planina kojima odgovara kontinentalni i planinski tip klime. Najniže temperature se javljaju u periodu decembar-februar, a najviše u periodu juli-avgust. Plan se izrađuje za period 2025–2030. godine.

2. Analiza postojećeg stanja

2.1 Prirodni i kulturno-historijski resursi

Prirodni resursi u općini Jablanica su: Jablaničko i Grabovičko jezero sa kanjonom Neretve, planine Prenj i Čvrstica, rijeke Neretva, Doljanka i Šanica, Park prirode Blidinje.

Jablaničko jezero

Jablaničko jezero je umjetno, akumulacijsko jezero na rijeci Neretvi, a nastalo je izgradnjom lučne brane na Neretvi, 5 km uzvodno od Jablanice. Svoj put pravi od Konjica do Jablanice.

Površina jezera iznosi 13 km². Visina brane je 80 metara. Maksimalna dužina mu je oko 30 km. Površina jezera je 1.440 ha, a zapremina oko 290 hm³ pri maksimalnoj popunjenosti vodom. Najveća dubina je 80 metara a oscilacije vodostaja su i do 25 metara.

Jablaničko jezero, svakako, pruža mogućnosti za odmor, posebno u ljetnoj sezoni. Naime, odmah po završetku rata Jablaničko jezero je postalo poželjna destinacija za bh. građane koji sebi nisu mogli priuštiti odlazak na more, pa je u ljeto 1996-98. godine zabilježen veliki priliv gostiju. Trend razvoja pojedinačnih

ugostiteljskih i smještajnih sadržaja uz obale jezera povećao je atraktivnost i vrijednost zemljišta, ali je u pojedinim zonama došlo do nekontrolisanog i neplanski vođenog uređenja obalnog područja, koje ima status zaštitnog pojasa. Takva gradnja, uključujući pojedine objekte u neposrednoj kontakt zoni s jezerom, utiče na očuvanje pejzažnih vrijednosti i ukupni ambijent destinacije. U posljednje vrijeme, posjećenost pojedinih kupališnih lokacija je smanjena, dijelom i zbog nedovoljno koordinisanog upravljanja obalnim prostorom.

Jezero je bogato raznovrsnom ribom, poput: pastrmke, glavatice, strugača, šarana, bijelog kljena, pijurice, babuške te time privlači ribolovce i ljubitelje sportskog ribolova. Nadalje, prirodni potencijali Jablaničkog jezera otvaraju mogućnost za uzgoj pataka, a obzirom da u BiH postoji praznina u pogledu uzgoja ove vrste, mogućnosti eksploatacije i plasmana su vrlo interesantne.

Posebna atrakcija svim posjetiteljima na gotovo cijelom Jablaničkom jezeru su splavovi, na kojima se posjetioci mogu okrijepiti pićem, ručati, pa čak i roštiljati.

Najatraktivnije i među najposjećenijim kupališnim zonama su područje Peta u mjestu Paprasko, smješteno uz magistralni put M-17, te lokacija Čivelj u mjestu Gornje Paprasko, udaljena oko 8 km od Jablanice, gdje se u neposrednoj blizini nalazi sezonski ugostiteljski objekat. Kupališta su uređena šljunkom uz obalu, sa betoniranim prilazima vodi i skakaonicom na jednoj od lokacija.

Oko jezera se smjestilo još nekoliko prelijepih naselja među kojima je najpopularniji Ostrožac. U Ostrošcu je, kao i u drugim mjestima na Jablaničkom jezeru, moguće iznajmiti vikendice kraj vode, ali i bungalove, među kojima neki čak imaju i balkone na vodi. Od Ostrošca do Papraskog tradicionalno se održava i veslački maraton svake godine.

Na jezeru postoje manji kampovi i autokampovi u Orahovici, Ostrošcu, Buturović Polju i na Čivelju. Iako ima ogroman potencijal razvoja ribolovnog turizma (javna kupališta), Općina Jablanica nema evidentiranih propisno uređenih plaža, koje zadovoljavaju standarde „Plave zastave“ ili slične pravilnike kojima se upravlja plažama i obalnim područjem. Time se gube na desetine hiljada KM po pitanju koncesione naknade.

Grabovičko jezero

Dužina Grabovičkog jezera je oko 12 km, a površina oko 130 ha. Maksimalna dubina jezera je oko 34 m, dok su oscilacije vode oko 4 m. Grabovičko jezero i rijeka Neretva pružaju mogućnost bavljenja sportskim ribolovom i to prvenstveno varaličarstvom te su idealna područja za organizovanje takmičenja ovoga tipa. Pored ovoga ovi lokaliteti mogu biti zanimljivi i za vožnju kajaka. Zbog kvaliteta i čistoće vode ovo područje kao i čitavo Grabovičko jezero je posebno atraktivno za uzgoj ribe, što potvrđuje veliki broj ribnjaka postavljenih na ovom potezu. Vožnja splavovima i kajacima na Grabovičkom jezeru nudi nezaboravne poglede na Čvrscopicu i Prenj.

Prenj, Čvrscopicu i Vran

Prenj i Čvrscopicu su planine nadmorske visine preko 2.000 m i kao takve predstavljaju izazov mnogim planinarima, dok u širem regionalnom okviru gravitira i planina Vran (2.074 m). Na spomenutim planinama postoji mogućnost zimskog i ljetnog turizma. Postoje uslovi i za turno skijanje (kombinacija skijanja i planinarenja).

Kada je riječ o lovu nekada je postojala mogućnost lova na visoku divljač, a danas je fond visoke divljači desetkovan usljed krivolova i predstavlja ozbiljan problem za opstanak ugrožene vrste divojarca na ovim prostorima.

Stanje objekata na ovim planinama je solidno i u stalnom unapređenju, a uz poboljšanje markacije i organizovanije upravljanje turističkom ponudom, očekuje se veća posjećenost i kvalitetnije korištenje ovih vrijednih resursa.

Sigurnosni aspekti boravka u planinama podrazumijevaju praćenje zvanično označenih staza; glavni planinarski pravci na Prenju i Čvrscopicu smatraju se sigurnim i očišćenim, dok udaljeniji tereni širom područja i dalje mogu sadržavati rizične zone.

Na južnim obroncima Čvrscopicu nalazi se Park prirode Blidinje koji dobrim dijelom zahvata jablaničku općinu. Područje je na kojem se mogu naći mnoge endemske vrste biljnog i životinjskog svijeta uz dosta izvora čiste, pitke vode. Najpoznatije znamenitosti Parka su jezero i bogata arheološka nalazišta. Također, tu je i već afirmisano skijalište sa popratnim sadržajima, individualnim i kolektivnim smještajnim kapacitetima, koje posjećuju prvenstveno Hercegovci i Dalmatinci. U skijaškom centru je instalirana četverosjedna Doppelmayr žičara kapaciteta 1.942 osoba/h uz prosječan nagib staze od 29,08% kao i mala žičara tzv. baby lift koja je pogodna za početnike i djecu. Za najmlađe tu je i staza za sankanje.

Rijeka Neretva

Srednji tok Neretve danas je značajno izmijenjen u odnosu na stanje prije 1953. godine. Tada je na Neretvi, 5 km iznad Jablanice, podignuta lučna brana visine 80 m i na taj način je rijeka, uzvodno do Konjica, pretvorena u akumulacijsko Jablaničko jezero, a nizvodno se prelijeva u akumulacijsko Grabovičko jezero.

Uzvodno od ispusta HE Jablanica se nalazi prirodno korito Neretve (u dužini od nekoliko km) koje je zbog skretanja vode prema HE Jablanici ostalo samo sa biološkim minimumom vode. Vremenom je to korito zatrpavano različitim materijalom, posebno jalovinom iz majdana granita. Općina je poduzela aktivnosti kako bi se prirodno korito rijeke djelimično uredilo, dok je JP Elektroprivreda BiH trebala da riješi problem održavanja, no do danas ništa nije realizovano. U međuvremenu je otpočelo drobljenje otpadnog granita, koji također završava u prirodnom koritu Neretve. Preporuka je da se uradi elaborat sanacije i zaštite prirodnog korita Neretve s ciljem očuvanja i ponovnog stavljanja u funkciju turizma kroz uspostavu kupališta.

Doljanka i Šanica

Rijeke Doljanka i Šanica su veoma interesantne za sportski ribolov i kampiranje u prirodi. Doljanka je rijeka u sjevernoj Hercegovini, desna pritoka Neretve. Dužina joj je 18 km. Nastaje od izvora razbijenog tipa ispod krajnjih sjeveroistočnih padina Vran planine na nadmorskoj visini od 1.324 m. Doljanka se ulijeva u Neretvu kod Jablanice na nadmorskoj visini od 300 m. Rijeka Šanica izvire na obroncima u podnožju Prenja i protiče kroz selo Šanicu. Lijeva je pritoka Glogošnice, lijeve pritoke Neretve. U januaru 2014. postavljen je vodovodni priključak, koji je omogućio snabdijevanje većeg dijela Jablanice pitkom vodom sa izvora Šanice. Šanica je manja rijeka prelijepog toka. Karakteristika rječica koje izvire u masivu Prenja te nakon kraćeg toka utječu u Neretvu (konjička Bijela, Idbar, Šanica i mostarska Bijela) je da su stvorile kanjone i veće udoline.

Park prirode Blidinje

Na južnim padinama Čvrsnice smješten je Park prirode Blidinje – jedno od najznačajnijih zaštićenih prirodnih područja u Hercegovini, koje se prostire između planina Čvrsnice i Vrana. Iako najveći dio teritorije Parka pripada općinama Posušje i Tomislavgrad, značajan segment jugoistočne zone Blidinja nalazi se unutar administrativnih granica općine Jablanica, što otvara dodatne mogućnosti za valorizaciju prirodnih i turističkih potencijala. Ovo područje obiluje endemskim biljnim i životinjskim vrstama, izvorima čiste vode, te vrijednim kulturno-historijskim naslijeđem. Pored postojećeg skijališta koje već privlači brojne posjetioce, postoji prostor za razvoj planinskog turizma, biciklizma, edukativnih eko-staza i ponude bazirane na održivim principima. Potrebno je dodatno analizirati mogućnosti proširenja zaštićenih zona ili stvaranja zasebnih režima zaštite unutar jablaničkog dijela Parka, uz potencijalno zalaganje za proglašenje nacionalnog parka u budućnosti, kao trajnog oblika očuvanja i promocije ovog dragocjenog prirodnog blaga. Ovakva inicijativa bi osnažila identitet Jablanice kao destinacije prirodnog turizma i doprinijela održivom razvoju regije. Opredijeljenost Općine Jablanica da aktivno pristupi razvoju dijela Parka prirode Blidinje koji teritorijalno pripada Općini predstavlja strateški pravac djelovanja ka produženju turističke sezone i diversifikaciji ponude, što je ključna pretpostavka za širenje sezonalnosti i održivi razvoj destinacije na višem nivou.

Ostali prirodni fenomeni

Prirodni fenomen koji se nalazi uz magistralni put M-17 (Jablanica-Mostar), je Komadinovo vrelo, gdje ogromne količine vode ističu u Grabovičko jezero. Tokom jednog dana prosječno isticanje vode na vrelo iznosi 86.400 m³, a godišnje 31.536.000 m³. Prosječna dnevna količina zahvatanja vode iz izvora za potrebe vodosnabdijevanja Jablanice iznosi 4.300 m³ (što čini tek oko 5% izvora). Višak vode, kao što je navedeno, završava u jezeru u obliku malog vodopada.

Prirodni fenomen neopisive ljepote, Hajdučka vrata, nalaze se na 2000 metara nadmorske visine, a nastao je vjekovnim uticajem prirodnih sila na tom mjestu. Naime, radi se o prstenu od stijene kroz koji prolaze vjetrovi, a nalazi se na planini Čvrsnici, na samom rubu kanjona Dive Grabovice koji je dubok čak 1.800 metara i pruža očaravajući pogled. Postoji i legenda o tom mjestu koja kaže da su se tu proglašavali hajduci, te bi onaj ko prođe kroz "Hajdučka vrata" postajao otporan na metke.

Kulturno-historijsko naslijeđe

Pored prirodnih, Jablanica ima i kulturno-historijske spomenike koji su proglašeni nacionalnim spomenicima kulture od strane Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika BiH: Kompleks „Bitka za ranjenike na Neretvi“ sa muzejem i četiri nekropole stećaka. Nekropola Dugo polje je uvrštena na UNESCO listu svjetske kulturne baštine.

Memorijalni kompleks

Muzej „Bitka za ranjenike na Neretvi“ Jablanica je memorijalni muzej izgrađen u spomen na najhumaniju bitku na tlu Jugoslavije u Drugom svjetskom ratu, bitku za spas 4.000 ranjenika. Nadljudskim naporom partizanske jedinice su, usred pokorene Evrope, 1943. godine taktički nadmudrile fašističke snage i prelazeći rijeku Neretvu preko ostataka srušenog mosta nastavile put ka slobodi. Na mjestu ovog sudbonosnog događaja 1978. godine izgrađen je memorijalni kompleks sa vanjskim eksponatima i zgradom Muzeja. Posjeta Muzeju i njegovom kompleksu pruža jedinstven doživljaj autentičnog historijskog lokaliteta. Muzej vas dočekuje sa centralnom postavkom „Bitka na Neretvi“ i drugim sadržajima koji slikom i zvukom dočaravaju rat, umjetnost i život poslije bitke. Muzejske izložbe će vam ispričati šta to povezuje ovo mjesto sa maršalom Titom, britanskim princom Charlesom, slikarom Pablom Picassom. Izložbe Muzeja možete obići uz stručno vođenje kustosa, samostalno ili uz audio vodiče dostupne na bosanskom, engleskom, njemačkom, turskom i arapskom jeziku. Poseban doživljaj je prostor virtuelne stvarnosti koji vam, uz pomoć modernih tehnologija, omogućuje da se vratite u prošlost, doživite rušenje mosta i učestvujete u putu prema slobodi. U okviru muzejskog kompleksa možete posjetiti najvažniji eksponat - porušeni most na Neretvi, odmoriti u parku Muzeja iz kojeg se pruža impresivan pogled na Prenj i Čvrstnicu, najljepše bosanskohercegovačke planine, te posjetiti lokomotivu i vagon iz 1913. godine i bunker izgrađen početkom dvadesetog stoljeća.

Spomen kompleks “Bitka na Neretvi“ je prije rata bila poznata i posjećena destinacija mnogih stanovnika Jugoslavije i Evrope. Ono po čemu je Jablanica u svijetu prepoznatljiva je Bitka za ranjenike kojoj je ovaj kompleks i posvećen. Pored “jablaničke janjetine”, ovo je najprepoznatljiviji brend u širim okvirima. Spomen kompleks zahtijeva dodatna ulaganja za puno stavljanje u funkciju. Njegov kapitalni najatraktivniji eksponat srušeni most je obnovljen, ali nije u funkciji. Također fundus Muzeja je oskudan i trenutno, radi neriješenog pitanja grijanja, objekat nije ugodan za posjete veći dio godine.

Spomen kompleks privlači veliku pažnju turista i taj trend je u porastu. Ovu destinaciju godišnje posjeti preko 25.000 registrovanih gostiju, dok je broj neregistrovanih gostiju (koji posjete samo vanjski kompleks) veći i do nekoliko puta. Ova konstatacija nam govori da vrijedi posvetiti pažnju ovoj ustanovi kako bi u budućnosti mogli kvalitetno eksploatisati ovaj resurs.

Nekropole stećaka

Najbrojniji kulturno-historijski spomenici na području općine Jablanica su srednjovjekovni nadgrobnici spomenici — stećci, kojih je ukupno evidentirano 683 na 42 lokaliteta. Oblikom dominiraju sanduci (301) i ploče (271), te u manjem broju sljemenjaci (22). Najveće skupine nalaze se na lokalitetima Slatina (193), Dugo Polje – Blidinje / Risovac (150 + 41 + 21) i Sovići (101), dok su ostali raspoređeni u više manjih nekropola (Djevor, Dobrigošće, Ravna, Čehari, Doljani i dr.). Zbog razvoja infrastrukture i izgradnje akumulacionih jezera tokom proteklih decenija, dio nekropola je djelimično ili potpuno potopljen ili oštećen, te je potrebno nastaviti aktivnosti na njihovoj zaštiti, prezentaciji i uključivanju u turističku interpretaciju prostora.

Nekropole stećaka na području općine Jablanica rasprostranjene su na više lokaliteta, uključujući i one u okviru Parka prirode Blidinje, osnovanog 1995. godine s ciljem očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti ovog prostora. Iako četiri nekropole imaju status nacionalnih spomenika, do sada su u manjoj mjeri bile uključene u turističku ponudu zbog nedovoljno razvijene interpretacije i turističke infrastrukture.

Uz kvalitetnije obilježavanje, uređenu signalizaciju i pristupačne prilaze, ove nekropole mogu postati značajan element kulturno-turističke ponude Jablanice, posebno u kontekstu tranzitnog turizma i blizine većih turističkih centara kao što su Sarajevo, Mostar i Međugorje.

Nekropola stećaka Dugo polje Jablanica jedna je od najljepših i najočuvanijih nekropola u Bosni i Hercegovini. Smještena u jedinstvenom planinskom ambijentu, u srcu Parka prirode Blidinje, privlači pažnju brojnih posjetioca i jedna je od ukupno 30 nekropola sa stećcima koje su upisane na UNESCO listu spomenika svjetske kulturne baštine. U okviru nekropole nalazi se 150 stećaka različitih oblika i dimenzija, od kojih 32 imaju zanimljive ukrase. Pažnju će vam privući stećci sa figuralnim prikazima koji se ne pojavljuju ni na jednom drugom stećku ili spomeniku iz tog perioda. Jedan od najzanimljivijih je prikaz neobične fantastične životinje koja podsjeća na krilatog konja.

Na zapadnom kraju sela Brčan, na lokalitetu Ponor, nalazi se istoimena nekropola. Sastoji se od 21 stećka, od toga je 14 sanduka i 7 ploča. Orijeantisani su u smjeru zapad - istok i poredani u redove. Risovac je malo naselje u sjeveroistočnom dijelu Parka prirode Blidinje. Nekropola se nalazi pored puta i katoličkog groblja, od kojeg je odvojena betonskom ogradom. Zauzima prostor od 33 x 21 m. Dio nekropole

je smješten na širokom tumulusu, promjera oko 16 m. Sastoji se od 41 stećka, od čega je 10 ploča, 20 sanduka, 7 visokih sanduka, 3 sljemenjaka sa postoljem i jedan sljemenjak bez postolja.

Nekropole su nacionalni spomenici, raspoređene u tri mahale sela Sovići, na više lokaliteta:

- Stublenica, srednjovjekovni spomenik – jedan grob sa stećkom;
- Zec, srednjovjekovna nekropola, sačuvano pet grobova sa stećcima;
- Batuša, prahistorijski tumulus i osamljeni stećak;
- Hrbine, prahistorijski tumulus i srednjovjekovni grobovi sa dva stećka;
- Srednja mahala 2, dva groba sa stećcima sačuvana u katoličkom groblju;
- Svatovsko groblje (Ranica), srednjovjekovna nekropola, 18 grobova sa stećcima;
- Donja mahala 1, srednjovjekovna nekropola uz muslimansko groblje, 21 grob sa stećcima i stari nišani u muslimanskom groblju. Na nišanima nema natpisa, ali prema njihovom izgledu i stepenu oštećenja kamena mogu se datirati u period XVIII ili XIX stoljeća.
- Donja mahala 2, lokalitet kod Mijića kuća, 8 stećaka;
- Vrtla, 17 grobova sa stećcima;
- Plavi Greb, šest grobova sa stećcima.

Pored navedenih, na području općine Jablanica postoje i druge nekropole sa stećcima koje imaju značajan potencijal, te je potrebno kontinuirano raditi na njihovom uređenju, zaštiti i uključivanju u turističku ponudu po uzoru na prethodno pomenute lokalitete.

Ostalo naslijeđe

Iako izgrađen za potrebe željeznice za vrijeme Austro-Ugarske, Kameni željeznički most u Glogošnici i danas je mjesto koje posjete mnogi turisti. Neki tragaju za prelijepim fotografijama, dok drugi prate uskotračnu prugu koja je išla do Jadranskog mora. Iako je most prenamjenjen iz željezničkog u cestovni, nije narušen njegov vanjski izgled, i jedan je od živih svjedoka austrougarskog perioda na ovim prostorima. Na putu od Jablanice prema Mostaru, na udaljenosti od 4 km, se nalazi mjesto Donja Jablanica. Tu se nalazi i skretanje za Glogošnicu i put uz jezero kojim se dolazi do Kamenog mosta.

Najpoznatije turističke atrakcije u Jablanici su prikazane u tabeli ispod:

Kategorija	Naziv	Opis
Prirodne atrakcije	Jablaničko jezero	Popularna destinacija za odmor i rekreaciju, poznato po kristalno čistoj vodi i prelijepim pejzažima. Pruža mogućnosti za vožnju čamcem, ribolov, kupanje i splavarenje.
	Grabovičko jezero	Smješteno u blizini Jablaničkog jezera, okruženo prirodom i idealno za miran odmor. Ovo jezero je poznato po svojoj tišini i prirodnim ljepotama, pogodnim za šetnje i opuštanje.
	Planina Prenj	Jedna je od najljepših planina u Bosni i Hercegovini, poznata po svojim visokim vrhovima i netaknutoj prirodi. Idealno je odredište za planinarenje i uživanje u spektakularnim panoramama.
	Planina Čvrsnica	Pružila izazove za iskusne planinare, s impresivnim planinskim vrhovima i raznovrsnim biljnim i životinjskim svijetom. Ovo područje je posebno atraktivno zbog svojih planinarskih staza i prirodnih ljepota.
	Rijeka Neretva	Protiče kroz Jablanicu. Poznata je po svojim brzacima i čistoj vodi. Ova rijeka je popularno odredište za rafting, vožnju čamcem i ribolov.
	Rijeka Doljanka	Smještena je u planinskoj dolini, poznata po svom mirnom toku i prirodnom okruženju. Idealno je mjesto za opuštanje i uživanje u prirodi.
	Rijeka Šanica	Manja rijeka koja se prostire kroz šumske predjele i doline, s izuzetnim prirodnim ljepotama. Poznata je po svojoj kristalno čistoj vodi i idealna je za šetnje i uživanje u prirodi.
	Park prirode Blidinje	Područje smješteno između planina Čvrsnica i Prenj, s bogatom florom i faunom i historijskim naslijeđem. Ovo je savršeno mjesto za planinarenje, biciklizam i uživanje u prirodnim ljepotama.

Prirodne atrakcije	Klisura Prenj	Duboka planinska klisura koja nudi spektakularne pejzaže i izazovne planinarske staze. Idealna je za ljubitelje prirode i planinarenja koji žele doživjeti netaknutu ljepotu ovog područja.
	Hajdučka vrata	Prirodna stijena koja se pojavljuje na planini Čvrstica, a njen oblik podsjeća na vrata. Ovaj geološki fenomen je popularna destinacija za planinare i avanturiste.
	Komadinovo vrelo (Vrelo Perutac)	Izvor koji se nalazi u neposrednoj blizini rijeke Neretve, poznat po svojoj kristalno čistoj vodi i mirnom okruženju. Ovo mjesto je savršeno za ljubitelje prirode i uživanje u tišini.
	Rijeka Bijela (Jablanička Bijela)	Nedaleko od urbane jezgre, u podnožju planine Prenj, proteže se 11 km dug kanjon rijeke Jablanička Bijela. Ovaj jedinstveni prirodni rezervat odiše neopisivim skladom – mnoštvo izvora pitke vode i listopadne šume koja čuva od vreline.
Kulturno-historijske atrakcije	Nekropola stećaka Dugo polje	Nalazi se na području općine Jablanica i sadrži veliki broj srednjovjekovnih stećaka. Važan je arheološki lokalitet koji svjedoči o bogatoj kulturnoj baštini tog perioda.
	Nekropola stećaka Risovac	Nalazi se na području općine Jablanica i obuhvata nekoliko stotina stećaka. Ovaj lokalitet je značajan za proučavanje srednjovjekovne kulture i vjerovanja na području Bosne i Hercegovine.
	Nekropola stećaka Sovići	Smještena u blizini naselja Sovići i sastoji se od brojnih stećaka različitih oblika i veličina. Ova nekropola je od velikog značaja za arheologiju, jer svjedoči o srednjovjekovnoj pogrebnoj tradiciji.
	Gradina Stuparina - Dragan selo	Arheološki lokalitet smješten na brdu koje dominira okolnim krajem. Ovaj lokalitet predstavlja ostatke starog naselja i utvrde koja datiraju još iz rimskog i srednjovjekovnog perioda.
	Gradište-Ostrožac	Srednjovjekovna gradina koja se nalazi u blizini rijeke Neretve. Ovaj lokalitet je značajan zbog svog strateškog položaja i kulturno-historijske vrijednosti, sa sačuvanim ostacima utvrde.
	Gradina Križ-Jablanica	Smještena je iznad Jablanice i pruža panoramski pogled na okolna područja. Ova gradina je važan arheološki lokalitet s ostacima starog naselja i utvrde iz srednjeg vijeka.
	Gradina Glogošnica	Arheološki lokalitet na kojem se nalaze ostaci srednjovjekovne utvrde. Smještena je na strateškom položaju i predstavlja važnu tačku za proučavanje srednjovjekovne arhitekture.
	Gradina i grad Mrakovo	Naselje smješteno na brdu iznad Mrakova, a njegovi ostaci svjedoče o postojanju srednjovjekovne utvrde. Ovaj lokalitet je poznat po svojim arheološkim nalazištima koja datiraju iz različitih historijskih perioda.
Kulturne ustanove	Kompleks „Bitke za ranjenike na Neretvi“	Memorijalni kompleks posvećen slavnoj Bitki na Neretvi, koja se odigrala tokom Drugog svjetskog rata. Ovdje se nalazi spomenik, muzejski objekti i ostaci borbenih položaja, a kompleks je važan za očuvanje sjećanja na herojski otpor narodnooslobodilačke borbe i stradanje civila.

Manifestacije i događaji	Dani muzeja	Manifestacija koja se održava u Muzeju “Bitka za ranjenike na Neretvi” i obuhvata različite kulturne sadržaje poput književnih promocija i lutkarskih predstava za djecu. Ovi dani pružaju edukativne i zabavne sadržaje za posjetioce svih uzrasta.
	Jablaničke zimske noći	Zimska manifestacija koja pruža sadržaje za najmlađe, uključujući koncerte, predstave i druge aktivnosti u Gradskom parku. Ove noći obogaćuju zimski period i pružaju zabavu za cijelu porodicu.
	Jablaničko ljeto	Ova manifestacija traje tokom ljetnih mjeseci i obuhvata razne kulturne, sportske i turističke događaje. Programi uključuju koncerte, izložbe, sportske turnire i druge aktivnosti koje privlače posjetioce iz cijele regije.
	Obilježavanje Bitke za ranjenike	Obilježavanje se događa svake godine u maju, a okupljaju se predstavnici antifašističkih organizacija, borci, učesnici rata, mjesni čelnici, školske ekscurzije, kao i mnogi turisti i ljubitelji historije. Događaj privlači i posjetioce iz različitih dijelova zemlje i inostranstva.
Lokalna gastronomija	Okusi Jablanice	Tradicionalna manifestacija posvećena promociji lokalne gastronomije. Posjetioci imaju priliku uživati u raznim jelima lokalne kuhinje, a događaj često uključuje i kulturne nastupe te zabavne sadržaje.
	Sajam zdrave hrane, ljekobilja i pčelarstva	Pod pokroviteljstvom Općine Jablanica, Savez poljoprivrednih udruženja Jablanica organizuje tradicionalni sajam „Zdrave hrane, ljekobilja i pčelarstva“. Sajam okuplja proizvođače iz općine Jablanica i drugih gradova Bosne i Hercegovine, što svjedoči o njegovom regionalnom značaju.

Tabela 1: Turističke atrakcije Jablanica

2.2 Infrastruktura i usluge

Smještajni kapaciteti

Planinski kapaciteti, na skijalištu Risovac sadrže 157 ležaja, dok u samoj urbanoj jezgri postoje 132 ležaja. Popunjenost kapaciteta nije zadovoljavajuća i za zvanične organe je veoma teško utvrditi jer po podacima Turističke zajednice, u Jablanici nisu zabilježena noćenja gostiju.

Smještajni kapaciteti na teritoriji općine Jablanica su:

- Park prirode „Blidinje“ (50 kreveta i 270 stolica);
- „Pansion Vilinac“ (restoran sa saunom i salon barom, 30 kreveta);
- Hajdučke Vrleti (60 kreveta, 220 stolica);
- Motel „Risovac“ (17 kreveta, 100 stolica);
- „Park“ hotel&spa Jablanica (32 sobe sa 72 kreveta)
- Motel „Maksumić komerc“ u Lendavi (26 soba i apartman)
- Autokamp “Miris ljeta” u Ostrošcu, pored prekrasnog Jablaničkog jezera. Kamp već nekih 20-tak godina ugošćuje turiste, kako iz Bosne i Hercegovine, tako i iz inostranstva. Okruženje u kom je kamp smješten je tiho i idilično – idealno za odmor.
- Planinarski domovi i kuće: Planinarski dom „Vilinac“ (40 osoba), Planinarska kuća „Plasa“ (25 osoba), Planinarska kuća „Meduprenje“ (20 osoba), Planinska kuća „Žlijeb“ (20 osoba)

Prilikom pretraživanja na najvećoj platformi za rezervaciju smještaja – Booking.com, za lokaciju Jablanice pronađeno je 16 objekata. Većina pronađenih objekata se nalazi na obalama Jablaničkog jezera i u Parku prirode Blidinje. Pored gore navedenih, smještajni objekti su:

- Villa Jablanica Lake - na obali Jablaničkog jezera, u mjestu Donje Paprasko, na oko 4 km od mjesta Jablanica.
- Lakeside Luxury Apartments - u mjestu Ostrožac, 8 km udaljeno od centra Jablanice. Apartmani imaju kupalište i bar.

- Glamping Bagrem - nalazi se u mjestu Donje Paprasko, na obali Jablaničkog jezera, udaljenom 3.9 km od centra Jablanice.
- Pansion Asim - nudi smještaj, vrt i bar s pogledom na jezero.
- Mota apartment u Jablanici
- Restoran Ruža u Jablanici nudi usluge smještaja
- Via Dinarica GuestHouse - Privatni smještaj u mjestu Ravna, 3.4 km od centra Jablanice, pruža smještaj s pogledom na planine.
- Happyland Villa, Jablanica - u mjestu Gornje Paprasko od centra je udaljena 3.3km.
- Apartment Hara - nalazi se u mjestu Ostrožac. Od centra Jablanice udaljen je 6.3km.
- Edison - nalazi se u Jablanici, mjestu Glodnica udaljenom 5.9 km od centra.
- Adventure Land - u mjestu Glogošnica u Jablanici, nalazi se 3.7 km od centra.
- Vikendica Klara - u Parku prirode Blidinje.
- Vikendica Kod kuma Blidinje - u Parku prirode Blidinje u Jablanici.
- Villa Medic – u Parku prirode Blidinje u Jablanici.
- Apartman Bijela - nalazi se u Glogošnici, na 4.1 km od centra Jablanice.

Gastro ponuda

Pored kulturno-historijskih spomenika, Jablanica je nadaleko poznata i po jablaničkoj janjetini koju nude restorani koji se nalaze uz put M-17. Većina turista na putovanju prema moru obavezno planira ručak u jednom od restorana nadomak Jablanice, koji nude gastronomski užitak, a okruženi su prelijepom prirodom – planinama i jezerima.

Na putu iz Jablanice prema Mostaru možete posjetiti restorane:

- Restoran “VIVA” Jablanica
- Konoba „Bon Appétit“
- Restoran Maksumić Jablanica
- Caffè pizzeria „Story“
- Restoran „Sedmica“
- Restoran „Kovačević“
- Restoran “Lamb House“
- Restoran „Begović“
- Restoran „Bagrem“
- Restoran „Komadinovo vrelo,,
- Restoran „Zdrava voda“
- Restoran „Lovački dom“
- Restoran „Nova Bashta“
- Restoran „Staza“, Blidinje

2.3 Postojeća turistička ponuda

Turistička ponuda općine Jablanica se dominantno sastoji od:

- (1) posjete prirodnim ljepotama i resursima (kupanje i aktivnosti na Jablaničkom i Grabovičkom jezeru, te planinarenje),
- (2) posjeta restoranima primarno radi janjetine, te
- (3) posjeta muzejskom kompleksu.

Memorijalni kompleks je otvoren za posjete (nema ograničenja za ulazak, ali postoji potreba za poboljšanjem sadržaja). Izložbe Muzeja se mogu obići uz audio vodiče dostupne na bosanskom, engleskom, njemačkom, turskom i arapskom jeziku. Za ulaz u Muzej se plaća ulaznica.

Jablaničko jezero je otvoreno za javnost i nema naplate taksi za boravak. Od davnina je poznato kao vikend-odmaralište koje svojom ljepotom privlači sve više turista, a danas sve češće i ribolovce te ljubitelje sportova na vodi.

Nekropola stećaka Dugo polje jedna je od najljepših i najočuvanijih nekropola u Bosni i Hercegovini. U okviru nekropole nalazi se 150 stećaka različitih oblika i dimenzija. Nekropola je na otvorenom polju i nema ograničenja da se posjeti.

Park prirode Blidinje koji dobrim dijelom zahvata Općinu Jablanica otvoren je za posjete i nema naplati taksi za boravak.

Diva Grabovica je spektakularni planinski kanjon u istočnim obroncima masiva Čvrsnice, dug oko 6 km i dubok do oko 1.500–1.800 m. Administrativno pripada Gradu Mostaru, ali joj je najbliži urbani centar Jablanica, pa se prirodno uklapa u destinacijsku ponudu „šireg okruženja“. Kanjon je ulazna kapija prema najpoznatijim vidikovcima i vrhovima Čvrsnice — uključujući Hajdučka vrata (~2.000 m) te rute prema Žlijebu, Tisama, planinarskom domu „Vilinač“ i vrhu Pločno.

Područje je omiljeno među planinarima i alpinistima (posebno stijena Velikog Kuka, visine oko 1.350 m), uz više markiranih staza koje polaze iz sela Diva Grabovica. Cjelina pripada Parku prirode Blidinje i nudi vrhunski „outdoor“ doživljaj — planinarenje, trekking i foto-ture — u dnevnom dosegu iz Jablanice.

Na samom ušću hladne Grabovičke rijeke u mirni akvatorij Jablaničkog jezera nalazi se prirodno kupalište: kristalno čista voda, tirkizne uvale i sjenovita obala čine ovo mjesto privlačnim za porodice i aktivne goste. Osim kupanja i piknika, moguće su i kajak ili SUP ture, što Divu Grabovicu čini jedinstvenom kombinacijom planinskog avanturizma i ljetnog odmora u netaknutoj prirodi.

Planine su otvorene za posjete i nema naplata taksi za boravak. Predstavljaju izazov mnogim planinarima, ali i ljubiteljima adrenalinskih sportova.

Turističke grane s najviše potencijala u općini Jablanica su:

- 1. Eko-turizam** – Bogatstvo prirodnih ljepota, uključujući Jablaničko i Grabovičko jezero, rijeku Neretvu te planine Prenj i Čvrscopicu, čini Jablanicu idealnim odredištem za ljubitelje prirode. Održivi turizam koji uključuje planinarenje, biciklizam i istraživanje prirodnih znamenitosti privlači sve više posjetitelja.
- 2. Avanturistički turizam** – Rijeka Neretva nudi izvrsne uslove za rafting, dok planine Prenj i Čvrscopicu pružaju izazovne staze za planinare i alpiniste. Jablanica je privlačna destinacija za adrenalinske sportove poput slobodnog penjanja i brdskog biciklizma, te kanjonina na Jablaničkoj Bijeloj.
- 3. Kulturno-historijski turizam** – Kompleks „Bitka na Neretvi“, nekropole stećaka, te srednjovjekovne gradine predstavljaju važne atrakcije za ljubitelje historije i kulturne baštine ovog kraja.
- 4. Ruralni turizam** – Tradicionalna sela i autentični način života nude posjetiteljima priliku da dožive lokalnu gastronomiju, običu seoska domaćinstva i upoznaju se s običajima stanovništva.
- 5. Sezonski turizam na Jablaničkom jezeru** – Ljetna sezona donosi povećan broj posjetioca koji dolaze na kupanje, vožnju čamcem i ribolov, dok zimski mjeseci nude potencijal za razvoj zimske rekreacije i turističkih manifestacija.
- 6. Tranzitni turizam** - Ima značajan udio ukupnih posjetitelja zahvaljujući povoljnom geografskom položaju na magistralnom putu M-17 koji povezuje Sarajevo i Mostar. Veliki broj putnika svakodnevno prolazi kroz Jablanicu, često zastajući zbog poznate gastronomske ponude. Ovaj vid turizma predstavlja priliku za dodatno zadržavanje posjetilaca kroz razvoj atraktivnih sadržaja i infrastrukture.
- 7. Gastro turizam** – Jablanica je najpoznatija po janjetini, koja privlači veliki broj ljudi u tranzitu da svrate u jedan od brojnih restorana i probaju ovaj specijalitet. Pored toga, tu su ostali lokalni specijaliteti, među kojima su najpoznatiji baklava i pita ispod sača.
- 8. Specifični oblici turizma**
Pored već razvijenih segmenata turizma, Jablanica ima izražen potencijal za sportski, zdravstveni i zimski turizam koji trenutno nije dovoljno valoriziran. Sportski turizam se može razvijati kroz organizaciju sportskih priprema i trening kampova zahvaljujući kvalitetnim sportskim terenima i hotelima. Zdravstveni turizam bi se mogao osloniti na čiste prirodne resurse, planinsku klimu i boravak u prirodi za potrebe odmora i rehabilitacije. Također, geografska blizina već postojećih skijališta (npr. Risovac – Blidinje) pruža mogućnosti za jednodnevne i vikend zimske izlete i aranžmane.

Pregled trenutnih paketa i ruta

Turistička ponuda općine Jablanica prvenstveno je usmjerena na historijski i avanturistički turizam, s posebnim naglaskom na Muzej „Bitke za ranjenike na Neretvi“, koji je jedno od najvažnijih mjesta iz Drugog svjetskog rata u Bosni i Hercegovini. Ova lokacija privlači veliki broj posjetitelja zainteresovanih za historiju, ali i ljubitelje prirode koji žele istražiti planinske predjele u okolini.

Jablanica je poznata i po svom gastronomskom turizmu, posebno po tradicionalnoj janjetini s ražnja, što predstavlja jednu od glavnih atrakcija za posjetioca. Organizovane ture obično uključuju posjetu muzeju,

ručak u nekom od poznatih restorana, kao i eventualni obilazak prirodnih ljepota, poput Jablaničkog jezera, Prenja i Parka prirode Blidinje.

Pored historijskog i gastronomskog turizma, avanturistički turizam u Jablanici je u razvoju. Postoje mogućnosti za planinarenje, biciklizam i sportove na vodi, ali su organizovane ture i paket aranžmani još uvijek ograničeni. S tim u vezi, predloženo je uspostavljanje biciklističke ture kroz sela Jablanice u organizaciji Visit Jablanica, s ciljem promocije lokalne gastronomije i autentičnih iskustava.

Analiza trenutnih promotivnih aktivnosti

Promocija turizma u Jablanici je nedovoljno razvijena, uprkos značajnom potencijalu destinacije. Fokus promocije bio je prvenstveno na historijskom turizmu, dok su prirodne atrakcije i avanturističke aktivnosti manje promovisane.

U prošlosti su postojale određene inicijative za promociju, ali su s vremenom izgubile kontinuitet, što je umanjilo prepoznatljivost destinacije.

Online promocija

U okviru projekta „Jačanje turističke prepoznatljivosti općine Jablanica“, 2021. godine pokrenuta je turistička web stranica www.jablanica-tourism.ba, koja je u međuvremenu ugašena (2025), što predstavlja gubitak za digitalnu vidljivost destinacije.

Istovremeno, kreirani su profili na društvenim mrežama pod nazivom “Jablanica Tourism” na Facebooku, Instagramu i YouTube-u, ali od 2021. godine nije bilo novih objava, što je dovelo do smanjenja interakcije i niskog broja pratitelja (manje od 200 po platformi). Ovaj nedostatak digitalne aktivnosti znatno umanjuje potencijal promocije, posebno s obzirom na važnost društvenih mreža u turizmu. Kao dio istog projekta, tada su kreirana i objavljena četiri kratka promo videa u trajanju od oko jedne minute.

Također, Muzej Jablanica, iako posjeduje web stranicu, trenutno ne upravlja njome.

Neophodno je unaprijediti postojeću, ili izraditi novu web stranicu muzeja uz uvođenje savremenih digitalnih alata koji će poboljšati online prisutnost i promociju muzeja, kao što je online rezervacija i prodaja ulaznica, itd.

Ostale vrste promocije

Kao dio istog projekta, izrađeni su promotivni materijali, uključujući brošure, letke i razglednice, koji su distribuirani u određenim periodima. Iako su korisni, njihov uticaj je ograničen zbog nedostatka kontinuirane marketinške strategije.

Informativni znakovi i turističke mape na terenu su prisutni, ali u nedovoljnoj mjeri i bez jasne strategije koja bi posjetioce usmjerila na ključne atrakcije.

Promocija kroz suvenire

U sklopu Muzeja „Bitke za ranjenike na Neretvi“ postoji suvenirnica, ali ponuda unutar iste zahtijeva stalna poboljšanja. Potencijal za izradu autentičnih suvenira koji bi odražavali kulturni i historijski identitet Jablanice i dalje postoji. S obzirom na specifičnost jablaničkog granita, postoji prilika za razvoj jedinstvenih suvenira izrađenih od ovog materijala, kao što su kamenčići, medalje, ploče ili čak minijaturne skulpture. Ovi proizvodi mogu služiti kao podsjetnik na posjetu ovom značajnom historijskom području.

Razvijanjem suvenira inspirisanih bogatom historijom, prirodnim ljepotama i tradicionalnim zanatima Jablanice, moguće je obogatiti turističku ponudu. Suvenirni izrađeni od jablaničkog granita ne samo da će biti estetski privlačni, već će i omogućiti turistima da ponesu kući jedinstvene proizvode koji odražavaju specifičnosti ovog kraja, poput spomenika, modela bitaka ili elemenata vezanih uz lokalnu tradiciju.

Također, korištenje jablaničkog granita u suvenirima može postati prepoznatljiv brend koji će privući posjetitelje koji žele ponijeti sa sobom nešto autentično i dugotrajno, što im omogućava da na najbolji način sačuvaju uspomenu na svoje iskustvo u Jablanici.

2.4 Posjetioci i tržišta

U 2022. godini prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u općini Jablanica zabilježena su 1.314 dolazaka i 2.600 noćenja. Najveći broj dolazaka i noćenja je bilo u mjesecu avgustu. Pored domaćih turista iz BiH kojih je bilo 570 sa 1.478 noćenja, izdvajaju se turisti iz Slovenije sa 190 dolazaka i 258 noćenja

te Hrvatske sa 104 dolaska i 185 noćenja. Na teritoriji općine Jablanica registrovane su sljedeće turističke agencije i planinarska društva:

- Visit Jablanica
- Sunce travel Jablanica
- Planinarsko udruženje „Vilinač“
- PD „Prenj-Glogošnica 1979“
- PD „Plasa“

Sezonalnost turizma

Jablanica bilježi sezonski turizam s izraženim ljetnim vrhuncem zahvaljujući Jablaničkom jezeru, planinskim predjelima i rijeci Neretvi. Većina posjetioca dolazi u periodu od maja do septembra, tražeći prirodne ljepote, sportske aktivnosti i opuštanje uz vodu. Izuzetak čine tranzitni turisti koji, prolazeći kroz Jablanicu, posjećuju Kompleks „Bitka na Neretvi“ ili uživaju u kratkom predahu, probajući gastronomske delicije po kojima je Jablanica poznata, poput janjetine s ražnja, koja privlači posjetioce izuzetnim kvalitetom i specifičnim načinom pripreme.

Profil turista

Profil turista uključuje:

- **Ljubitelji prirode i avanture** – planinare, bicikliste, raftere i ljubitelje ekstremnih sportova.
- **Porodične turiste, uključujući dijasporu** - domaće i regionalne posjetioce koji traže miran odmor u prirodi, povezanost s korijenima i uživanje u autentičnim lokalnim iskustvima.
- **Kulturne turiste** – posjetioce zainteresovane za historijske lokalitete i kulturnu baštinu.
- **Domaće i inozemne posjetioce** – većina turista dolazi iz Bosne i Hercegovine i regije, ali postoji i određeni broj posjetioca iz Evrope.
- **Tranzitni turisti** koji posjećuju Jablanicu obično su putnici koji žele brzo doživjeti bogatu kulturnu i gastronomske ponudu ovog kraja. Iako ovi gosti dolaze tokom cijele godine, najveći broj posjetioca je prisutan ljeti, kada se većina njih uputi prema Jadranskom moru, tražeći kratki predah i uživanje u lokalnim specijalitetima poput jablaničke janjetine.
- **Školske ekskurzije** – Ova grupa posjetilaca posebno se ističe u Muzeju ‘Bitka za ranjenike’, gdje predstavljaju najznačajniju posjetiteljsku grupu, naročito van turističke sezone. Njihov dolazak daje muzeju živost i omogućava mladima da se upoznaju sa značajem historijskih događaja.

2.5 Institucionalni okvir i upravljanje

U nastavku je pregled glavnih turističkih aktera koji doprinose razvoju turizma u ovom području.

Kategorija	Naziv	Opis
Javne institucije i organizacije	Općina Jablanica	Podržava razvoj turističke infrastrukture i kulturno-turističkih inicijativa.
	Muzej „Bitka za ranjenike na Neretvi“	Dio je projekata i aktivno saraduje.
Smještajni kapaciteti	PARK Hotel & Spa – Jablanica	Najveći hotel u urbanoj jezgri općine Jablanica sa 32 sobe i 72 kreveta, povoljna lokacija uz jezero.

Turistički vodiči, agencije/ operateri i klubovi	Visit Jablanica	Pružanje turističkih usluga, posebno aktivnosti na otvorenom, kao što su vožnja biciklom, kanu, rafting na Jablaničkom jezeru, kampiranje, planinarenje, motocross i druge aktivnosti na bazi adrenalina.
	Sportsko penjački klub Puls	Prvo sportsko penjalište u općini Jablanica, na području Komadinovog vrela na istočnim obroncima planine Čvrsnice
	Investing & Consulting Jablanica	Kompanija koja se u općini Jablanica bavi organizacijom događaja, sa fokusom na obilježavanju dana Bitke za ranjenike. Kompanija se također bavi prodajom suvenira u sklopu istoimenog muzeja.
	Klub ekstremnih sportova „Four season“	Klub djeluje kao NVO s ciljem promocije avanturističkih aktivnosti i iskorištavanja prirodnih potencijala općine Jablanica. U fokusu kluba je razvoj sekcija za alpinizam, planinarenje, vodene i zimske sportove, te druge adrenalinske aktivnosti.

Tabela 8: Turistički akteri u općini Jablanica

2.6 Ključni izazovi i ograničenja

Uprkos izuzetnim prirodnim ljepotama i strateškom položaju između Sarajeva i Mostara, Općina Jablanica se suočava sa nekoliko ključnih izazova i ograničenja u razvoju turizma:

- 1. Sezonalnost turizma** – Većina turističkih aktivnosti koncentrisana je u ljetnim mjesecima, dok su ostali dijelovi godine slabije posjećeni. Potrebno je osmisлити sadržaje koji će privući posjetioce tokom cijele godine.
- 2. Neuređenost i otpad** – neuredna naselja i okoliš, te odlaganje smeća kraj puteva, rijeka, u šumama, jezeru (što odbija posjetioce). Poseban problem je otpad u Jablaničkom jezeru, koje se „prelijeva“ u Grabovičko jezero. Tri su mogućnosti čišćenja: a) ekološke akcije, b) izgradnja vlastitog plovila za čišćenje, te c) iznajmljivanje plovila za čišćenje.
- 3. Nedovoljno razvijena infrastruktura** - Uključujući smještajne kapacitete, pristupne puteve i objekte za posjetioce
- 4. Neadekvatno upravljanje javnim površinama** - Posebno uz Jablaničko jezero (neregulisane plaže, nelegalna gradnja) i planinskim resursima koji se koriste bez systemske organizacije. Potrebno je planirati izgradnju/uređenje gradske plaže sa neophodnom infrastrukturom.
- 5. Nedostatak digitalizacije** - Predstavlja značajnu prepreku za razvoj turizma. Trenutno nedostaju ključni digitalni sadržaji poput web stranica (na engleskom jeziku), ažuriranih Google profila, 3D prezentacija eksponata, interaktivnih mapa, online rezervacije i kupovine karata, kao i edukativnih igara za mlađe posjetioce. Predlaže se uvođenje ovih sadržaja, uz pružanje obuka uposlenicima kako bi se izgradili kapaciteti osoblja za upravljanje ovim digitalnim alatima. Pored toga, predlaže se uvođenje digitalnih alata za efikasnije upravljanje raftingom i splavarenjem, kroz sistem skenirajućih kodova na svakom raftu i splavu, čime bi se omogućila bolja evidencija, praćenje i kontrola njihove upotrebe.
- 6. Nedovoljna promocija** – općina Jablanica još uvijek nije dovoljno prepoznata kao atraktivna turistička destinacija na međunarodnom nivou. Potrebno je razviti jasnu i strateški usmjerenu promotivnu strategiju koja će obuhvatiti savremene online/digitalne i offline kanale, s ciljem jačanja njenog imidža i privlačenja većeg broja posjetilaca. Pored toga, predlaže se i uspostavljanje „Jablaničke kuće“, multifunkcionalnog prostora za promociju lokalne kulture, gastronomije i zanata.
- 7. Razvoj dodatnih sadržaja i turističkih paketa** – Trenutni nedostatak organiziranih turističkih tura i paketa koji bi produžili boravak posjetilaca, kao i veći broj aktivnosti koje bi privukle turiste tokom cijele godine, predstavlja priliku za unapređenje turističke ponude i povećanje broja dolazaka. Predlaže se uspostavljanje biciklističke ture kroz sela općine Jablanica u organizaciji Visit Jablanica, s ciljem promocije lokalne gastronomije i autentičnih iskustava.
- 8. Neadekvatno upravljanje posjetiocima** – Postoji jasna potreba za uspostavom sistema koji će unaprijediti upravljanje općinom Jablanica kao prepoznatljivim turističkim odredištem. Ključno je aktivnije uključivanje privatnog sektora u upravljanje lokalitetima kulturno-historijskog naslijeđa,

kako bi se osigurao profesionalan i održiv pristup. Predlaže se izrada Plana upravljanja posjetiocima za pravac Muzeji Konjic–Jablanica, kao i idejno rješenje za širu kulturnu rutu Konjic–Jablanica–Mostar–Stolac–Trebinje.

9. **Potreba za poboljšanjem upravljanja Memorijalnim kompleksom Bitka za ranjenike** – Radi ekonomičnijeg iskorištenja prostora i razvoja cjelogodišnjeg turizma/aktivnosti. Za ovu instituciju, predlaže se izrada zasebnog Plana upravljanja posjetiocima.
10. **Povećanje apsorpcijskih kapaciteta** – Postoji potreba za poboljšanjem apsorpcijskih kapaciteta za privlačenje dodatnih finansijskih sredstava, a prije svega planskih.

3. Vizija razvoja i strateški ciljevi

3.1 Vizija destinacije

Da bi Općina Jablanica ostvarila svoj puni turistički potencijal, neophodno je izgraditi prepoznatljiv identitet destinacije koji će komunicirati njene autentične vrijednosti i privući ciljne segmente turista.

Jablanica – Priroda te čeka / Jablanica – Nature Awaits

Ovaj slogan pozicionira općinu Jablanica kao destinaciju prirodnih ljepota, autentičnih iskustava i održivog turizma, naglašavajući njen jedinstveni spoj planinskog i riječnog pejzaža.

Vizija: Jablanica postaje regionalno prepoznatljiva turistička destinacija koja održivim razvojem spaja prirodu, historiju i avanturu.

3.2 Brend destinacije

Efikasno upravljanje brendom destinacije zahtijeva jasno definisane aktivnosti koje će osigurati prepoznatljivost, vidljivost i konkurentnost općine Jablanica na turističkom tržištu. U tom cilju, prioritetne mjere usmjerene su na izgradnju identiteta destinacije, jačanje digitalne prisutnosti te uspostavljanje saradnje s ključnim akterima u promociji i distribuciji turističke ponude.

Aktivnosti koje treba implementirati:

- Brendiranje Jablanice pod sloganom “Jablanica – Priroda te čeka”.
- Izrada i brendiranje digitalnih kanala za promociju (web stranica, društvene mreže, stvaranje odlične online reputacije)
- Partnerstva sa turističkim agencijama, radnicima i općinama Jablanica, Konjic, te drugim koji iskazuju interes i zajednički nastup na svjetskim turističkim sajmovima
- Saradnja s incoming agencijama - tour operatorima
- Saradnja s medijima
- Saradnja s travel influencerima i fotografima za globalnu promociju
- Uključivanje općine Jablanice u regionalne turističke itinerare sa Konjicom i Mostarom

3.3 Dugoročni ciljevi

Dugoročni ciljevi razvoja turizma u općini Jablanica usmjereni su na postizanje održivog, integrisanog i konkurentnog sistema destinacijskog upravljanja, koji valorizira prirodne, kulturne i ljudske resurse u funkciji ekonomskog, društvenog i okolišnog napretka lokalne zajednice.

Polazeći od specifičnih potencijala općine – prirodnih ljepota, bogate historije, pozicije na tranzitnim pravcima i razvijene gastronomske ponude – planirani pravci razvoja podrazumijevaju:

- Pozicioniranje općine Jablanica kao prepoznatljive outdoor destinacije u BiH i regionu, sa fokusom na aktivni turizam (planinarenje, kajaking, biciklizam, skijanje) i iskustveni turizam vezan za prirodu i lokalne priče.
- Razvoj integrisane i cjelogodišnje turističke ponude, koja će prevazići sezonalnost i omogućiti kontinuirano prisustvo turista tokom cijele godine.
- Uspostavljanje efikasnog modela destinacijskog menadžmenta, uključujući koordinaciju među lokalnim akterima, formiranje partnerstva za upravljanje / turističke kancelarije, te jačanje institucionalne i profesionalne podrške sektoru.

- Transformaciju općine Jablanica u primjer održivog turizma, kroz očuvanje okoliša, obnovu degradiranih prostora, implementaciju ekoloških praksi i razvoj infrastrukture u skladu s principima zelene ekonomije.
- Stvaranje prilika za lokalno stanovništvo, posebno mlade, kroz edukaciju, samozapošljavanje i profesionalizaciju vodičke i uslužne djelatnosti, čime se turizam postavlja kao alat za zapošljavanje i ostanak u zajednici.
- Regionalnu integraciju kroz zajedničke turističke proizvode s gradovima Konjic i Mostar, uspostavu zajedničkih itinerera i promociju destinacije na međunarodnom tržištu kao dijela šireg hercegovačkog turističkog koridora.
- Razvoj sportskog i zdravstvenog turizma kroz valorizaciju prirodnih resursa i infrastrukture.
- Mogućnost pozicioniranja Jablanice kao zimske baze za obližnja skijališta.

Ovi ciljevi čine temelj za sistemsko planiranje i upravljanje turizmom u općini Jablanica, osiguravajući dugoročnu održivost, ekonomsku isplativost i društvenu uključenost.

4. Tematska područja upravljanja

4.1 Razvoj turističke infrastrukture

Kako bi općina Jablanica postala atraktivnija destinacija za posjetioce, neophodno je unaprijediti osnovnu turističku infrastrukturu:

- Otvaranje centralnog turističkog centra (turistička kancelarija) koji bi služio kao kontakt tačka za posjetioce, info-punkt za lokalnu ponudu, koordinacijski mehanizam za sve aktere u turizmu te prostor za promociju i umrežavanje. Centar se može otvoriti kao partnerska inicijativa javnog i privatnog sektora (npr. Jablanička kuća). U perspektivi, ovakav model koordinacije i promocije može postati temelj za formalno osnivanje Turističke zajednice Općine Jablanica, kao institucionalnog okvira za strateški razvoj i promociju turizma.
- Uvođenje sistemskog upravljanja otpadom na svim ključnim turističkim lokacijama, posebno oko jezera i u planinskim zonama, uz edukativne kampanje i uključivanje lokalnih zajednica u održavanje čistoće.
- Modernizacija Memorijalnog kompleksa "Bitka za ranjenike na Neretvi" kroz strateško planiranje i unapređenje menadžmenta, obogaćivanje sadržaja i naplatu ulaza u čitav kompleks, investicije u infrastrukturu (grijanje, pristupi, multimedijalni sadržaji), kao i povezivanje sa edukativnim i tematskim turističkim programima.
- Uređenje i standardizacija javnih kupališta na Jablaničkom jezeru, uz primjenu ekoloških standarda i uspostavljanje jasnih pravila korištenja, čime bi se povećala atraktivnost i sigurnost jezerskih zona.
- Unapređenje ukupne turističke ponude kroz razvoj autentičnih doživljaja i proizvoda: organizovane vođene ture (kulturno-historijske, prirodne, gastronomske), tematske rute (via Dinarica, planinarske i biciklističke staze), te kreiranje programa za porodični i rekreativni turizam.
- Edukacija i profesionalizacija lokalnih turističkih vodiča, kroz formalne i neformalne programe obuke, certifikaciju, učenje stranih jezika i specijalizaciju za različite oblike turizma (outdoor, kulturni, eko, gastronomski).
- Unapređenje i diversifikacija smještajnih kapaciteta kroz podsticanje ulaganja u hotele, privatne smještajne objekte, vikend naselja i eko-smještaje, uz jasan sistem kategorizacije i promocije putem digitalnih platformi.
- Poboljšanje pristupa i uređenje staza do ključnih prirodnih atrakcija, uključujući Hajdučka vrata, planine Prenj i Čvrstnicu, uz postavljanje signalizacije, info-tabli, odmorišta i sigurnosne infrastrukture za posjetioce.
- Aktivno uključivanje mladih u sektor turizma kroz radionice, terensku praksu, stipendijske programe i poticaje za samozapošljavanje – posebno u segmentima vodičkih usluga, digitalne promocije, lokalne gastronomije i storytellinga.
- Podrška razvoju seoskog turizma kroz valorizaciju starih kuća i domaćinstava, s fokusom na autentičan boravak u prirodi, lokalnu hranu, tradicionalne običaje i životni stil, čime se potiču male, održive inicijative u ruralnim područjima.

4.2 Raznolikost i kvalitet turističke ponude

Kvalitetna i raznovrsna turistička ponuda predstavlja osnovu za izgradnju konkurentne destinacije koja može odgovoriti na različite potrebe savremenih putnika. U kontekstu općine Jablanica, koja već raspolaže značajnim prirodnim i kulturnim resursima, fokus treba biti na kreiranju autentičnih i tematski diferenciranih sadržaja koji će produžiti boravak turista, potaknuti lokalnu ekonomiju i osigurati ravnomjernu teritorijalnu valorizaciju. U nastavku su navedene preporučene mjere za unapređenje i obogaćivanje ponude:

- Unapređenje koordinacije i zajedničkog djelovanja među turističkim akterima, kroz redovno organizovanje radnih sastanaka, edukativnih radionica, zajedničkih nastupa na sajmovima i drugih promotivnih aktivnosti – kako na nivou općine, tako i u saradnji sa susjednim općinama poput Konjica i Mostara. Neophodno je uspostaviti funkcionalnu saradnju među pružiocima usluga, institucijama i organizacijama u turizmu, te izgraditi svijest o važnosti suzbijanja sive ekonomije. Poseban izazov predstavlja nekontrolisano i neregistrovano korištenje prirodnih resursa, naročito jezera i rijeka, što može ozbiljno ugroziti održivost i pravnu sigurnost onih koji žele poslovati legalno. Rano rješavanje ovog pitanja ključno je za postavljanje zdravih temelja turističkog razvoja i fer konkurencije.
- Razvoj aktivnog turizma kroz uspostavljanje i promociju programa za biciklizam, kajaking, rafting, planinarenje, via ferrata rute i turno skijanje, uz odgovarajuću infrastrukturu i sigurnosne standarde.
- Oživljavanje stare željezničke stanice kao multifunkcionalnog centra za outdoor aktivnosti, avanturistički turizam, info-punkt i polaznu tačku za organizovane ture.
- Uvođenje ekološkog transporta na Grabovičkom i, u kasnijoj fazi, Jablaničkom jezeru, kroz upotrebu solarnih brodića/električnih motora koji omogućavaju održivo istraživanje prirodnih atrakcija.
- Formiranje gastronomskih ruta koje uključuju lokalne restorane, tradicionalne proizvode i priče o kulinarskom naslijeđu regije, uz promociju lokalnih proizvođača i uvođenje degustacijskih tura.
- Animiranje lokalne zajednice i omladine kroz edukativne i mentorske programe u cilju kreiranja novih turističkih usluga, doživljaja i sadržaja, s posebnim naglaskom na inovativni i iskustveni turizam.
- Modernizacija i tematsko obogaćivanje Memorijalnog kompleksa “Bitka za ranjenike na Neretvi”, kroz digitalizaciju, interaktivne postavke, specijalizirane ture za različite ciljne grupe, te jačanje saradnje s privatnim sektorom.
- Osim prepoznatljivih prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti, općina Jablanica posjeduje značajan potencijal za razvoj specifičnih oblika turizma, posebno sportskog, zdravstvenog i zimskog turizma. Blizina skijališta, čist planinski zrak i netaknuta priroda čine Jablanicu atraktivnom za posjetioce koji traže rekreaciju, rehabilitaciju i aktivan odmor tokom cijele godine. Postojeći sportski kapaciteti, smještajni objekti i prirodni tereni omogućavaju organizaciju sportskih priprema, kampova i aktivnosti na otvorenom.
- Razmatranje mogućnosti uvođenja panoramskog turističkog voza na relaciji Mostar – Jablanica – Konjic, kao jedinstvenog doživljaja vožnje kroz kanjon Neretve, koji bi spajao prirodne i kulturne tačke interesa i doprinio pozicioniranju regije kao cjelovite turističke cjeline.

4.3 Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima

Efikasno upravljanje prirodnim i kulturnim resursima predstavlja temelj održivog turističkog razvoja općine Jablanica. Potrebno je uspostaviti ravnotežu između valorizacije atrakcija i njihove zaštite, uz jasna pravila korištenja i odgovorno ponašanje svih aktera.

S obzirom na intenzivno korištenje prostora uz Jablaničko i Grabovičko jezero, kao i rastući interes za planinske zone i memorijalne lokalitete, nužno je razviti sistem koji podstiče legalno poslovanje, poštivanje propisa i očuvanje ambijentalnih vrijednosti. U nastavku su preporučene mjere:

- Uspostavljanje mehanizama za kontrolu i uređenje korištenja prirodnih resursa, posebno vodenih površina, s ciljem suzbijanja nelegalnih aktivnosti i stvaranja fer tržišta za sve pružaoce usluga.
- Uvođenje minimalnih ekoloških standarda za sve koji koriste jezera, rijeke i planine u komercijalne svrhe (npr. za kupališta, plovila, kampove, vodičke usluge), uz definisanje dozvola, nadzora i odgovornosti.
- Edukacija i animiranje lokalne zajednice, kako bi se podigla svijest o značaju zaštite prirode, ali i o posljedicama sive ekonomije za one koji posluju po zakonu i žele dugoročno ulagati u turizam.

- Povezivanje općinskih i regionalnih institucija (Komunalna služba, Turistička zajednica, inspekcije, gradske službe Konjic i Mostar) radi zajedničkog definisanja pravila korištenja zajedničkih prirodnih dobara, promocije dobre prakse i međusobne podrške u kontroli i razvoju ponude.
- Jačanje upravljanja kulturno-historijskim resursima, naročito Memorijalnim kompleksom "Bitka za ranjenike na Neretvi" i nekropolama stećaka, kroz izgradnju kapaciteta za interpretaciju, edukativne sadržaje i digitalnu valorizaciju.
- Uspostavljanje sistema saradnje među svim turističkim radnicima, kroz redovno održavanje koordinacionih sastanaka, zajedničke nastupe na sajmovima i planiranje programa promocije, čime se osigurava usklađenost ponude i jača osjećaj zajedničkog interesa.
- Imajući u vidu bogatstvo biodiverziteta, prisustvo endemskih i zaštićenih vrsta, te netaknute prirodne pejzaže, postoji osnova da se u budućnosti razmotri mogućnost proglašenja šireg područja Jablanice nacionalnim parkom. Ovakav korak bi značajno doprinio zaštiti prirodnih resursa, ali i pozicioniranju Jablanice kao destinacije održivog turizma najviše kategorije.

4.4 Održivi turizam i zaštita okoliša

Razvoj turizma u općini Jablanica mora se temeljiti na principima održivosti, kako bi prirodni resursi, pejzaži i okoliš ostali sačuvani za buduće generacije i nastavili biti ključna vrijednost destinacije. Održivi turizam podrazumijeva odgovorno planiranje, ekološki osviještenu praksu i aktivno uključivanje zajednice u očuvanje prostora na kojem se gradi turistička ponuda.

U kontekstu općine Jablanica, održivost se posebno odnosi na očuvanje vodnih resursa (Jablaničko i Grabovičko jezero, rijeka), zatim planinskih masiva i zaštićenih područja, ali i na smanjenje negativnog uticaja turizma na prirodu i lokalnu zajednicu. Predložene mjere su:

- Uvođenje osnovnih ekoloških standarda za sve vrste turističkih aktivnosti, posebno one koje se odvijaju u prirodi (kampiranje, vožnje čamcima, planinarenje), uz jačanje inspeksijskog nadzora i edukaciju korisnika.
- Podrška razvoju ekološki prihvatljivih smještajnih kapaciteta, poput eko-lodge objekata i manjih kapaciteta koji poštuju principe energetske efikasnosti, upravljanja otpadom i korištenja lokalnih materijala.
- Promocija ekoloških inicijativa kao što su akcije čišćenja obala jezera i rijeka, sadnja drveća, korištenje solarne energije u turizmu (npr. solarni brodići), te podizanje svijesti kroz informativne kampanje.
- Uključivanje škola, udruženja i mladih ljudi u aktivnosti očuvanja prirode, čime se dodatno jača lokalna odgovornost i njeguje odnos prema okolišu kao zajedničkom dobru.
- Usmjeravanje razvoja turizma prema manjim, održivim formama, koje ne opterećuju prostor i resurse – poput vođenih tura, seoskog turizma, lokalne gastronomije i sl.
- Razvijanje sistema za odvojeno prikupljanje i zbrinjavanje otpada na turistički najfrekventnijim lokacijama, uz podršku općinskih službi i informativnu signalizaciju za posjetioce.

4.5 Marketing i promocija destinacije

Efikasna promocija turističke destinacije zahtijeva strateški pristup marketingu koji se temelji na jasno definisanom identitetu, ciljanim tržištima i savremenim komunikacijskim kanalima. Nakon uspostavljanja brenda destinacije i definisanja slogana „Jablanica – Priroda te čeka“, daljnje aktivnosti moraju biti usmjerene na jačanje vidljivosti, reputacije i distribucije turističke ponude.

Marketinške aktivnosti trebaju uključivati kako klasične promotivne kanale (sajmovi, štampani materijali), tako i digitalne platforme koje omogućavaju direktnu komunikaciju s ciljanim grupama turista, uključujući domaće posjetioce, regionalna tržišta i međunarodne goste koji traže autentična i prirodom inspirisana putovanja.

Ključne mjere i preporuke:

- Razvoj digitalnih promotivnih kanala, uključujući profesionalno dizajniranu multi-jezičnu web stranicu, aktivne profile na društvenim mrežama (Facebook, Instagram, YouTube), blog i e-mail marketing, uz stalno upravljanje sadržajem i izgradnju pozitivne online reputacije destinacije.

- Saradnja sa turističkim agencijama i privatnim sektorom, kroz usklađeno predstavljanje ponude općine Jablanica, kreiranje zajedničkih paketa i organizaciju promotivnih putovanja za agente i turooperatore.
- Učešće na međunarodnim i regionalnim turističkim sajmovima u partnerstvu sa gradskim službama Konjic, Mostar i relevantnim kantonalnim i državnim institucijama, s ciljem povećanja prepoznatljivosti općine Jablanica u širem turističkom kontekstu.
- Saradnja sa incoming agencijama koje dovode inostrane turiste u Bosnu i Hercegovinu, kako bi se općina Jablanica uključila u postojeće rute i itinerare koji obuhvataju Hercegovinu i centralni dio zemlje.
- Medijska prisutnost i odnosi s javnošću, kroz saradnju s novinarima, specijaliziranim medijima, turističkim magazinima i online portalima koji pokrivaju teme putovanja, prirode i kulture.
- Partnerstva sa travel influencerima i fotografima, koji kroz autentične priče, fotografije i video sadržaje mogu doprinijeti snažnoj digitalnoj promociji destinacije, posebno među mladom i međunarodnom publikom.
- Uključivanje općine Jablanica u regionalne turističke itinerare, kao logične cjeline sa Konjicom, Mostarom, Blidinjem i drugim atraktivnim lokacijama, čime se osigurava bolja pozicioniranost na tržištu i produžava boravak turista u regiji.
- Strateška upotreba putne komunikacije (M-17) za promociju destinacije. Ova magistralna cesta prolazi kroz urbano središte općine Jablanice, predstavlja jednu od najprometnijih saobraćajnica u Bosni i Hercegovini i stvarnu „žilu kucavicu“ koja povezuje sjever i jug zemlje. Svakodnevno njome prolazi veliki broj ljudi u tranzitu, domaćih i stranih, koji najčešće ne planiraju zadržavanje, iako područje općine Jablanica nudi niz atrakcija i iskustava. Ovaj koridor predstavlja izvanrednu priliku za direktnu i vizualno upečatljivu promociju destinacije na samoj lokaciji. Zbog toga se predlaže:
 - Postavljanje savremene i prepoznatljive turističke signalizacije na ključnim tačkama uz magistralni put M-17 (ulazi u urbanu jezgru općine Jablanica, petlje, odmorišta), kojom bi se informisali putnici o najvažnijim atrakcijama, lokalnim specijalitetima i pozivima na zadržavanje u općini Jablanica.
 - Dizajn vizualnog identiteta signalizacije u skladu sa brendom destinacije (“Jablanica – Priroda te čeka”) kako bi se stvorila povezanost između digitalnog i fizičkog identiteta mjesta.
 - Postavljanje promotivnih panoa s panoramskim fotografijama, informativnim mapama i QR kodovima koji vode na zvaničnu web stranicu ili aplikaciju sa ponudom (gastronomija, aktivnosti, smještaj). Upućivanje znatiželjnika na turistički info centar - Jablanica - priroda te čeka u formatu: Zanima te više? Posjeti info centar – Jablanica, priroda ti ima što reći.
 - **Upotreba slogana i kreativnih poruka koje bude znatiželju, poput:**
 “Samo pet minuta do Hajdučkih vrata – više od pogleda.”
 “Sljedeći put ne prolazi – ostani.”
 „Jablanica – ovdje priroda poziva na pauzu.“
 „U srcu Hercegovine – mir, jezero i planine.“
 „Zastani – ovdje historija još živi.“
 „Prolaziš? Možda baš ovdje trebaš ostati.“
 „Tvoj sljedeći odmor počinje ovdje.“

4.6 Upravljanje ljudskim resursima u turizmu

Ljudski resursi predstavljaju ključni faktor u kreiranju konkurentne, kvalitetne i održive turističke destinacije. Bez educiranih, motivisanih i profesionalnih kadrova nije moguće ostvariti visok nivo usluge, niti pružiti autentično iskustvo koje savremeni turisti očekuju. U kontekstu općine Jablanica, gdje postoji veliki potencijal za razvoj aktivnog, kulturnog i seoskog turizma, ulaganje u ljude – posebno mlade – postaje jedna od strateških obaveza.

Cilj je stvoriti funkcionalan sistem edukacije, licenciranja i podrške za sve koji žele profesionalno djelovati u turizmu, uz istovremeno povezivanje lokalnih aktera s domaćim i međunarodnim tržištem. Posebna pažnja treba biti posvećena podsticanju samozapošljavanja, kreiranju novih usluga i prepoznavanju turizma kao realne karijerne prilike.

Nadalje potrebno je raditi na:

- Uvođenju programa stručne obuke za vodiče i turističke radnike, u saradnji s turističkim udruženjima, obrazovnim institucijama i nevladinim sektorom – sa fokusom na planinarenje, vodičke vještine, interpretaciju kulturnog naslijeđa i sigurnost na terenu.
- Licenciranju i standardizaciji rada vodiča, za različite specijalizacije: planinarenje, biciklizam, rafting, kulturne i historijske ture – čime se osigurava kvalitet usluge i povjerenje posjetilaca.
- Kreiranje online mreže lokalnih vodiča, dostupne putem web stranice i digitalnih platformi, kako bi strani i domaći turisti mogli direktno kontaktirati profesionalne vodiče za vođene ture i iskustva.
- Stipendiranju, subvenciji i mentorskim programima za mlade, koji žele pokrenuti vlastite biznise u turizmu – bilo kroz vodičke usluge, seoski turizam, ugostiteljstvo ili digitalni marketing u turizmu.

4.7 Saradnja i koordinacija aktera

Efikasno upravljanje turizmom u općini Jablanica zahtijeva bolju međusektorsku saradnju i jasno definisane mehanizme koordinacije između svih relevantnih aktera – javnog sektora, privatnih pružalaca usluga, civilnog društva i lokalne zajednice. Samo kroz zajedničko planiranje, razmjenu informacija i usklađeno djelovanje moguće je ostvariti održiv i konkurentan turistički razvoj. Potrebno je uspostaviti dijalog, redovne sastanke i funkcionalne platforme za zajedničko donošenje odluka i promociju destinacije kao jedinstvene cjeline.

Formiranje Turističke zajednice Jablanica

S obzirom na rastuće potrebe za koordiniranim i strateškim razvojem turizma na području općine Jablanica, preporučuje se razmatranje osnivanja lokalne turističke zajednice. Formiranje Turističke zajednice Jablanica doprinijelo bi institucionalizaciji destinacijskog menadžmenta, omogućilo bi efikasnije upravljanje promocijom, unapređenjem ponude i komunikacijom s posjetiocima. Uspostavom ovog tijela, Općina bi stekla alat za plansko vođenje razvoja turizma, što je naročito značajno u kontekstu planiranog pozicioniranja Jablanice kao konkurentne i održive turističke destinacije.

5. Akcioni plan

5.1 Prioritetne mjere i aktivnosti

Plan upravljanja turizmom temelji se na jasno definisanim i realno provodivim mjerama koje se odnose na razvoj infrastrukture, unapređenje ponude, promociju destinacije i jačanje institucionalne podrške. Prioritetne aktivnosti su one koje imaju direktan utjecaj na unapređenje kvaliteta turističkog doživljaja, povećanje broja posjetilaca i stvaranje uslova za održivi razvoj. Fokus je na konkretnim koracima koji se mogu implementirati u kratkom i srednjem roku, uz maksimalno korištenje postojećih resursa i lokalnih inicijativa.

Među najvažnijim mjerama izdvaja se otvaranje “Jablaničke kuće” odnosno „Jablanica - Tourist info centar – Priroda te čeka / Jablanica – Nature Awaits“ kao centralne tačke za promociju, informisanje i koordinaciju turističkih aktivnosti, koja će poslužiti kao vidljivo lice destinacije i prostor za saradnju svih aktera. Paralelno s tim, potrebno je pokrenuti niz edukativnih programa za lokalno stanovništvo, s ciljem podizanja svijesti o vrijednosti turizma, njegovim ekonomskim prilikama i mogućnostima za uključivanje u sektor – od vodičkih i ugostiteljskih usluga, do seoskog turizma, gastronomije i digitalne promocije. Ovi programi će pomoći građanima da prepoznaju vlastiti potencijal i lakše zakorače u legalne tokove poslovanja.

U cilju produženja sezone i diverzifikacije ponude, potrebno je strateški razvijati sportsku i zdravstvenu komponentu turizma, uz bolju promociju zimskih kapaciteta i povezivanje sa ski destinacijama u okolini. Ovi segmenti mogu značajno doprinijeti održivosti destinacije, povećanju broja noćenja i generisanju novih poslovnih prilika.

Također, potrebno je planirati uređenje turističke signalizacije na M-17 i ključnim prirodnim zonama, razvoj digitalnih promotivnih kanala, pilot-aktivnosti u oblasti održivog turizma (poput solarnih brodića ili sa elektronskim motorima na jezerima), te jačanje partnerstava s Konjicem i Mostarom kroz zajedničku promociju i povezane turističke rute. Ove mjere čine realan temelj za bolju vidljivost destinacije, dugoročno upravljanje resursima i uključivanje šire zajednice u razvoj turizma.

5.2 Nositelji i partneri

Uspješna provedba ovog plana temelji se na principu partnerskog upravljanja, koje podrazumijeva zajedničko djelovanje ključnih lokalnih aktera uz jasno definisane uloge, odgovornosti i mehanizme koordinacije. Model koji se predlaže za Općinu Jablanica zasniva se na aktivnom učešću organizacija i subjekata koji već imaju kapacitete, znanje i interes za razvoj turizma i to: Muzej „Bitke za ranjenike na Neretvi“, Visit Jablanica, Most d.o.o., hotel PARK, LINK Poduzetnički centar, Investing & Consulting, Udruženje „Josip Broz Tito“ i ostalih zainteresovanih aktera. Ova jezgra partnerstva trebala bi djelovati na osnovu formalnog sporazuma i zajednički sa Općinom Jablanica voditi ključne razvojne, promotivne i koordinacijske aktivnosti.

Sjedište upravljačkog tijela može da bude u prostoru „Jablaničke kuće“, koja bi poslužila kao centralna tačka za informisanje, promociju i saradnju svih učesnika u destinaciji. Period implementacije partnerskog modela planira se do kraja 2026. godine, nakon čega bi se, u okviru procesa nove strategije razvoja općine, procijenili učinci i eventualno redefinisala struktura destinacijskog menadžmenta u skladu s postignutim rezultatima i novim potrebama. Ovakav fleksibilan i lokalno ukorijenjen pristup osigurava realnu provedbu i jača povjerenje među partnerima.

5.3 Rokovi i faze realizacije

Implementacija plana je predviđena u periodu 2025–2027. godina, kada se očekuje kreiranje nove strategije razvoja Općine koja će sadržavati plan upravljanja za period nakon 2027. godine. Predviđene aktivnosti implementacije su:

Brendiranje i digitalna promocija

- Razvoj vizuelnog identiteta i promotivnih materijala (2025)
- Pokretanje web stranice i digitalne kampanje (2025)
- Kreiranje godišnjeg plana promocije i daljeg poboljšanja brenda/digitalizacije u skladu sa ključnim mjerama i preporukama iz ovog dokumenta (početak 2026. i 2027), te implementacija.

Unapređenje infrastrukture i razvoj sadržaja

- Kreiranje strategije razvoja Memorijalnog kompleksa „Bitka za ranjenike“ (2025) koja će predvidjeti valorizaciju čitavog kompleksa (naplata ulaza za posjetioce / besplatan ulaz za stanovnike općine Jablanica), dalje unapređenje sadržaja, digitalizaciju rada. Praćenje implementacije prema indikatorima je tokom 2026/27. godine.
- Testiranje i promocija korištenja električnih motora za pogon splavova/plovila na jezerima (2025)
- Uvođenje novog sadržaja na jezerima radi testiranja produženja turističke sezone (2025)

Kontinuirano i prema dostupnim sredstvima:

- Unapređenje upravljanja otpadom na svim turistički interesantnim lokacijama
- Unapređenje turističkih oznaka i postavljanje jumbo plakata duž magistralnog puta Sarajevo - Mostar
- Uređenje plaža i infrastrukture na Jablaničkom jezeru
- Postavljanje biciklističkih i planinarskih staza
- Modernizacija kulturnih lokaliteta
- Programi podrške razvoju smještajnih kapaciteta i obogaćivanja turističkog sadržaja

Institucionalna podrška i obrazovanje

- Osnivanje turističke kancelarije / partnerstva za upravljanje destinacijom - Jablanička kuća (2025), te kreiranje godišnjih planova rada i implementacija (2026/2027)
- Uspostava regionalne i institucionalne saradnje za poboljšanje upravljanja Jablaničkim jezerom (2025)
- Razvoj zajedničkog turističkog klastera s akterima iz Konjica (2025/2026)
- Organizacija edukacija i programa u saradnji sa LINK poduzetničkim centrom i drugim akterima (kontinuirano)

Ažuriranje plana i uključivanje u novu strategiju razvoja Općine je planirano tokom 2027. godine.

1. Zaključak

Općina Jablanica ima sve preduslove da postane prepoznatljiva, održiva i autentična turistička destinacija – ali samo uz strateški pristup, zajedničko djelovanje svih aktera i dosljednu realizaciju ključnih mjera. Fokus mora biti na kvalitetu, zakonitosti i lokalnim resursima, dok je partnerstvo temelj uspjeha. Održiv turizam u općini Jablanica nije cilj sam po sebi – on je sredstvo za jačanje zajednice, privrede i identiteta prostora.

Implementacija, kao i monitoring implementacije ovog plana bi se provodila u sklopu implementacije Strategije razvoja Općine Jablanica. Tokom kreiranja nove strategije (2027. godina), plan upravljanja destinacijom Jablanica – Priroda te čeka, će biti dio novog strateškog plana razvoja.

Radi osiguranja kontinuiteta u implementaciji mjera definisanih ovim Planom upravljanja, Savjet za turizam Općine Jablanica, u saradnji s Općinom i drugim relevantnim akterima, treba institucionalizirati praćenje realizacije Plana kao redovnu tačku svojih sastanaka. Kroz ovu praksu omogućava se transparentno izvještavanje o napretku, identifikacija prepreka te blagovremeno reagovanje kroz prilagodbu planiranih aktivnosti, kako bi se osigurala efektivna provedba i održiv razvoj turističke destinacije Jablanica.

WEBSTUDIO D.O.O.
LINK Poduzetnički centar

Na osnovu člana 12. stav 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», broj: 12/03, 34/03 i 65/13), člana 41. Statuta općine Jablanica («Službeni glasnik općine Jablanica», broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 6. stav (1) Odluke o utvrđivanju standarda i kriterija za imenovanja na upražnjene pozicije u reguliranim organima Općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica», broj: 7/22), Općinsko vijeće Jablanica donosi

R J E Š E N J E

o imenovanju člana Nadzornog odbora JP „Sportski centar” d.o.o. Jablanica

Član 1.

Za člana Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Sportski centar Jablanica” d.o.o. Jablanica, iz reda predstavnika osnivača, imenuje se Adnan Husrep.

Član 2.

Nadzorni odbor Javnog preduzeća iz člana 1. ovog Rješenja ima slijedeće nadležnosti:

- a) priprema i predlaže Etički kodeks, poslovničke i druge opće akte koje usvaja Skupština preduzeća
- b) imenuje i razrješava članove Uprave, vrši izbor kandidata odbora za reviziju i predlaže Skupštini kandidate za Odbor za reviziju u skladu sa zakonom
- c) razmatra i nadzire postupak javnih nabavki
- d) predlaže raspodjelu dobiti, te daje upute direktoru za provođenje mjera i aktivnosti prilikom uočenih propusta
- e) odlučuje o ostalim pitanjima u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o preduzećima, Statutom preduzeća i odlukama osnivača.

Upravni odbor je dužan postupati u skladu sa zakonom i u ukviru datih ovlaštenja.

Član 3.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-9/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 4. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», broj: 12/03, 34/03 i 65/13), člana 41. Statuta općine Jablanica («Službeni glasnik općine Jablanica», broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 6. stav (2) Odluke o utvrđivanju standarda i kriterija za imenovanja na upražnjene pozicije u reguliranim organima Općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica», broj: 7/22), Općinsko vijeće Jablanica na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, donijelo je

R J E Š E N J E
o privremenom imenovanju člana
Nadzornog odbora JP „Sportski centar” d.o.o. Jablanica

Član 1.

Za privremenog člana Nadzornog odbora JP „Sportski centar Jablanica” d.o.o. Jablanica, iz reda predstavnika osnivača, imenuje se Vanja Murvat.

Član 2.

Član Nadzornog odbora iz prethodnog člana imenuju se na period do konačnog imenovanja člana Nadzornog odbora JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o. Jablanica a najviše do tri (3) mjeseca, računajući od dana donošenja ovog Rješenja.

Član 3.

Nadzorni odbor Javnog preduzeća ima slijedeće nadležnosti:

- a) priprema i predlaže Etički kodeks, poslovničke i druge opće akte koje usvaja Skupština preduzeća
- b) imenuje i razrješava članove Uprave, vrši izbor kandidata odbora za reviziju i predlaže Skupštini kandidate za Odbor za reviziju u skladu sa zakonom
- c) razmatra i nadzire postupak javnih nabavki
- d) predlaže raspodjelu dobiti, te daje upute direktoru za provođenje mjera i aktivnosti prilikom uočenih propusta
- e) odlučuje o ostalim pitanjima u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o preduzećima, Statutom preduzeća i odlukama osnivača.

Upravni odbor je dužan postupati u skladu sa zakonom i u ukviru datih ovlaštenja.

Član 4.

Imenovanje na period do tri (3) mjeseca se vrši izuzetno radi potrebe nesmetanog funkcionisanja JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o. Jablanica.

Član 5.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-10/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 4. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», broj: 12/03, 34/03 i 65/13), člana 41. Statuta općine Jablanica («Službeni glasnik općine Jablanica», broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 6. stav (2) Odluke o utvrđivanju standarda i kriterija za imenovanja na upražnjene pozicije u reguliranim organima Općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica», broj: 7/22), Općinsko vijeće Jablanica na sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, donijelo je:

R J E Š E N J E
o razrješenju i privremenom imenovanju člana
Upravnog odbora JU „Dom za stara i iznemogla lica” Jablanica

Član 1.

Razrješava se Aldijana Memić, dipl.prav. dužnosti privremenog člana Upravnog odbora JU „Dom za stara i iznemogla lica“ Jablanica, iz reda predstavnika ustanove.

Član 2.

Imenuje se Alma Idrizović, dipl.socijalna radnica za člana Upravnog odbora JU „Dom za stara i iznemogla lica“ Jablanica, iz reda predstavnika ustanove.

Član 3.

Član Upravnog odbora iz prethodnog člana imenuje se na period do konačnog imenovanja člana Upravnog odbora JU „Dom za stara i iznemogla lica“ Jablanica a najviše do tri (3) mjeseca, računajući od dana donošenja ovog Rješenja.

Član 4.

Upravni odbor iz člana I Rješenja: donosi Pravila Doma, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova i radnih zadataka i druge opće akte uz saglasnost Ministarstva; imenuje i razrješava direktora Doma uz saglasnost Općinskog načelnika u ime osnivača; utvrđuje planove rada i razvoja Doma; utvrđuje godišnje programe rada; donosi finansijski plan i usvaja godišnji obračun; usmjerava, kontroliše i ocjenjuje rad direktora Doma; rješava sva pitanja vezana za odnose sa osnivačem; odgovara osnivaču za rezultate rada Doma i podnosi osnivaču najmanje jednom godišnje izvještaj o poslovanju Doma; odlučuje o zasnivanju i prestanku radnog odnosa stručnih radnika i radnika Doma; vrši i druge poslove u skladu sa zakonom i Pravilima Doma.

Nadležnost i način rada Upravnog odbora bliže je uređeno Pravilima Doma i Poslovníkom o radu Upravnog odbora.

Upravni odbor je dužan postupati u skladu sa zakonom i u okviru datih ovlaštenja.

Član 5.

Imenovanje na period do tri (3) mjeseca se vrši izuzetno radi potrebe nesmetanog funkcionisanja JU „Dom za stara i iznemogla lica“ Jablanica.

Član 6.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Ne usvaja se Izvještaj o razvoju Općine Jablanica za 2024. godinu.

II

Sastavni dio ovog Zaključka je Izvještaj iz prethodne tačke.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku Općine Jablanica".

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-4616-12/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Izvještaj JU OŠ "Suljo Čilić" Jablanica broj: 04-34-45-593/25 od 04.07.2025. godine, o učenju i vladanju učenika u školskoj 2024./2025. godini.

II

Sastavni dio ovog Zaključka je Izvještaj iz prethodne tačke.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku Općine Jablanica".

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-4616-13/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Izvještaj JU "Srednja škola" Jablanica broj: 02-40-497/25 od 19.09.2025. godine, o učenju i vladanju učenika u školskoj 2024./2025. godini.

II

Sastavni dio ovog Zaključka je Izvještaj iz prethodne tačke.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku Općine Jablanica".

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-4616-14/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 11. sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Izvještaj Javne ustanove Dječije obdanište "Pčelica" Jablanica broj: 361/25 od 19.09.2025. godine, u pedagoškoj 2024./2025. godini.

II

Sastavni dio ovog Zaključka je Izvještaj iz prethodne tačke.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku Općine Jablanica".

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-4616-15/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta Općine Jablanice („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće općine Jablanica, na 11. redovnoj sjednici održanoj dana 16.10.2025. godine, donijelo

ZAKLJUČAK

Član 1.

Općinsko vijeće Općine Jablanica je opredjeljeno za uspostavu Turističke zajednice Jablanica.

Član 2.

Nalaže se nadležnim službama Općine Jablanica da provedu zakonom propisane procedure za uspostavljanje Turističke zajednice Jablanica u roku od 30 dana od dana donošenja ovog Zaključka.

Član 3.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Jablanica,„

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 02-02-4616-16/25-11
Jablanica, 16.10.2025.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
mr.sc.Edin Idrizović s.r.

Na osnovu člana 62. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/05), člana 34. Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/16, 89/18, 23/20 i 44/22), člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20), člana 56. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji općinskih službi za upravu i drugih službi u Općini Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 8/20, 10/20 i 3/23, 1/24, 2/25 i 6/25) i Programa prijema lica sa VSS (VII stepen stručne spreme) bez radnog iskustva na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad) u organu uprave općine Jablanica, Općinski načelnik, d o n o s i

ODLUKU

o uslovima i načinu prijema lica sa VSS (VII stepen stručne spreme odnosno I i II ciklus visokog obrazovanja Bolonjskog sistema studiranja) bez radnog iskustva na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad) u općinskom organu uprave Općine Jablanica

I OPĆE ODREDBE

I

Ovom Odlukom utvrđuju se uslovi i način prijema volontera VSS (VII stepen stručne spreme odnosno I i II ciklus visokog obrazovanja Bolonjskog sistema studiranja) bez radnog iskustva na stručno osposobljavanje (volonterski rad) nakon završenog obrazovanja u općinski organ uprave Općine Jablanica, bez zasnivanja radnog odnosa, kao i broj lica visoke stručne spreme, uz finansiranje iz sredstava Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu, odnosno iz sredstava naredne budžetske godine, ako volonteri budu obavljali rad u narednoj godini, a po programu iz 2025. godine.

II METODOLOGIJA PRIJEMA VOLONTERA

II

Prijem volontera na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa vrši se putem objavljivanja Javnog oglasa od strane Općinskog načelnika.

III

Ciljna grupa obuhvaća nezaposlene osobe sa visokom stručnom spremom koje nemaju radno iskustvo ni radni staž nakon stjecanja visokog stručnog obrazovanja, a koje se nalaze na evidenciji Službe za zapošljavanje Jablanica.

IV

Ugovor o volonterskom radu se zaključuje u pismenoj formi i traje godinu dana.

V

Sredstva za realizaciju ovog Programa se obezbjeđuju u Budžetu Općine Jablanica za 2025. godinu odnosno 2026. godinu.

U skladu sa članom 26. Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj : 45/10, 111/12 i 20/17) i članom 7. stav 1. tačka 1) Odluke o utvrđivanju platnih razreda i koeficijenata za plaće i način ostvarivanja prava na naknade državnih službenika i namještenika u Službama za upravu i drugim Službama u Općini Jablanica (“Službeni glasnik Općine Jablanica”, broj: 1/11, 1/13 i 8/24), volonteri visoke stručne spreme u organu državne službe imaju pravo na naknadu u iznosu od 35% od osnovne plaće stručnog saradnika.

a) Postupak odabira i prijema

VI

Na objavljeni Javni oglas iz člana II ove Odluke mogu aplicirati lica sa VSS - VII stepen stručne spreme odnosno I i II ciklus visokog obrazovanja Bolonjskog sistema studiranja struke, koje se traže Javnim oglasom, a putem obrazaca za prijavu koji se preuzimaju u Šalter sali općine Jablanica.

Popunjeni obrasci za prijavu i potrebna dokumentacija se dostavljaju putem pošte ili lično na protokol u Šalter sali općine Jablanica u roku od 8 dana od dana objavljivanja Javnog oglasa.

VII

Odabir kandidata vrši se putem intervjua, provjerom stručnog znanja koji će obaviti Komisija imenovana od strane Općinskog načelnika, koristeći Uputstvo o bodovanju.

VIII

Prijem volontera u općinske Službe određuje se za sljedeće pozicije:

1. Volonter, ekonomske struke.....1 izvršilac
2. Volonter, kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija1 izvršilac

IX

Općinske Službe dužne su omogućiti da se stručno osposobljavanje volontera vrši kroz praktični rad i učenje, uz stručnu pomoć i pod stručnim nadzorom nadređenih lica, ovisno o vrsti školske spreme u skladu sa Programom prijema lica sa VSS (VII stepen stručne spreme) bez radnog iskustva na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad) u organu uprave općine Jablanica.

X

Općinski načelnik će formirati Komisiju za prijem volontera koja će pregledati prijave kandidata, sačiniti listu kandidata koji ispunjavaju uslove, bodovati kandidate, obaviti intervju sa kandidatima, te predložiti Rang listu i istu dostaviti Općinskom načelniku na dalje postupanje.

Za provođenje ove Odluke zadužuje se Općinski načelnik i nadležna Općinska služba, uz obavezu izrade prijavnog obrasca, uputstva o bodovanju i drugih obrazaca koji bi bili korišteni prilikom provođenja Javnog oglasa.

XI

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u Službenom glasniku općine Jablanica.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-30-4512/25
Jablanica, 29.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 8. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH": broj: 49/06 i 51/09), člana 62. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/05), člana 34. Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/16, 89/18, 23/20 i 44/22) i člana 41. Statuta Općine Jablanica ("Službeni glasnik Općine Jablanica", broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinski načelnik d o n o s i

PROGRAM

prijema lica sa VSS (VII stepen stručne spreme) bez radnog iskustva na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad) u organu uprave općine Jablanica

OSNOVNE ODREDBE

U pravcu kreiranja politike u oblasti rada u 2025. godini Općinski načelnik je, na osnovu uočenih problema i potreba za zapošljavanjem mladih nezaposlenih osoba sa završenom VSS, donio Program prijema lica sa VSS (VII stepen stručne spreme odnosno I i II ciklus visokog obrazovanja Bolonjskog sistema studiranja), bez radnog iskustva, na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad) u općinskom organu uprave Općine Jablanica, kao jednu od mjera u cilju podsticaja zapošljavanja na području općine Jablanica.

Da bi navedena lica zasnovala radni odnos kod poslodavca (javna administracija ili privredna društva) u praksi se kao eliminatoran uslov pojavljuje radno iskustvo.

Činjenica je da osobe sa VSS u znatnom procentu čine mladi ljudi koji su tek završili visoko obrazovanje, a nemaju potrebno radno iskustvo, koje je preduslov za zasnivanje radnog odnosa.

Imajući na umu da i Evropska strategija za zapošljavanje zahtjeva da se svakoj mladoj nezaposlenoj osobi ponudi novi početak u obliku obuke, radne prakse, posla ili druge mjere za osposobljavanje, potrebe, ciljevi i koristi, prema kojima je usmjeren ovaj Program su lako uočljivi i višestruki pri čemu je način djelovanja prilagođen realnim mogućnostima Općine Jablanica.

CILJEVI PROGRAMA

- Pružanje mogućnosti sticanja prvog radnog iskustva i postizanje samostalnosti u zvanjima
- Omogućavanje konkurentnosti na tržištu rada
- Pružanje šanse da svojim radnim angažovanjem pokažu kvalitet u radu, koji će zainteresovati i druge poslodavce za uspostavu radnog odnosa sa njima.

OSTVARIVANJE PROGRAMA

Program se ostvaruje u periodu od 12 mjeseci putem volonterskog rada za osobe sa VSS bez radnog iskustva (volonterski rad), na osnovu zaključenih ugovora pri čemu troškove koji proizilaze iz volonterskog rada snosi Općina Jablanica iz sredstava Budžeta općine za 2025. godinu, odnosno iz sredstava naredne budžetske godine, ako volonteri budu obavljali rad u narednoj godini, a po programu iz 2025. godine.

Raspored i prijem volontera u općinske Službe vrši se na osnovu Odluke o uslovima i načinu prijema volontera VII stepena stručne spreme odnosno I i II ciklusa visokog obrazovanja Bolonjskog sistema studiranja u općinske organe uprave Općine Jablanica, koju donosi Općinski načelnik, utvrđene analize nadležnih općinskih službi i provedenog postupka prijema volontera.

TROŠKOVI REALIZACIJE PROGRAMA

Sredstva za realizaciju ovog Programa se obezbjeđuju u Budžetu općine Jablanica za 2025. odnosno 2026. godinu.

U skladu sa članom 26. Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 45/2010, 111/2012, 20/2017 i 22/2019 – odluka Ustavnog Suda)) i članom 7. stav 1. tačka 1) Odluke o utvrđivanju platnih razreda i koeficijenata za plaće i način ostvarivanja prava na naknade državnih službenika i namještenika u Službama za upravu i drugim Službama u Općini Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 1/11, 1/13 i 8/24), volonteri visoke stručne spreme u organu državne službe imaju pravo na naknadu u iznosu od 35% od osnovne plaće stručnog saradnika.

RIZICI PRILIKOM REALIZACIJE PROGRAMA

Rizici prilikom realizacije Programa i sredstava su najvećim dijelom usmjereni na zainteresovanost mladih osoba iz ciljne grupe, jer je realno očekivati da će se prijaviti veći broj kandidata iz ciljne grupe koji žele obavljati volonterski rad, što u konačnom, u odnosu na Program, znači da postoji realna mogućnost da će broj zainteresovanih kandidata biti veći od broja volontera za koja su planirana sredstva za ovu namjenu, a po ukazanoj potrebi Općine Jablanica kao državnog organa.

ZAVRŠNE ODREDBE

Ukoliko u Programom predviđenom periodu ne bude realizovan Program u potpunosti, Program se produžava do njegove realizacije u smislu utroška sredstava prema načinu utvrđenom Programom.

U slučaju promjene troškova čiji razlog može biti promjena zakonskih propisa koji su osnov utvrđivanja troškova, Program se može mijenjati, povećavati ili smanjivati.

Program se donosi svake godine u skladu sa planiranim sredstvima u Budžetu Općine Jablanica.

Za provođenje ovog Programa zadužuje se Općinski načelnik i nadležna Općinska služba.

Ovaj Program stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u Službenom glasniku općine Jablanica.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-30-4512/25
Jablanica, 29.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 41. Statuta općine Jablanica („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinski načelnik, d o n o s i

ODLUKU o proglašenju Dana žalosti na području Općine Jablanica

Član 1.

Proglašava se Dan žalosti na području Općine Jablanica dana 04.10.2025. godine povodom godišnjice tragične smrti naših sugrađana u prirodnoj nesreći koje je zahvatila općinu Jablanica.

Član 2.

Dan žalosti obilježava se spuštanjem zastava na pola koplja na zgradi Općine Jablanica i drugim javnim ustanovama i institucijama na području općine.

Član 3.

Na Dan žalosti neće se održavati programi zabavnog karaktera na javnim mjestima. Javne ustanove i organizatori kulturnih, sportskih i drugih manifestacija, fizička i pravna lica koja obavljaju ugostiteljsku djelatnost, kao i elektronski i drugi mediji sa područja općine Jablanica, dužni su svoje programe i sadržaje prilagoditi obilježavanju ovog dana

Član 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-45-4535/25
Jablanica, 30.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 20. Odluke o prodaji i davanju u zakup poslovnih prostorija („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj: 2/06, 2/07, 1/17, 4/19, 2/21, 6/23 i 4/25), člana 41. Statuta općine Jablanica („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 1. i člana 2. Odluke o načinu obrazovanja i visini naknade za rad stručnih komisija i drugih radnih tijela obrazovanih od strane Općinskog načelnika, broj: 01-52-36-127-3/08 od 31.12.2013. godine, Općinski načelnik, d o n o s i

R J E Š E N J E**o imenovanju Komisije za provođenje javnog oglasa za dodjelu u zakup poslovnih prostorija****I**

Imenuje se Komisija za provođenje javnog oglasa za dodjelu u zakup poslovnih prostorija putem podnošenja pisanih prijava, u sastavu:

1. Azra Nezirić, dipl.pravnik,	predsjednik;
2. Ilvana Hindić Kurt, dipl.pravnik,	zamjenik predsjednika;
3. Jasminka Omanović, dipl.ing.građ,	član;
4. Aldin Ćosić, bachelor geodezije,	član;
5. Husnija Zahirović,	član (predstavnik boračkih udruženja).

II

Komisija se imenuje na period od četiri (4) godine.

III

Zadatak Komisije iz člana I ovog Rješenja je da u skladu sa odredbama Odluke o prodaji i davanju u zakup poslovnih prostorija („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj: 2/06, 2/07, 1/17, 4/19, 2/2, 6/23 i 4/25) provede postupak dodjele u zakup poslovnih prostorija putem podnošenja pismenih prijava.

IV

Komisija je naročito dužna da vodi zapisnik o svom radu, u koji se unosi cjelokupan tok postupka, uključujući sve ponude koje su podnijeli pojedini učesnici

V

Komisija za svoj rad odgovara Općinskom načelniku.

VI

Komisija je dužna, nakon izvršenja zadatka iz tačke III ovog rješenja i dostavljanja zapisnika iz člana IV, sačiniti i dostaviti Izvještaj o radu Općinskom načelniku. Predsjednik Komisije obavezan je podnijeti prijedlog o visini naknade za svakog člana Komisije..

VII

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-32-4422/25
Jablanica, 18.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 24. Zakona o cestovnom prijevozu F BiH („Službene novine FBiH“, broj: 28/06 i 2/10), člana 5. Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja registracije i ovjere redova vožnje, te sadržaju i načinu vođenja registra („Službene novine F BiH“, broj: 79/13, 91/14, 98/14 i 4/15), u skladu sa Rješenjem o pokretanju postupka usklađivanja i registracije redova vožnje na linijski prevoz putnika sa područja općine Jablanica broj: 01-23-2966/ 25 od 05.08.2025. godine i člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20), na prijedlog Službe za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove, Općinski načelnik raspisuje:

JAVNI OGLAS**o pokretanju postupka usklađivanja i registracije redova vožnje na linijski prevoz putnika sa područja općine Jablanica za period 2025.-2028. godina**

I - Obavještavaju se zainteresirani prijevoznici da je Rješenjem Općinskog načelnika, broj: 01-23-2966/25 od 02.10.2025. godine pokrenut postupak usklađivanja i registracije redova vožnje za redovni javni autobusni linijski prevoz putnika na području općine Jablanica za 2025. – 2028. godinu.

II - Pokreće se postupak prikupljanja zahtjeva sa propisanom dokumentacijom za usklađivanja i registracije redova vožnje za redovni javni autobusni linijski prevoz putnika na području općine Jablanica za 2025.- 2028. godinu.

III - Pozivaju se zainteresirani prevoznici da predlože red ili redove vožnje za postupak usklađivanja općinskih autobusnih redova vožnje, da podnesu zahtjev za usklađivanje redova vožnje i dostave propisanu dokumentaciju za postupak usklađivanja.

IV - Uz zahtjev za usklađivanje redova vožnje, prevoznik je obavezan dostaviti validnu dokumentaciju propisanu odredbom člana 8. i 11. Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja registracije i ovjere redova vožnje, te sadržaju i načinu vođenja registra („Službene novine FBiH“, broj: 79/13, 91/14, 98/14 i 4/15) i to:

1. Red vožnje kojim učestvuje u postupku usklađivanja koji mora sadržavati oznake deklaracije i druge podatke unesene u propisanje obrasce, u skladu sa članom 8. Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja registracije i ovjere redova vožnje, te sadržaju i načinu vođenja registra („Službene novine F BiH“, broj: 79/13, 91/14, 98/14 i 4/15), na način:
 - u pisanom obliku (po tri primjerka), potpisano i ovjereno od strane svih prevoznika upisanih na red vožnje i
 - u elektronskom obliku na računarskom programu za obradu tabela (MS WORD, MS EXCEL, i sl...), snimljenom na USB stiku.

Uz svaki red vožnje dostaviti:

- cjenovnik za liniju – po dva primjerka.
2. Dokaze za učešće prevoznika na postupku usklađivanja redova vožnje iz člana 11. Pravilnika o načinu, kriterijima i postupku usklađivanja, ovjeri i registraciji redova vožnje, te sadržaju i načinu vođenja registra („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 79/13, 91/14, 98/14 i 84/15), od kojih svaki prijevoznik upisan na red vožnje obavezno dostavlja:

- Ovjerenu kopiju važeće licence “A” za obavljanje javnog linijskog prevoza putnika ili potvrdu nadležnog kantonalnog organa koji izdaje licence;
- Izvod iz sudskog registra sa spiskom registriranih djelatnosti, koji ne može biti stariji od 30 dana od dana objave ovog poziva u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”;
- Ovjerene kopije Uvjerenja o poreznoj registraciji (ID broj) i Uvjerenja o registraciji obaveznika poreza na dodatnu vrijednost (PDV broj);
- Uvjerenje izdato od nadležne ispostave Porezne uprave o izmirenim obavezama po osnovu plaćanja javnih prihoda - **original**. Datum do kojeg su izmireni javni prihodi ne može biti stariji od 90 dana u odnosu na dan objave oglasa za podnošenje dokumentacije u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”; (Prevoznik koji učestvuje u postupku usklađivanja obavezan je dostaviti navedeno uvjerenje iako će Komisija po službenoj dužnosti zatražiti od nadležne porezne uprave podatak o urednom izmirivanju obaveza);
- Uvjerenje izdato od nadležne ispostave uprave za indirektno oporezivanje o izmirenim obavezama po osnovu plaćanja poreza na dodanu vrijednost (PDV) - **original**. Datum do kojeg su izmireni indirektni porezi ne može biti stariji od 90 dana u odnosu na dan objave oglasa za podnošenje dokumentacije u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”; (Prevoznik koji učestvuje u postupku usklađivanja obavezan je dostaviti navedeno uvjerenje iako će Komisija po službenoj dužnosti zatražiti od uprave za indirektno oporezivanje podatak o urednom izmirivanju obaveza);
- Spisak zaposlenih vozača ovjeren od strane nadležne porezne uprave, ne stariji od 30 dana od dana objave ovog poziva u “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”;
- Ovjerenu kopiju važećeg rješenja o ispunjavanju tehničko-eksploatacijskih uslova za sve autobuse koje posjeduje u vlasništvu;
- Ovjerenu kopiju važećeg zaključenog ugovora o osiguranju putnika od posljedica nesretnog slučaja ili potvrdu osiguravajuće kuće da je taj ugovor zaključen ili ovjerenu kopiju zaključene police osiguranja za pojedinačno vozilo - autobus;
- Dokaz o uplati za troškove postupka usklađivanja, ovjeren od strane banke i priložen uz svaki red vožnje, iz kojeg je vidljiva uplata za svaki polazak, odnosno povratak. Ukoliko ima više redova vožnje, prevoznik može jednom uplatnicom uplatiti za sve polaske i povratke, s tim da na posebnoj listi napravi i ovjeri spisak svih polazaka i povrataka na koje se uplata odnosi. Visina uplate mora biti u skladu sa Rješenjem Općinskog načelnika o visini uplata za postupak usklađivanja redova vožnje autobuskih linija na području općine Jablanica broj: 01-23-2966/25 od 08.07.2025. godine. Predmetno rješenje će biti sastavni dio materijala za usklađivanje. Uplata se vrši na depozitni račun općine Jablanica, otvoren kod ASA banke d.d. Sarajevo, broj: 134-208-03100001-87, vrsta prihoda 722449, broj općine 041, sa naznakom „Naknada za usklađivanje i registraciju redova vožnje općinskih linija”;
- Za red vožnje koji će se održavati u kooperaciji, prevoznik je dužan dostaviti Ugovor o kooperaciji koji, pored drugih elemenata ugovora, obavezno sadrži sljedeće elemente: režim zajedničkog održavanja linije od strane kooperanata, spisak polazaka i povrataka koje održava pojedini prevoznik i u kojem periodu, način sticanja i raspodjele dobiti između kooperanata, te način formiranja cijene prevoza. Ugovor mora biti potpisan i ovjeren od strane svih kooperanata koji su upisani na red vožnje i od tijela nadležnog za ovjeru dokumenata i smatra se sastavnim dijelom predmetnog reda vožnje. Uplata naknade za usklađivanje kooperantskog reda vožnje vrši se na gore navedeni način, a može je izvršiti jedan od prevoznika ili solidarno više prevoznika;
- Popunjen Spisak registriranih redova vožnje (Prilog 4. Pravilnika) ovjeren kod nadležnog organa za ovjeru dokumenata;
- Prijedlozi redova vožnje koji se dostavljaju na postupak usklađivanja redova vožnje moraju biti urađeni na propisanim obrascima i u skladu sa odredbama Pravilnika o načinu, kriterijima i postupku usklađivanja, ovjeri i registraciji redova vožnje, te sadržaju i načinu vođenja registra („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 79/13, 91/14, 98/14 i 84/15), te usklađeni sa Daljinarom i minimalnim vremenima vožnje koji se primjenjuje za usklađivanje redova vožnje na području Hercegovačko-neretvanskog kantona, objavljenim u Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu, kriterijima i postupku za određivanje daljinara i minimalnih vremena vožnje („Službene novine Federacije BiH“, broj 26/23) i („Službenim novinama Hercegovačko-neretvanskog kantona“, broj: 2/14).

V - Dokazi za učestvovanje na postupku usklađivanja predaju se za svakog prevoznika koji je upisan na red vožnje, osim u slučaju da kooperant ima poseban zahtjev sa propisanom dokumentacijom.

VI - Materijali za usklađivanje redova vožnje mogu se preuzeti u prostorijama Općine Jablanica, Pere Bilića broj 15, Jablanica (Šalter sala) i na web stranici www.jablanica.ba.

Napomena: Sastavni dio materijala čine i obrazac zahtjeva i daljinar.

VII - Zahtjev sa redovima vožnje i dokumentacijom za postupak usklađivanja se dostavlja u zatvorenoj i zapečaćenoj koverti ili kutiji na kojoj je obavezno naznačeno: neposredno na Protokol Općine Jablanica ili putem pošte na adresu:

Općina Jablanica
Službe za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu,
socijalna pitanja i zajedničke poslove
Komisija za sprovođenje postupak usklađivanja i registracije redova
vožnje za redovni javni autobusni linijski prevoz putnika na području općine Jablanica,
sa naznakom: "OTVARA KOMISIJA"

VIII - Javni oglas će se objaviti u dnevnim novinama *"Dnevni Avaz"*, *Službenom glasniku Općine Jablanica*, „Službenim novinama Federacije BiH“ i na web stranici www.jablanica.ba.

IX - Zahtjev za usklađivanje redova vožnje sa navedenom i propisanom dokumentacijom prevoznik je dužan dostaviti Općini Jablanica najkasnije u roku od 30 dana računajući od narednog dana od dana objave ovog Oglasa u „Službenim novinama Federacije BiH“.

X - Zahtjev za postupak usklađivanja ili postupak odobravanja sa traženom dokumentacijom i vjerodostojnim dokazima dostavljen nakon isteka roka iz tačke IX ovog Javnog oglasa smatrat će se neblagovremenim i isti će Komisija rješenjem odbaciti kao neblagovremen.

NAPOMENA: Prevoznici potrebne informacije mogu dobiti u Službi za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove na telefon broj: 036/752-696, kontakt osoba: Zana Čibo, ili putem e-maila: jabl.o@bih.net.ba.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-23-2966-1/25
Jablanica, 02.10.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 24. Zakona o cestovnom prijevozu FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 28/06, 2/10, 57/20 i 44/22), člana 4. stav 2. i 3., 5., 10. i 13. Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu usklađivanja registracije i ovjere redova vožnje, te sadržaju i načinu vođenja registra („Službene novine F BiH“, broj: 79/13, 91/14, 98/14 i 4/15) i člana 70. Zakona o organizaciji uprave u HNK („Službene novine HNK“, broj: 9/09), na prijedlog Službe za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove, Općinski načelnik donosi:

RJEŠENJE

o pokretanju postupka usklađivanja/odobravanja i registracije redova vožnje za redovni javni autobusni linijski prevoz putnika na području općine Jablanica za period 2025.-2028. godina

Član 1.

Pokreće se postupak usklađivanja i registracije redova vožnje za redovni javni autobusni linijski prevoz putnika na području općine Jablanica, kako je to definisano po relacijama Daljinarom i minimalnim vremenima vožnje za autobusne linije na području FBiH (HNK, područje općine Jablanica).

Postupak usklađivanja i registracije redova vožnje za redovni javni autobusni linijski prevoz putnika na području općine Jablanica provest će se putem javnog oglasa

Član 2.

Imenuje se Komisija za sprovođenje postupak usklađivanja i registracije redova vožnje za redovni javni autobusni linijski prevoz putnika na području općine Jablanica (u daljem tekstu: Komisija), u sljedećem sastavu:

1. Aldin Širić, predsjednik
2. Zana Ćibo, član
3. Elvedin Sefer, član
4. Ilvana Hindić, sekretar (zapisničar)

Član 3.

Rad Komisije počinje danom objave Javnog oglasa o pokretanju postupka prikupljanja zahtjeva i završava dostavljanjem izvještaja Općinskom načelniku o provedenom postupku, koji su dužni dostaviti u roku od 15 dana od dana okončanja postupka.

Komisiji pripada naknada čiju visinu rješenjem će utvrditi Općinski načelnik, nakon dostavljanja izvještaja iz prethodnog stava 1., koja se isplaćuje iz dijela uplaćene naknade za postupak iz prethodnog stava.

Član 4.

Visina naknade za troškove provođenja postupka usklađivanja redova vožnje za svaki predloženi polazak, odnosno za svaki predloženi povratak iznosi 50,00KM.

Visina naknade za troškove rješavanja prigovora u postupku usklađivanja i registracije prijedloga redova vožnje za svaki predloženi polazak, odnosno za svaki predloženi povratak iznosi 300,00 KM.

Sredstva se uplaćuju na depozitni račun općine Jablanica broj: 134-208-03100001-87, vrsta prihoda 722449, broj općine 041, sa naznakom „Naknada za usklađivanje i registraciju redova vožnje na općinskim autobusnim linijama”, odnosno “Naknada za rješavanje prigovora u postupku usklađivanja prijedloga redova vožnje na općinskim autobusnim linijama”.

Član 5.

Javni oglas o pokretanju postupka usklađivanja i registracije redova vožnje za linijski prevoz putnika na općinskim autobusnim linijama, sa propisanom dokumentacijom, objavit će se u “Službenim novinama FBiH”, u jednom pisanom mediju-dnevnom listu koji se distribuira na području cijele Federacije BiH, oglasnoj tabli Općine i na web stranici Općine Jablanica.

Član 6.

Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u “Službenom glasniku Općine Jablanica”.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-23-2966/25
Jablanica, 02.10.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica (“Službeni glasnik Općine Jablanica”, broj: 2/09, 8/16 i 2/20), i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 13/24), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik

d o n o s i

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu u iznosu od 500,00 KM.

Sredstva se odobravaju Udruženju veterana policije Jablanica na ime finansijske podrške povodom obilježavanja Dana mobilizacije policije.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614324 – Udruženje veterana policije.

III

Udruženje veterana policije Jablanica je dužno dostaviti izvještaj o utrošku sredstava, najkasnije do kraja kalendarske godine.

IV

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

V

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-11-4351-1/25
Jablanica, 18.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 13/24), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik **donosi**

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu u iznosu od 2.000,00 KM.

Sredstva se odobravaju Folklornom ansamblu „Neretva“ Jablanica na ime finansijske pomoći članovima ansambla za učešće na međunarodnom festivalu folkloru u Republici Turskoj, općina Baypazari.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614320 – Ostali tekući transferi neprofitnim organizacijama.

III

FA „Neretva“ Jablanica je dužno dostaviti izvještaj o utrošku sredstava, najkasnije do kraja kalendarske godine.

IV

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

V

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA

OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 01-11-4380-1/25

Jablanica, 17.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK

Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 13/24), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik ***donosi***

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu u iznosu od 4.000,00 KM.

Sredstva se odobravaju Planinarsko – smučarskom društvu „Vilinač“ Jablanica na ime pomoći u organizaciji Svečane skupštine povodom 75 godina postojanja društva.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614324 – Transfer za sport.

III

Planinarsko – smučarsko društvo „Vilinač“ Jablanica je dužno dostaviti izvještaj o utrošku sredstava, najkasnije do kraja kalendarske godine.

IV

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

V

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-11-4286-1/25
Jablanica, 04.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica (“Službeni glasnik Općine Jablanica”, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 13/24), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik

donosi

ZAKLJUČAK

I

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu u iznosu od 1.500,00 KM.

Sredstva se odobravaju HO Merhamet MDD, OO Jablanica na ime pomoći u organizaciji druženja članova i volontera udruženja koji su aktivno učestvovali u pružanju pomoći tokom poplava u oktobru 2024. godine.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614324 – MDD Merhamet.

III

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

IV

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-11-4093-1/25
Jablanica, 03.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica (“Službeni glasnik Općine Jablanica”, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 13/24), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik

donosi

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu u iznosu od 500,00 KM.

Sredstva se odobravaju Medžlisu Islamske zajednice Konjic na ime pomoći u rekonstrukciji džamije u selu Gradac, Općina Konjic.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614319 – Tekući transferi vjerskim zajednicama.

III

Medžlis Islamske zajednice Konjic je dužno dostaviti izvještaj o utrošku sredstava, najkasnije do kraja kalendarske godine.

IV

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

V

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 01-11-2354-1/25
Jablanica, 03.07.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 13/24), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik **donosi**

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu u iznosu od 1.400,00 KM.

Sredstva se odobravaju Udruženju logoraša Jablanica na ime pomoći za nabavku materijala za završetak radova na spomeniku streljanim logorašima u Sovićima.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614324 – Udruženje logoraša Jablanica.

III

Udruženje logoraša Jablanica je dužno dostaviti izvještaj o utrošku sredstava, najkasnije do kraja kalendarske godine.

IV

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

V

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj: 01-11-4254-1/25
Jablanica, 26.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Emir Muratović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2025. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 13/24), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik ***donosi***

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu u iznosu od 1.000,00 KM.

Sredstva se odobravaju Planinarskom društvu „Plasa“ Jablanica na ime pomoći za obilježavanje 10 godina od otvaranja planinarske kuće Plasa.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614324 – Transfer za sport.

III

Planinarsko društvo „Plasa“ Jablanica je dužno dostaviti izvještaj o utrošku sredstava, najkasnije do kraja kalendarske godine.

IV

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

V

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA

OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 01-11-4481-1/25

Jablanica, 26.09.2025. godine

OPĆINSKI NAČELNIK

Emir Muratović s.r.